

Bindu

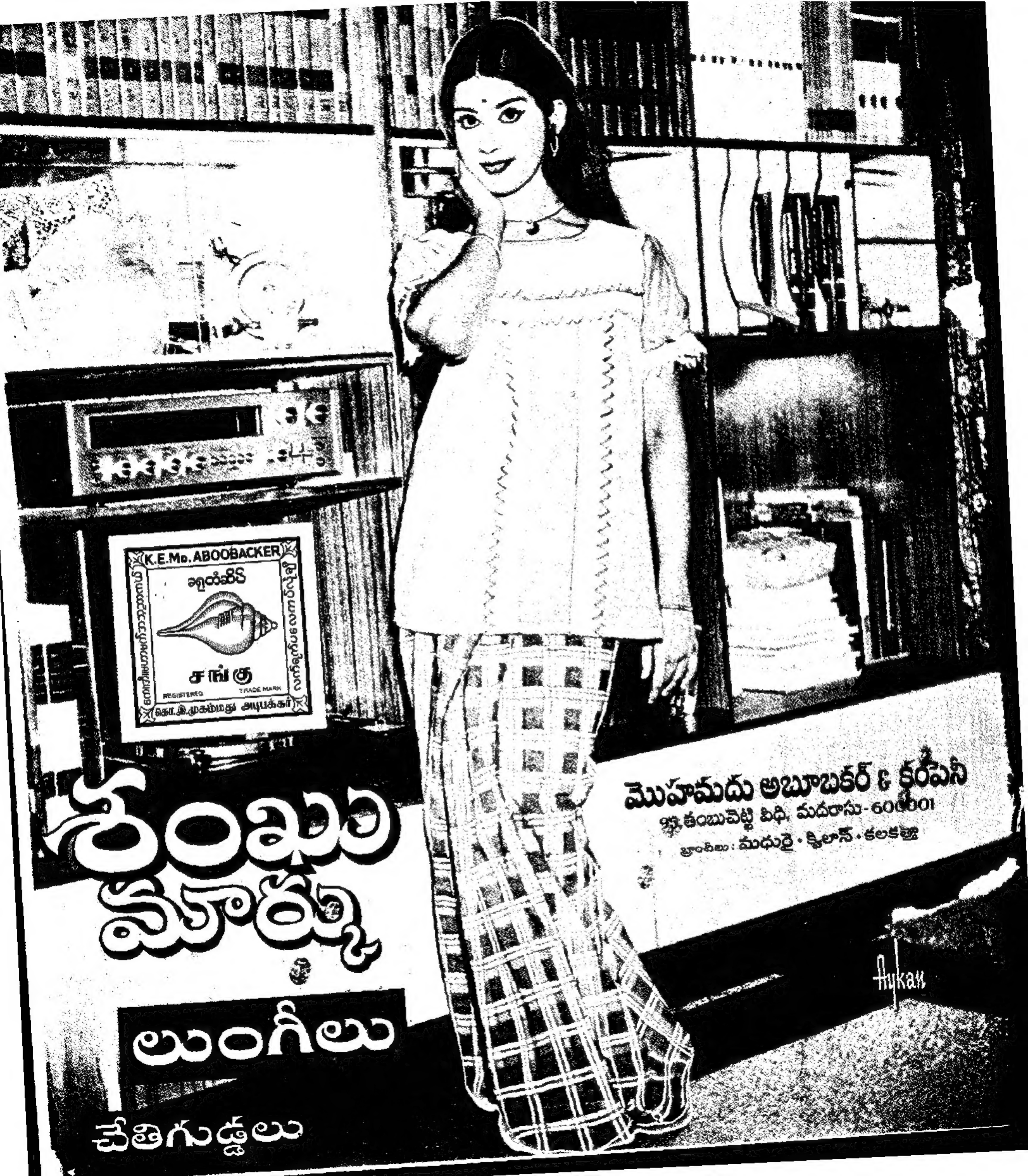
వనిత

సెప్టెంబర్ ఒకటి: 1975

ఒక రూపాయ

రంగుల
మార్కు

లుంగీలు

చేతిగుడ్డలు

మొహమదు అబూబకర్ & కంపెనీ
99, తంబుచెట్టి వీధి, మదరాసు-600001
ప్రాంతాలు: మధురై, క్విలాన్, కలకత్తా

Hykan

వాయిదా

పవి.ఎమ్ ప్రొడక్షన్స్

చూడండి!

"జిన్నజిన్నల బంధం..."

మహాజ్వల సాంఘిక వర్ణ చిత్రం

కూట్మనకం

దర్శకత్వం:

మురుగన్ కుమరన్

మాటలు: ఎన్.ఆర్.నంది

పాటలు: డా॥ దాశరథి, కాసరాజు

సంగీతం: రాజన్-నాగేంద్ర

VIJAYA

కె.ఎం.ఎం.

AVM
PRODUCTIONS

ఆంధ్రీయబోధిని

ఈ పుస్తకము పిన్నలకు, పెద్దలకు అంగ్లములో అక్షరాభ్యాసము రానివారు కూడా మా ఆంధ్రీయబోధిని సహాయంతో అందరు 60 దినములలో నేర్చుకొనవచ్చును. వెల రు. 10.

తమిళ-తెలుగు స్వబోధిని

ఈ పుస్తకము తమిళ భాష రానివారు 35 దినములలో తమిళ భాషను సులభముగా నేర్చుకొనవచ్చును. ఇందులో గ్రామరు, Essays, Letter Writing వున్నవి. వెల రు. 3.

హిందీ-తెలుగు స్వబోధిని

హిందీ భాషను అతి సులభముగా 30 దినములలో నేర్చుకొనవచ్చును. వెల రు. 4.

పై వాటికి పోస్టేజి అదనము

బాలసరస్వతి బుక్ డిపో

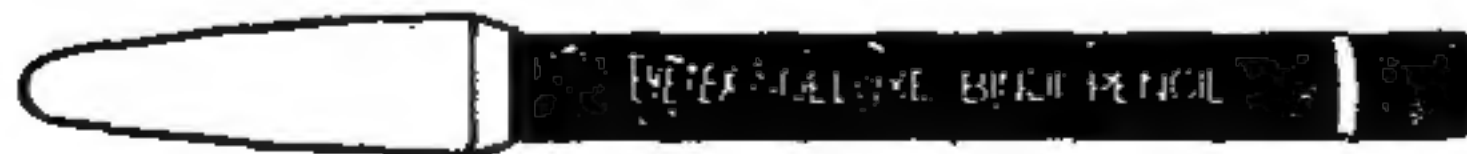
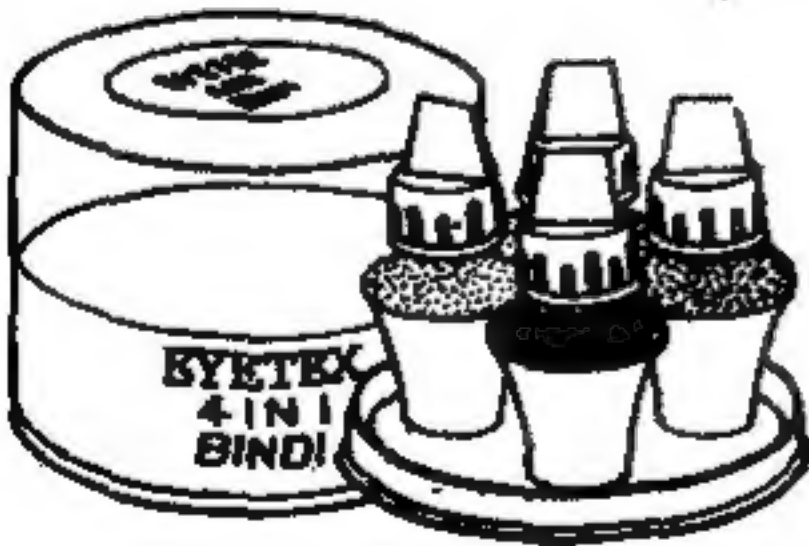
విద్యావిషయక ప్రచారకులు

6, నుంకురామ చెట్టి వీధి, మద్రాసు - 600 001 ఫోన్. 29868

V

బిందెక్స్
సౌందర్య సాధనములు

ARAVIND LABORATORIES MADRAS-600 033

‘నాలుగు సినిమాలు చూసి. అవే దృష్టిలో పెట్టుకుని కథ కానీ. నవల కానీ రాస్తే - ఆ కథవల్ల ఏ నూతన చైతన్యమూ రాదు. విలువా ఉండదు. అవసరం లేకపోయినా ఓ మానవ భంగం వర్తించడం, లేదా చదువు సంస్కారంవున్నా విశృంఖలంగా తిరిగే ఆడవారిని వర్తించడం, ఎంత చదువున్నా ఆ చదువును వినియోగించకుండా శరీరం అమ్ముకుని బ్రతికే స్థితిని ఆడవారికి కల్పించడం, హీనంగా దిగ జార్చడం వంటి రచనలు ఆడవారు మానుకోవాలి. అటువంటి రచనల వలన స్త్రీ లోకానికి మేలు జరుగదు, సరిగదా ఎక్కువగా కిడే జరుగుతుంది’ - అని భావించే రచయిత్రి శ్రీమతి ‘శుమైతాంగి’. యమ్. ప్రభావతీదేవి అన్న అసలు పేరుతో కూడా కొన్ని కథలు ప్రచురించినా - ‘శుమైతాంగి’ పేరుతో వివిధ పత్రికా పాఠకులకు పరిచితులు. ప్రస్తుతం తాదేపల్లి గూడెం తాలూకా ‘జల్లపాలెం’ లో వుంటున్నారు.

‘శుమైతాంగి’ - తమ అభిమాన రచయితులుగా శ్రీమతులు రంగనాయకమ్మ, ‘అరవింద’, కోమలాదేవి, మాదిరెడ్డి సులోచనలను పేర్కొన్నారు.

‘శుమైతాంగి’ రాసిన ‘తానొకటి తరిస్తే’ కథను ఈ సంచిక (20-వ పేజీ) లో ప్రచురిస్తున్నాము.

ముఖ చిత్రం :
చీరెల అందంలో వనితలు
మరికొన్ని వర్ణ చిత్రాలు
మధ్య పేజీలలో

అభిప్రాయాలు

వినియోగదార్లకు వ్రాసిన పట్టిక (ఆగస్టు) లో కొర్రలకు అన్ని భాషలలో పేర్లు వ్రాసినారు; కానీ కన్నడభాషలో వ్రాయలేదు. కన్నడంలో ‘నవజె అక్కి’ (కొర్రలు) అంటారు.

—ఎన్. వాగమణి, బెంగళూరు.

వైవిధ్యం ఉన్న అనేక శీర్షికలతో ఆకర్షణీయముగా ఉన్న ‘వనిత’ బహు విజ్ఞానదాయకంగా ఉంది. ఇది అతిశయోక్తి కాదు. ‘బామ్మగారి పేజీ’ ద్వారా అనేక కొత్తవిషయాలు తెలుసుకోగలుగుతున్నాము. సరళమైన వాడుకభాషలో మన అభిప్రాయాలు వెలిబుచ్చగల సాహితీ పనిముట్టు గేయం ‘వనిత’ లో కనపడక పోవడం కొంచెం వెలితిగా ఉంది. ప్రవేశపెట్టగలరని ఆశిస్తున్నాను.

—దేవరకొండ వైదేహి, కాకినాడ.

వనితలోని ప్రతి శీర్షిక విజ్ఞానదాయకంగానూ విలువైనదిగానూ ఉంటూ మహిళల కెంతో ఉపయోగకరంగా ఉంటున్నాయి. చాలామంది

స్త్రీలకు మన ప్రాచీన తెలుగు సాహిత్యాన్ని గురించిగాని అందులోని విశిష్టతలను గురించిగాని అంతగా పరిచయ ముండదు. అందువలన మీరు బామ్మగారి పేజీలాగా ఒకపేజీ సాహిత్య వ్యాసాలకు కేటాయిస్తూ, మన ప్రాచీన తెలుగు సాహిత్యాన్ని గురించి అందరి రచయిత్రులను గురించి వాళ్ళ గ్రంథాలలోని మాధుర్యాలను గురించి సరళంగా తెలియజేస్తూ మన ప్రాచీన తెలుగు సాహిత్యంపైన మహిళలకు ఆసక్తి కలుగజేస్తారని ఆశిస్తున్నాను.

—కె. భార్గవీశ్వర్, వాగరేకర్నూల్.

‘వనిత’ స్త్రీ జన వక్ష పత్రిక కాబట్టి అన్నీ స్త్రీల రచనలే ప్రచురించాలని మిరమకున్నారనుకుంటున్నాను. అడవాళ్ళ సమస్యలను బాగా అవగాహన చేసుకున్న వుమమలు కూడా చక్కని రచనలు వంపిస్తే మీరు ప్రచురించగలరు. స్త్రీ జవాబ్యుడయానికి వుడుమలు పూసుకున్నప్పుడు - మనం కాదంటే ఎలా?

—యమ్. విలియమ్స్ - గుంటూరు

వచ్చే సంచికలో....

కథలు :

ఎదిరింపు? - జయశ్రీ ఉండవల్లి

కన్నెపిల్ల - కమనీయ స్వప్నం - పి. లక్ష్మి

ప్రత్యేక వ్యాసం :

“వామన వృక్షాలు” -

(‘బొన్సాయ్’ కళ)

గోష్ఠి :

ప్రసిద్ధ రచయిత్రి -

నాయని కృష్ణకుమారితో....

పూసల బెల్లు

రంగు రంగుల బెల్లులు చిన్నపిల్లలకు అందంగా ఉంటాయి. చిట్టి గొన్న తొడుక్కుని ముద్దొచ్చేట్టు ఉండే పిల్లలు మరింత అందంగా కనిపించడానికి ఈ పూసల బెల్లు నడుంకి కడితే చాలు. పూసల బెల్లు కుట్టడం తేలికే. కావలసిన సరంజామా అంతా ఉంటే, తీరిక వేళల్లో ఈ బెల్లును కుట్టవచ్చు. కాలమూ వ్యర్థం కాదు; అల్టే ఖర్చు ఉండదు.

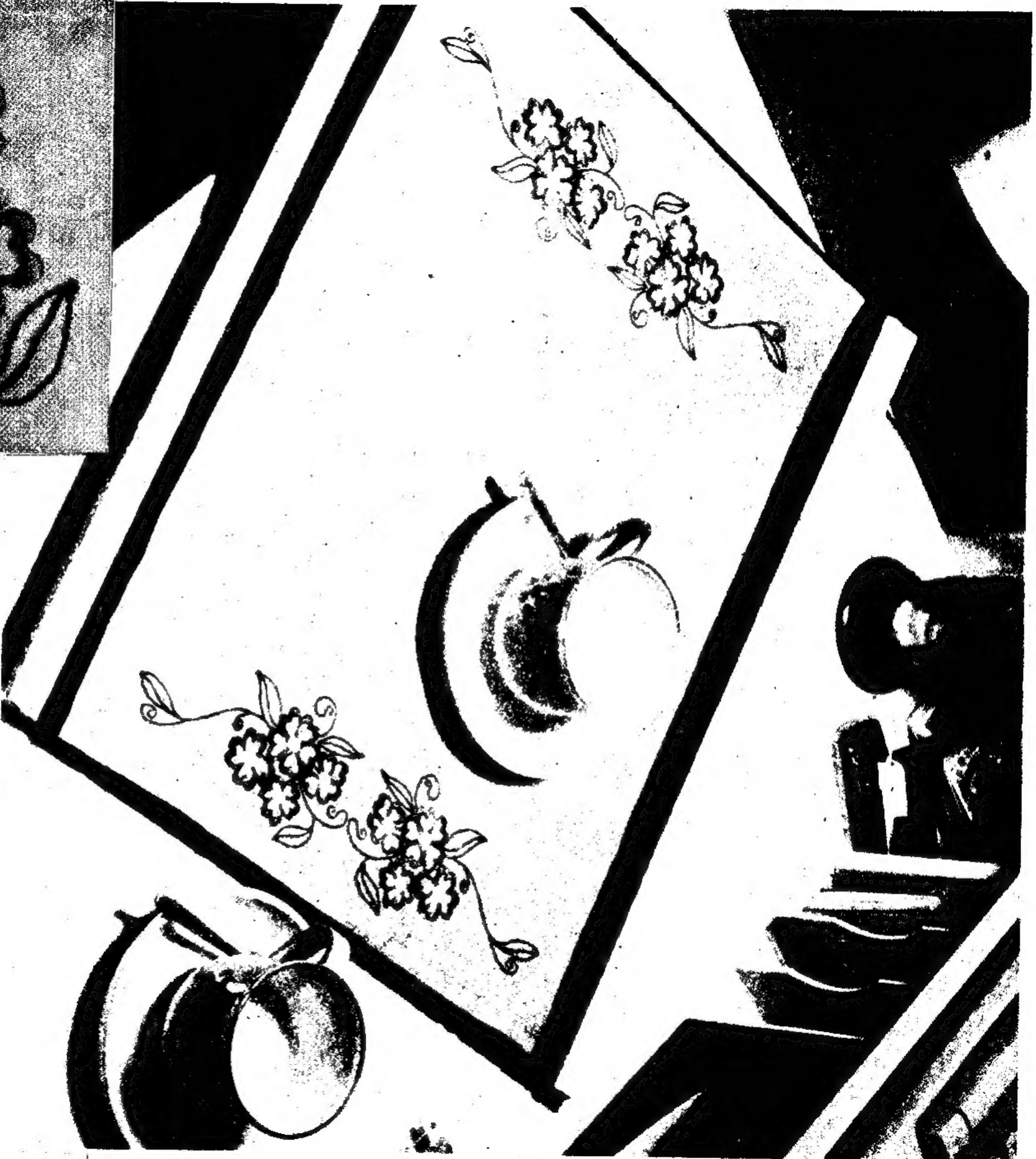
కావలసినవి :

పూసల బెల్లు కుట్టడానికి అవసరమైన సరంజామా - కోట్స్ వారి ఆంకర్ స్ట్రాండెడ్ కాటన్: రెండు పీకాక్ బ్లూ 0168 దారపు కండెలు; నైక్లమెన్ 087 దారపు కండె ఒకటి, నైక్లమెన్ 088 దారపు కండె ఒకటి (ఇవన్నీ కోట్స్ కంపెనీ వారి నెంబర్లు). రెండు స్ట్రాండ్లను వెనుకకుట్టుకు, డబుల్ నాట్ కుట్టుకు ఉపయోగించి, మూడు స్ట్రాండ్లను తక్కిన ఎంబ్రాయిడరీ పనికి ఉపయోగించాలి. 121.7 సెం. మీ. వెడల్పుగల 23 సెం. మీ.ల టర్కాయ్ బ్లూ రంగు నీల్కు గుడ్డ; 81.2 సెం. మీ. వెడల్పు, 11.4 సెం. మీ.ల పొడవు కలిగి మధ్యంతరమైన బయపుగల బాండెడ్ ఫైబర్ ఇంటర్ లైవింగ్; 9 డజన్ల ముత్యాలవంటి చిన్న గాజు పూసలు; ముత్యాల రంగులో వచ్చే పొడవు పూసల ముక్కులు 9 డజన్లు; 7వ నెంబర్ క్రాపెర్ సూది ఒకటి; వీడింగు (పూసల) సూది ఒకటి. కావలసిన తక్కిన వస్తువులు.

నీల్కు గుడ్డను తీసుకుని దాన్ని అడ్డం పైపున సగంగా మడిచి, ఆ మడత మీద సన్నగా గీత గీసుకోవాలి. డిజైన్ నమూనా ద్రాయింగును విడిగా ప్రేస్ చేసి పెట్టుకోవాలి. ఆ ప్రేస్ చేసిన చిత్రంలో ఉన్న కలియని గీత (....) గుడ్డ

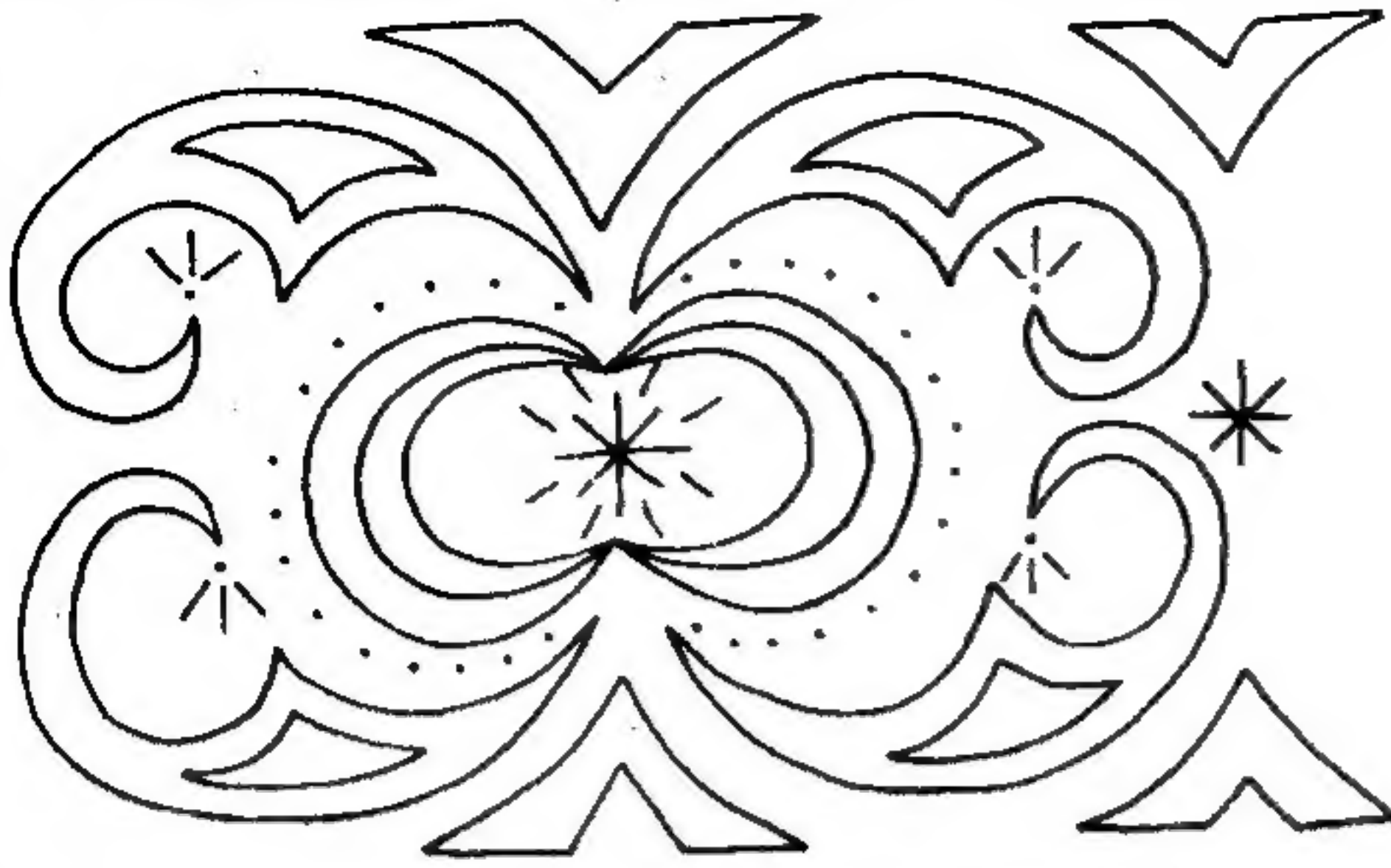

పాండిత్యము

[మొదటి : మొదటి కోణ, సోపానం]

పూసల బెల్లు
దీక్షెను

ఇక చిత్రం 1లో 4 దగ్గర చూపించిన సారె గూడులాంటి చక్రాన్ని కుట్టడం ఎలాగో తెలుసుకుందాము. ఈ చక్రాన్ని చిత్రం 3లో చూపించినట్లు కుట్టడం తేలిక.

మొదట ఒక డబుల్ క్రాన్ కుట్టు కుట్టాలి. చిత్రం 3లో మొదటి దశలో చూపించినట్లు సూదిని బయటికిలాగి, చక్రంలోని ప్రతి అకు (స్పౌక్) మీద ఒక వెనుక కుట్టు చొప్పున తీసుకుంటూ అలా పూర్తిగా కుట్టాలి. ఇలా చిత్రం 3 లోని రెండవ దశలో చూపిన అకారంలో, కావలసిన పరిమాణంగల చక్రం వచ్చేదాకా కుట్టాలి.

చిత్రం-1 లోని అంకెల వివరణ

1-087; 2-089 సాటిన్ కుట్టు; 3-0169;

4-087 సారెగూడు చక్రం; 5-089 వెనుక కుట్టు; 6-0169 డబుల్ నాట్ కుట్టు; 7-గుండ్రని గాజు పూస; 8-పొడవు గాజు పూస.

ప్రేక్షాత్

ఎంట్రాయిడరీ టేబుల్ క్లాత్ ల గురించి చాలా మందికి తెలిసే ఉంటుంది. ఇంటికి నలుగురు పరిచితులో, బంధువులో వచ్చినప్పుడు వాళ్ళకు కాఫీలు వంటివి కప్పులలో ఉంచి తేవడానికి ప్రేలు వాడుతూ ఉంటాము. ఇలాంటి ప్రేలు మీద కూడా చక్కని ఎంట్రాయిడరీ దీక్షెన్లతో కుట్టిన ప్రేక్షాత్లు వేసి ఉపయోగిస్తే అందంగా ఉంటుంది. అలాంటి ప్రేక్షాత్ ఒకటి ఎంట్రాయిడరీ పద్ధతిలో కుట్టే విధానం గురించి ఇక్కడ తెలుసుకుందాము.

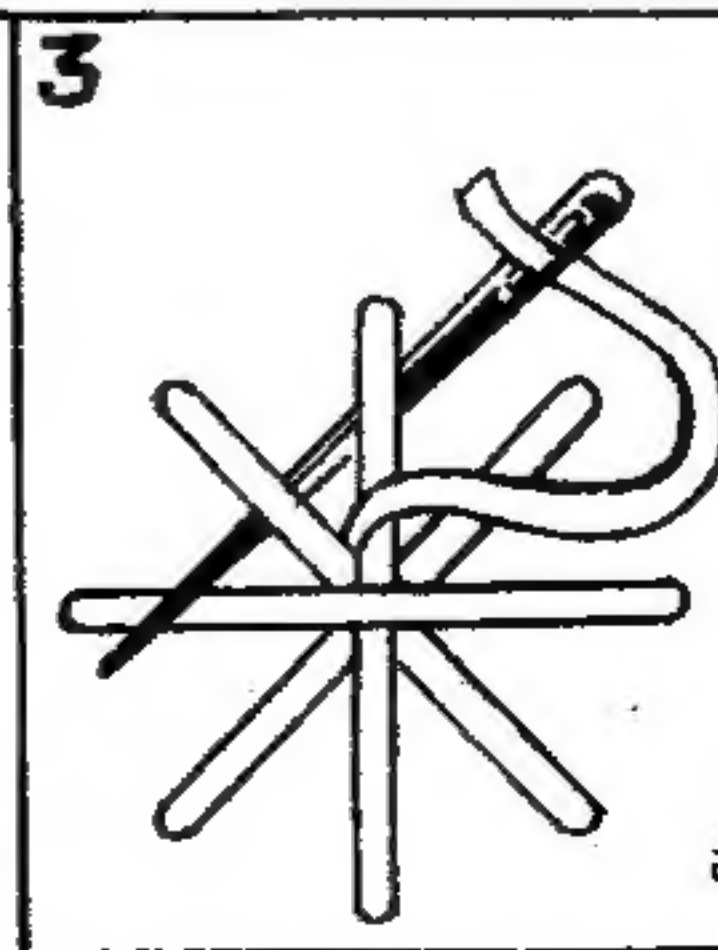
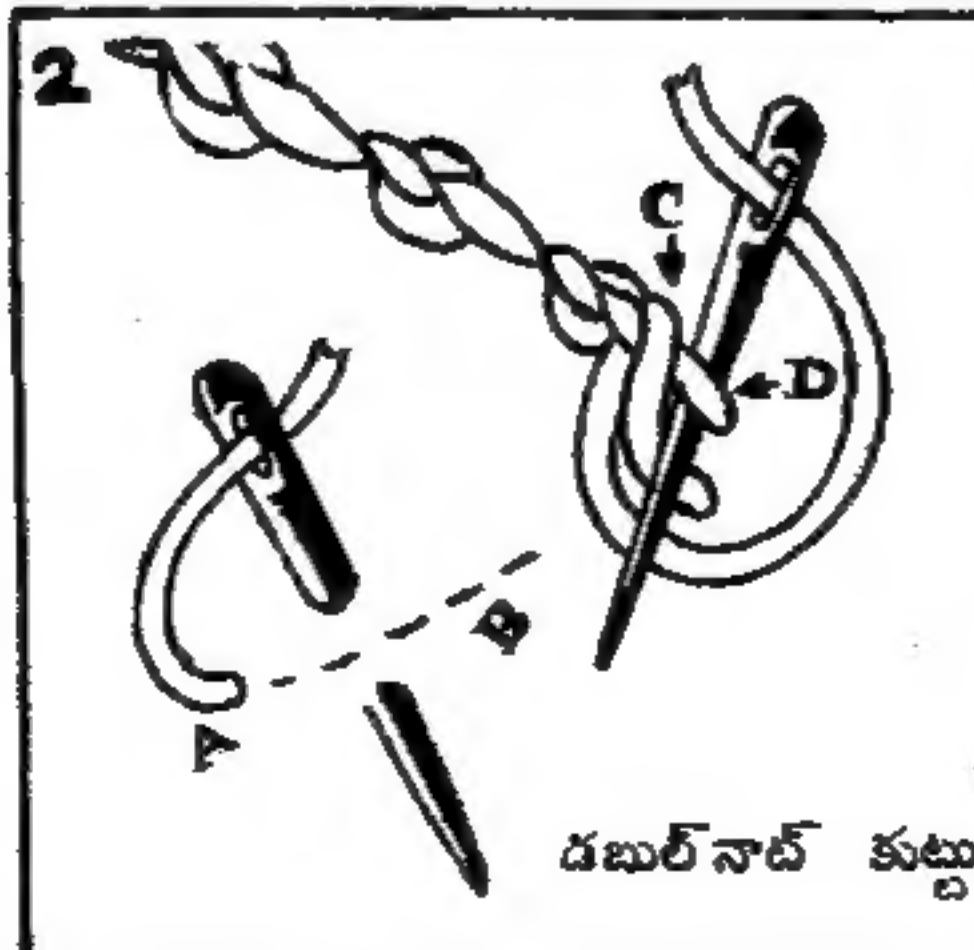
కావలసిన సరంజామా :

కోట్స్ అంకర్ స్ట్రాండెడ్ కాటన్ : 2 జేడ్ 0188 దారపు కండెలు; లారెల్ గ్రీన్ 0212 దారపు కండె ఒకటి; క్రిమ్ 0388 దారపు కండె

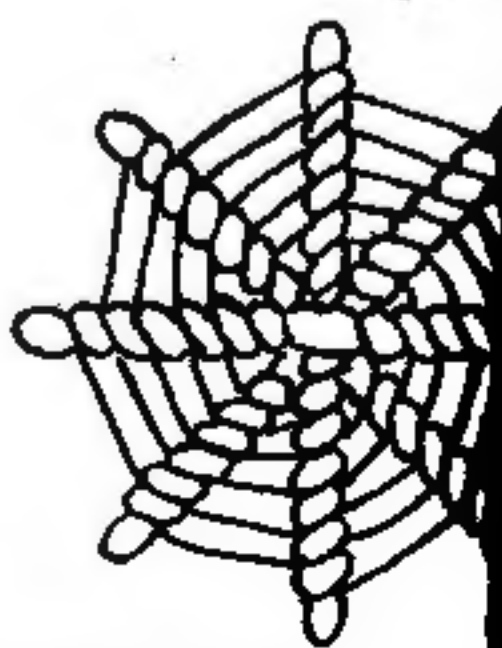
బాగాన మధ్యలో అమర్చాలి. గుడ్డపై చివరలను వెనక్కు మడిచి ఇంటర్లైనింగుకు హేరింగ్ బోన్ కుట్టు ద్వారా తేలికగా కుట్టుకోవాలి. పొడవు వైపు కొనలను మధ్యకు మడిచి స్లిప్ కుట్టు కుట్టాలి. కురవగా ఉండే కొనల దగ్గర ఉన్న ఓపెనింగును స్లిప్ కుట్టు ద్వారా కట్టి, నచ్చిన తీరులో కట్టుకోవచ్చు.

డబుల్ నాట్ కుట్టు ఎలా కుట్టాలో చిత్రం— 2 ను బట్టి తెలుసుకోవచ్చు. చిత్రంలో A నుంచి దారాన్ని లాగాలి. A నుంచి B మధ్య కనిపించే గీతను దాటి B దగ్గర ఒక చిన్న కుట్టు కుట్టాలి. తర్వాత గుడ్డను గుచ్చుకుండా C దగ్గర చూపించినట్లు వచ్చేలా — సూదిని B దగ్గరి కుట్టు కింది నుంచి వెళ్ళనిచ్చి తీయాలి. ఇలా దారం సూది కింద ఉండగానే, సూదిని మొదటి కుట్టు కిందికి వెళ్ళనిచ్చి D దగ్గర చూపించినట్లు వచ్చేలా తీయాలి. దారాన్ని అక్కడి నుంచి ఒక ముడి వచ్చేలా తీయాలి. ఈ ముక్కు సమానమైన దూరాల్లో వచ్చేలా కుట్టుకుంటూ పోవాలి. ఆ ముక్కు దగ్గర దగ్గరగా ఉండి చూడడానికి పూసల్లా కనిపించేట్లు కుట్టడం అవసరం.

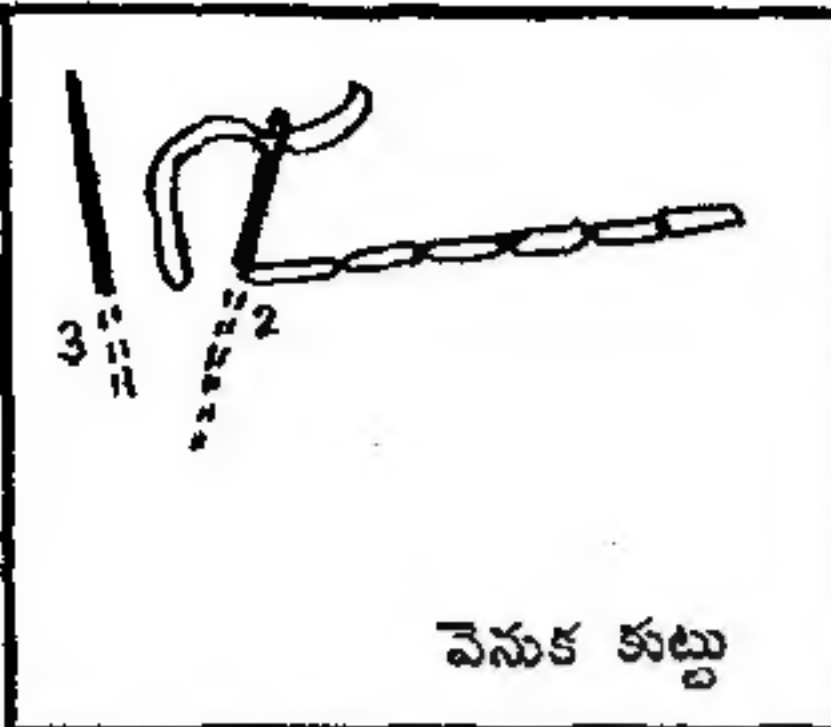
మీద వేసుకున్న గీత మీద వదేలా ఉంచుకుని, దీక్షెనును దాని మీదికి ఎక్కించుకోవాలి. అలా గీతకు రెండు వైపులా ఉన్న దీక్షెనును గుడ్డ పొడవునా అవసరమైనంత మేరకు, అలా ఎక్కించుకోవాలి. ఇప్పుడు గుడ్డ ఎంట్రాయిడరీ చేయడానికి సిద్ధమయింది. చిత్రం - 1ని చూస్తే ఈ ఎంట్రాయిడరీ పని ఎలా చేయాలో తెలుస్తుంది. ఆ చిత్రంలో చూపించిన అంకెలను బట్టి ఆయారంగుల దారాలను, కుట్లను, పూసలను ఉపయోగించి ఎంట్రాయిడరీ చేస్తే, మనం కోరుకున్న పూసల బెల్లు ఎంట్రాయిడరీ తయారవుతుంది. బెల్లు సరిగా అమరడానికి, ఎంట్రాయిడరీ చేసిన గుడ్డ ముక్కు చివరలను కావలసినంత పొడవుకు తగ్గట్లు 20.3 సెం. మీ. వెడల్పు వచ్చేలా ట్రిమ్ చేసుకోవాలి. తర్వాత ఇంటర్లైనింగ్ ముక్కు నుంచి, బెల్లుకు అవసరమైన పొడవుకన్న 2.5 సెం.మీ.లు తక్కువగా ఉండేలా చూచుకొని, 8.8 సెం. మీ. వెడల్పుగల ముక్కు కత్తరించుకోవాలి. ఆ ఇంటర్లైనింగ్ ముక్కును ఎంట్రాయిడరీ గుడ్డ వెనక

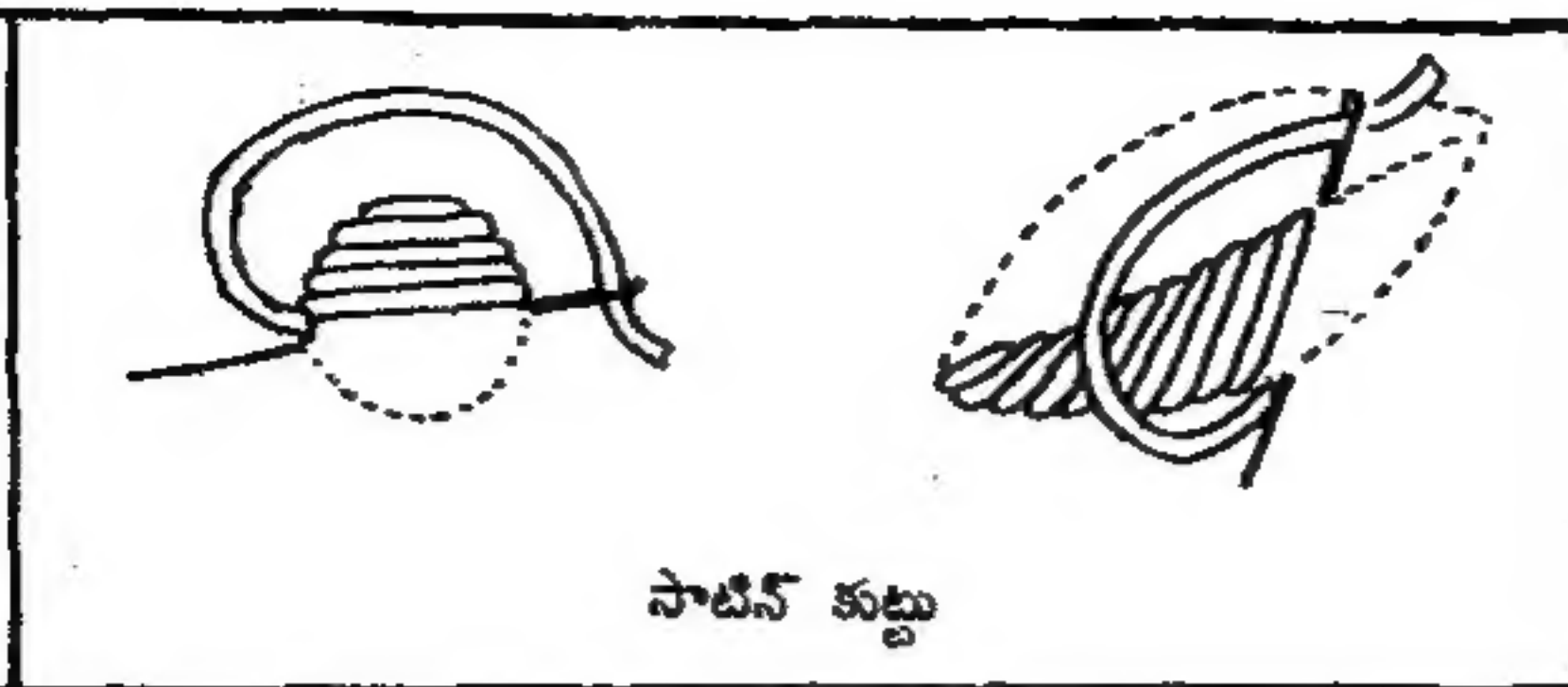
సారెగూడు చక్రం

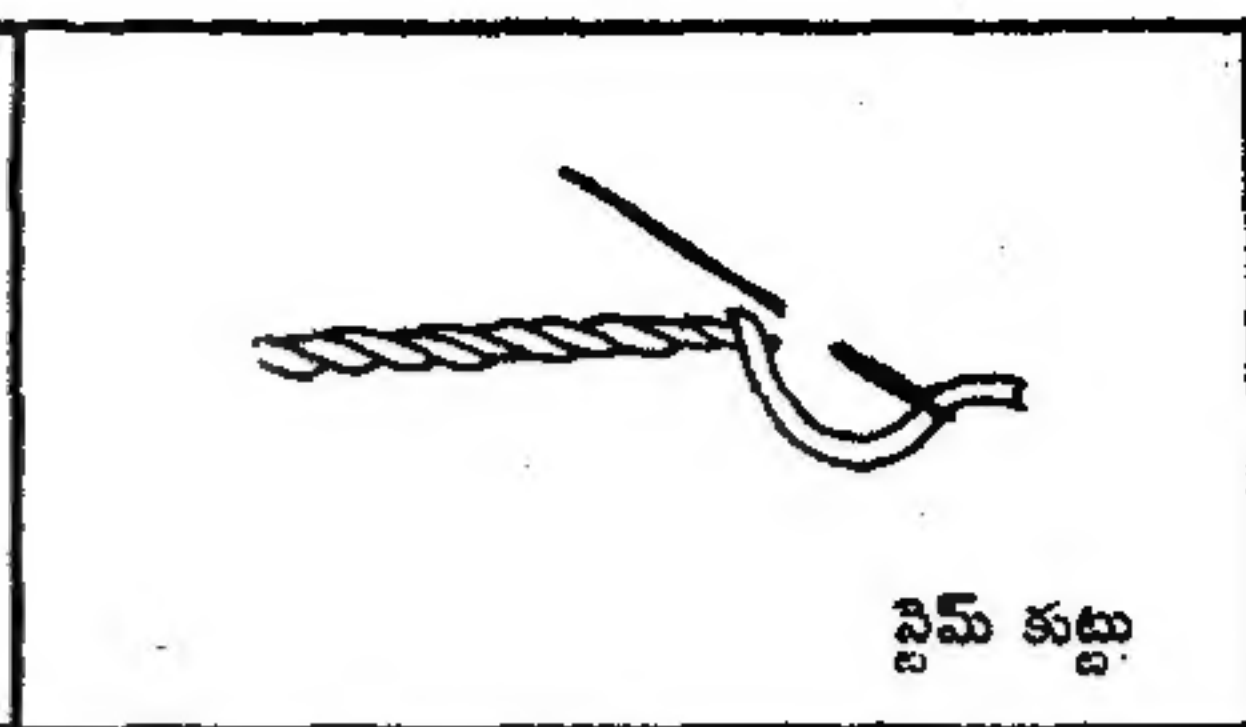

వెనుక కుట్టు

సాటిన్ కుట్టు

ఫైమ్ కుట్టు

ఒకటి. మొత్తం మీద మూడు స్ట్రాండ్లు ఉపయోగించాలి. ఇవికాక 45.5 సెం.మీ. వెడల్పు, 95 సెం.మీ. పొడవు కల చక్కని లేతపచ్చ రంగు ఎంబ్రాయిడరీ గుడ్డముక్క, 7వ నెంబరు క్రావెల్ నూది ఒకటి కావాలి.

మొదట ఎంబ్రాయిడరీ గుడ్డను 40.5 సెం.మీ. వెడల్పు, 58 సెం.మీ. పొడవు గల ముక్కగా కత్తిరించుకోవాలి. ఆ ముక్కను నిలువునా సగంగా మడిచి, ఆ మడత మీద తేలిగ్గా గీత గీయాలి. ఇచ్చిన డిజైను నమూనాను ట్రేస్ చేసి, అందులో ఉన్న కలియని గీత మడత మీద తేలిగ్గా గీచిన గీత మీద ఆనేలా అమర్చుకోవాలి. అలా ఆ డిజైనును గుడ్డ మడత కుడి వైపు, ఎడమ వైపు చివరలలో ఉంచి గుడ్డ మీదికి ఎక్కించాలి. అలా ఎక్కించేటప్పుడు డిజైను కింది కొన గుడ్డ కింది అంచు నుండి 7.5 సెం. మీ. దూరంలో ఉండేటట్లు అమర్చుకోవాలి. ఇలా గుడ్డ మడత అవతలి వైపున కూడా కుడి, ఎడమ చివరలలో డిజైను నమూనాలను గుడ్డ మీదికి ఎక్కించుకోవాలి. ఇప్పుడు గుడ్డ మీద డిజైన్ల నమూనాలు సిద్ధమయ్యాయి. ఈ డిజైనుల నమూనాలు గుడ్డమీద ఎక్కడెక్కడ ఉండేలా అమర్చుకోవాలో వర్ణచిత్రం చూస్తే స్పష్టమవుతుంది.

ఇక ఈ డిజైనుల మీద ఎంబ్రాయిడరీ కుట్టు పని ఎలా చేయాలో చిత్రాన్నిబట్టి స్పష్టంకాగలదు. చిత్రంలో సూచించిన ఆయా అంకెలను బట్టి ఎక్కడెక్కడ ఏయే రంగు దారాలు, కుట్టు ఉపయోగించాలో స్పష్టమవుతుంది. అలా కుట్టేసుకుంటే మనకు కావలసిన ఎంబ్రాయిడరీ కుట్టు పని పూర్తవుతుంది. తర్వాత అంచుల చివరలను 1.5 సెం. మీ.లు మడిచి, గుడ్డ మూలలను కత్తిరించి మడిచి, స్లిప్ కుట్టు పట్టాలి.

చిత్రంలోని అంకెల వివరణ :

1. 0188 } సాటిన్ కుట్టు
2. 0388 }

3. 0212 } వెనుక కుట్టు
4. 0388 }

5. 0188 --- ఫైమ్ కుట్టు

ఈ ట్రేక్లాక్ ను స్ట్రాండెడ్ కాటన్ కు బదులుగా పెర్ల్ కాటన్ ఉపయోగించి కుట్టవచ్చు. అలా పెర్ల్ కాటన్ ను ఉపయోగించేటప్పుడు కావలసిన సరంజామా ఇది : కోట్స్ ఆంకర్ పెర్ల్ కాటన్ నెం. 8 (10 గ్రాముల ఉండ); జేడ్ 0188 కందె ఒకటి, గ్రాస్ గ్రీన్ 0245 కందె ఒకటి, ఆంవర్ గోల్డ్ 0305 కందె ఒకటి.

ఇలా పెర్ల్ కాటన్ ను ఉపయోగించి కుట్టే

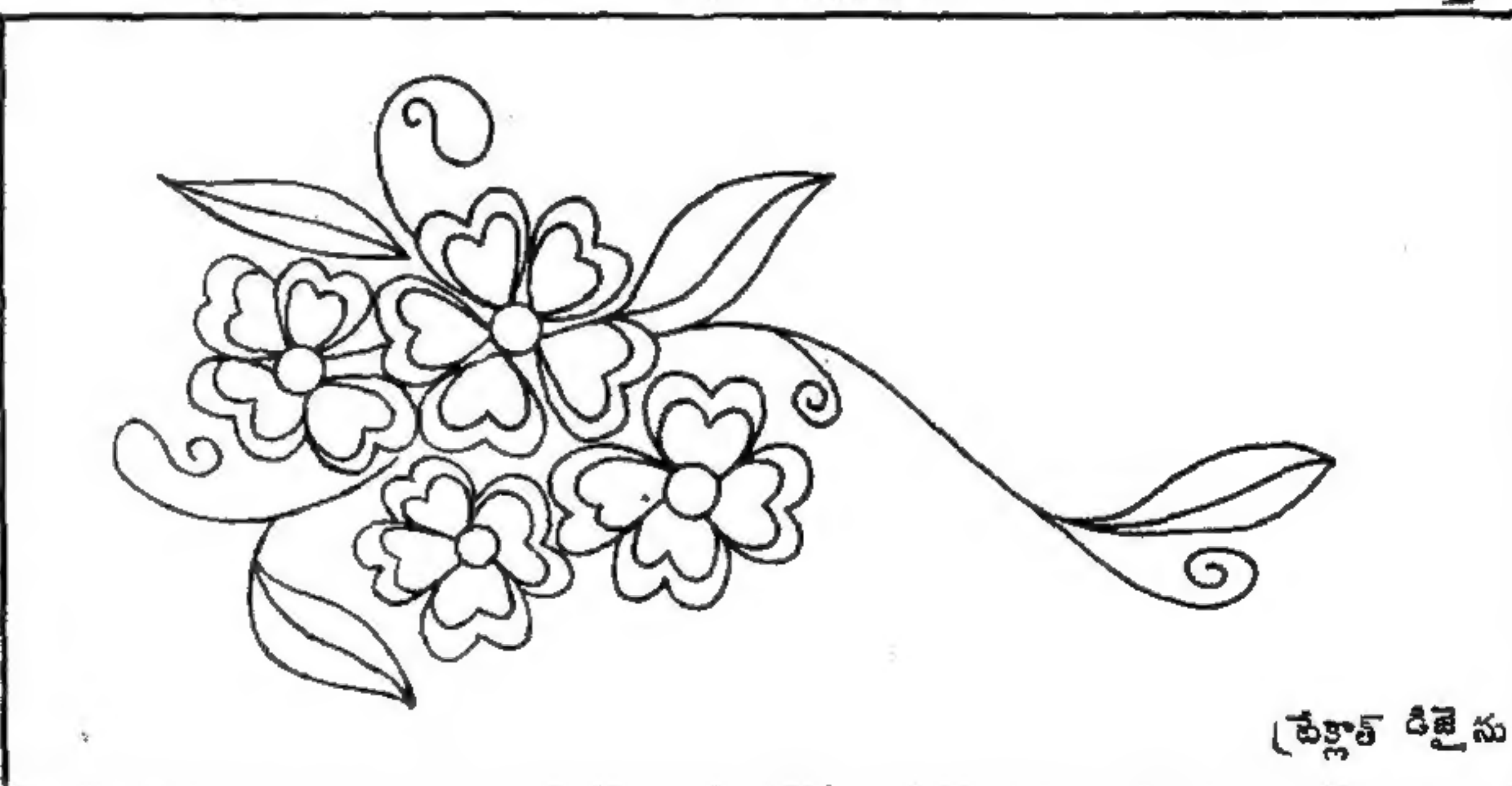
టప్పుడు చిత్రంలో సూచించిన అంకెలను బట్టి ఈ కుట్టు కుట్టాలి :—

1. 0188 } సాటిన్ కుట్టు
2. 0305 }

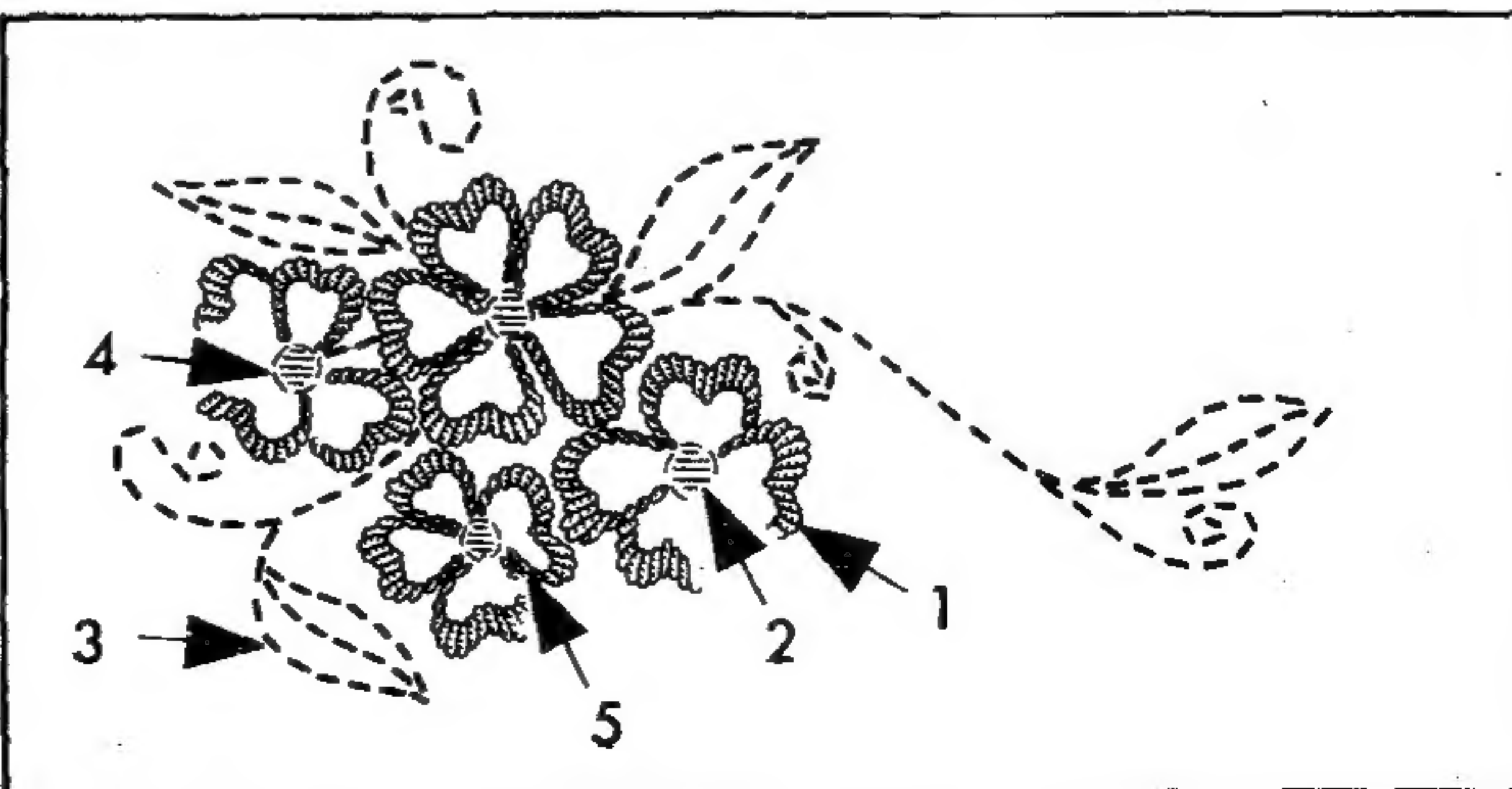
3. 0245 } వెనుక కుట్టు
4. 0305 }

5. 0188 --- ఫైమ్ కుట్టు

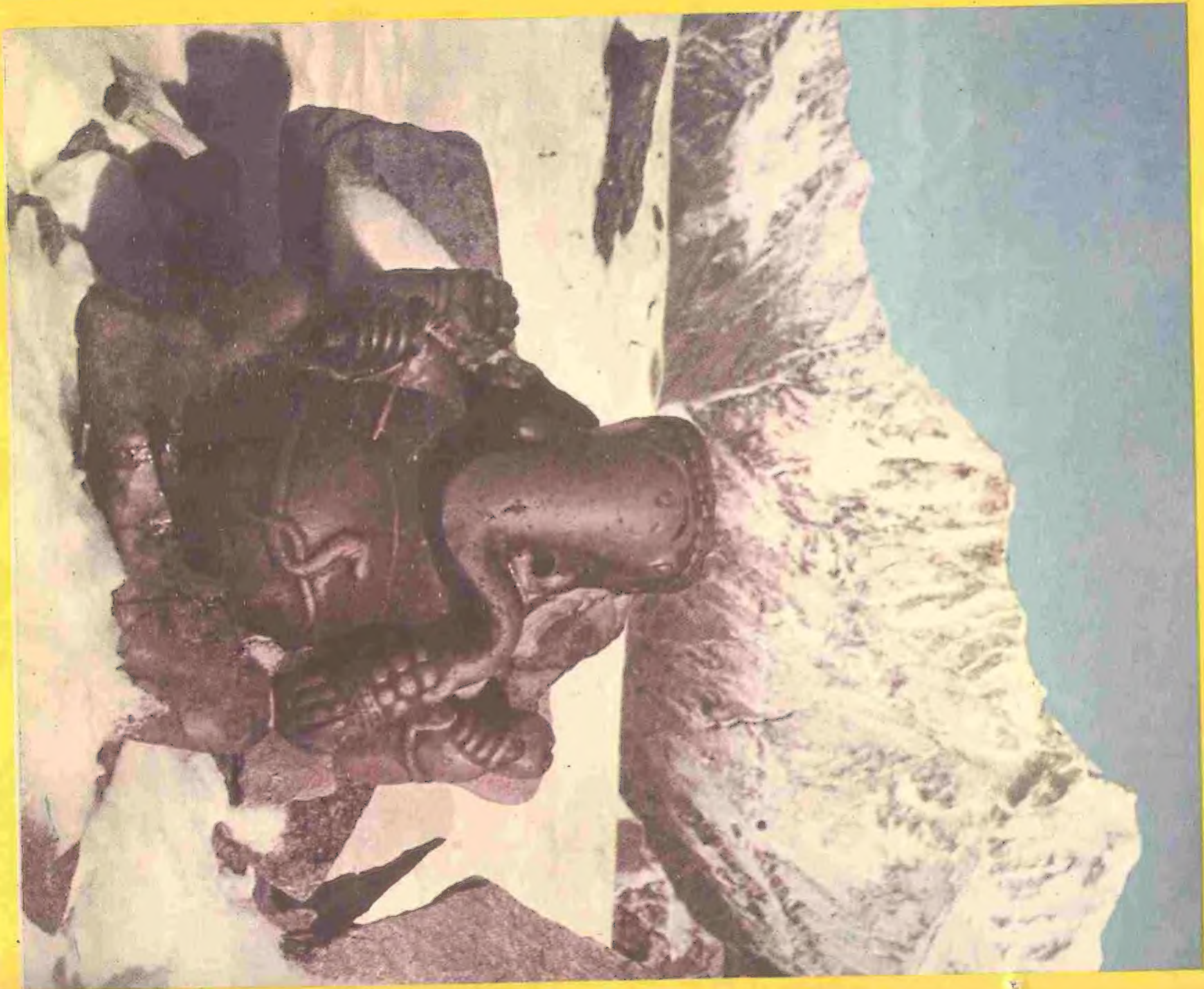
ఎంబ్రాయిడరీ కుట్టు పనుల్లో ఉత్సాహం ఉన్న వారు, ఇవి చేసి చూసినవారూ 'వనిత'కు రాస్తే—లోటుపాట్లు, మంచి చెడ్డలా తెలుస్తాయి; ఏవైనా ఇబ్బందులుంటే సరిదిద్దుకోడానికి కూడా వీలుంటుంది.

ట్రేక్లాక్ డిజైను

విషాయక చతుర్తి

అన్ని పూజలూ వ్రతాలూ అందరూ ఆచరించరు. కొన్ని వ్రతాలు కొందరే చేస్తారు; అందులో కొన్ని కేవలం స్త్రీలే చేస్తారు. అలాంటి తేదాయే లేకుండా దేశంలో వున్న దాదాపు అన్ని భాషల వారూ, పిల్లలు, పెద్దవాళ్ళు, స్త్రీలూ అందరూ ఆచరించే వ్రతం వినాయక వ్రతం. ఎంచే తంటే—వినాయకుడు విష్ణులకు నాయకుడు. ఏ కార్యం ఆరంభించినా ముందు వినాయకుడి పూజ చెయ్యడం మనకు అనవాయితీ. శుభకార్యం ఆరంభించడానికి ముందు వినాయకుడి పూజ విధిగా జరుగుతుంది. కొత్త పని ఏదైనా మొదలు పెట్టడానికి ముందు విష్ణేశ్వర ప్రార్థన జరుగు తుంది. మహాకవులందరూ తమ కావ్యాలను తమ ఇష్టదేవతల స్తుతిలో ఆరంభించినా, వినాయకుడిని విడిచి పెట్టలేదు :

కార్యాలను నిర్విఘ్నంగా కొనసాగించడమే కాదు — వినాయకుడు చదువు ఇస్తాడనీ, ఐశ్వర్యం ఇస్తాడనీ, పుత్ర పౌత్రాదులను ఇస్తాడనీ నమ్మకం వున్నందువల్లనే పిల్లలు, పెద్దలూ అందరూ ఈ వినాయక వ్రతం చేస్తారు. మనదేశంలో — శివుడు, విష్ణువు తర్వాత ప్రధానంగా పూజింపబడే దైవం గణపతి. దక్షిణదేశంలో వినాయకుడి గుడులు చిన్నవో పెద్దవో చాలాచోట్ల కనిపిస్తాయి. పురాణ పురుషులలో వినాయకుడికి అంతటి ప్రాముఖ్యం వున్నది.

విష్ణేశ్వరుడు శివ పార్వతుల పుత్రుడనీ, మొదట తన పుత్రుడని తెలియక, శివుడు అతని తలను ఖండించాడనీ, తెలుసుకున్న తర్వాత ఉత్తర దిశవైపు తలపెట్టి నిద్రిస్తున్న ఏ ప్రాణి నైనా సంహరించి, ఆ తలను తీసుకువస్తానని బయల్దేరి—శివుడు ఏనుగు తలను తీసుకొచ్చి విష్ణేశ్వరుడి మొందానికి అమర్చాడనీ - ఆ విధంగా

గణానసుడు అవతరించాడనీ మనకు తెలిసిన పురాణ కథ.

విష్ణేశ్వరుడి పుట్టుక గురించి, ఇంకా మరి కొన్ని కథలు కూడా వున్నాయి. ఏమైనా వినాయకుడు జన్మించిన తాద్రవద శుక్ల చవితి - హిందువు లందరికీ వర్సదినం; శుభదినం.

ఈ రోజున వినాయకుడి విగ్రహానికి పూజలు జరిపిన తర్వాత, ఆ విగ్రహాన్ని కొందరు సముద్రంలోనో నదిలోనో పడేస్తారు; కొందరు బావిలో వేస్తారు. ఇందులో ఇంకో విశేషం కూడా వుంది. కొందరు ఆ విగ్రహాన్ని తాన్యపు గాడెలలో వుంచుతారు. అలా చెయ్యడంవల్ల తాన్యాభివృద్ధి అవుతుందని నమ్మకం. పల్లెటూళ్ళలో వుండే మట్టిగోడల ఇళ్ళకు మధ్యలో గూళ్ళలాంటివి వుంటాయి. పూజానంతరం గణపతి విగ్రహాన్ని ఆ గూళ్ళలోపెట్టి, మట్టితో మెత్తేనే ఆచారం కూడా వుంది. ఇలా చేస్తే పిల్లలు లేనివాళ్ళకు పిల్లలు కలుగుతారని ఇంకో నమ్మకం. ఇలాంటి నమ్మకాలు ఎన్నో వున్నందువల్లనే వినాయక పూజను విధిగా అందరూ ఆచరిస్తారు.

విద్య నేర్చుకునేటప్పుడు కొన్ని ప్రాంతాలలో “గణేశాయనమః” అని వినాయక నమస్కారంతో విద్యారంభం జరుగుతున్నది—మన ప్రాంతాలలో ‘ఓ న్న మ శ్చి వాయ’ (ఓనామా శీవాయ) అని శివ నమస్కారంతో అక్షరాభ్యాసం ప్రారంభిస్తాము. గణపతి ప్రార్థనతో విద్యారంభం కావడం, విఘ్నం లేకుండా విద్యా కార్యక్రమం జరగడానికి; విద్య బాగా రావడానికి. ఎంచేతంటే వినాయకుడు విద్యలో కూడా ఆరితేరిన వాడు.

వేదవ్యాసుడు మహాభారతాన్ని రాసినప్పుడు వినాయకుడు ‘వ్రాతగాడు’గా పనిచేశాడన్న విషయం మనకు తెలిసినదే. వేదవ్యాసుడికి

లేఖకుడు కావలసివచ్చి, బ్రహ్మదేవుని అడిగాడనీ, బ్రహ్మదేవుడు గణపతి పేరును సూచించాడనీ, వ్యాసుడు గణపతిని స్మరించగా అతను ప్రత్యక్షమై వ్యాసుని కోరికను నెరవేర్చాడనీ వ్యాసభారతం ద్వారా తెలుస్తున్నది. అయితే వ్యాసుడికి ప్రత్యక్షమైన వినాయకుడు, తన లేఖని ఒక్క కణమైనా ఆగడానికి వీలులేదనీ, అంత తొందరగా చెప్పగలిగితేనే తాను రాస్తాననీ అన్నాడట. అప్పుడు వ్యాసుడు “నేను అంత తొందరగానూ చెప్పగలను. కాని, నేను చెప్పింది నువ్వు అర్థం చేసుకుంటూ రాయాలిగాని, అర్థం చేసుకోకుండా మాత్రం రాయొద్దు” అన్నాడట. వినాయకుడు అంగీకరించి, మహాభారతాన్ని రాయడానికి సిద్ధపడ్డాడు. అందువల్ల గణపతి చదువులో కూడా అంతటి ప్రజ్ఞావంతుడని, అతన్ని ప్రార్థిస్తే చదువు ప్రసాదిస్తాడనీ మనం నమ్ముతాము.

వినాయకుడికి ఇద్దరు భార్యలు (బుద్ధి, సిద్ధి) న్నారని ‘శివపురాణంలో’లో చెప్పబడినా, అతను ‘బ్రహ్మచారి’ అన్నదే ఎక్కువ ప్రచారంలో వుంది. బ్రహ్మచర్య దీక్షకు మన పూర్వులు ఎక్కువ ప్రాధాన్యమిచ్చారు. అందుకనే “విష్ణేశ్వరుడి పెళ్ళికి వెయ్యి విఘ్నాలు” ఏర్పడ్డాయి. అతను బ్రహ్మచారిగా వుండాలన్న వుద్దేశంతోనే, అతని పెళ్ళికి అతని పెద్దలు విఘ్నాలు కల్పించారు. దానికో కథ కూడా వుంది. తన తల్లి పార్వతీ దేవితో అన్నిటా సమమైన కన్య కనిపిస్తేనేగాని, పెళ్ళి చేసుకోనని వినాయకుడు విర్ణయించు క్కున్నాడు. కాని, ఎంత వెతికినా అతనికి అలాంటి కన్య కనిపించలేదు. అందుకనే నేటికీ ప్రతి శివాలయం ముందూ మూషిక వాహనుడై వినాయకుడు తిష్ట వేసుకుని శివాలయానికి వచ్చే స్త్రీలలో అలాంటి కన్యలున్నారా?—అని వెతుకుతూనే వున్నాడుట :

వక్కవేటిలోని వర్ణచిత్రం : హిమాలయాల మధ్య ఆలయం లేకుండా కవిపించే ఒక అపురూప వివాయక శిల్పం. వర్ణచిత్రం : యమ్. డి. రొజారియో (కలకత్తా)

మనోరమను రివీవ్ చేసుకోవడానికి ఆనంద్ ఒక్కడే కాదు ఆనుపమ కూడా స్వేషనుకు వచ్చింది.

ముచ్చటగా వున్న ఆ యువ ఇంటను చూసే సరికి ఆమెకు రెండు కళ్ళూ చాలవనిపించింది.

చెల్లెలి చుట్టూ చేతులువేసి 'వలిలో నువ్వు వచ్చావేందుకే?' అంది మనోరమ.

'అదేమిటి వదినా! మీ చెల్లాయికే కాని నాకు మాత్రం వలిగా వుండదా!' అన్నాడు ఆనంద్ చిలిపిగా నవ్వుతూ.

'ఉహూ! ఆదేం కాదక్కా! ఆయనకు ఒంట రిగా రావటం భయం! - ఆనుపమ కిలకిలా నవ్వింది.

మురిపెంగా వాళ్ళను కలియజూస్తూ నిలబడింది మనోరమ.

'పిల్లల్ని తీసుకురాలేదేమక్కా!'

'వది రోజులపాటు ప్రశాంతంగా నీదగ్గరుందా మనీ ఎచ్చా. పిల్లలు కూడా ఎందుకు? ఇంకా నయం - బావను తోడు తీసుకురాలేదేమని అడిగావు కాదు!'

మనోరమ విసుగుచిలకి ఆనంద్ అశ్చర్య పోయాడు.

ఆనుపమ నవ్వింది. 'సరే, ఇంటికి పోదాంపద'.

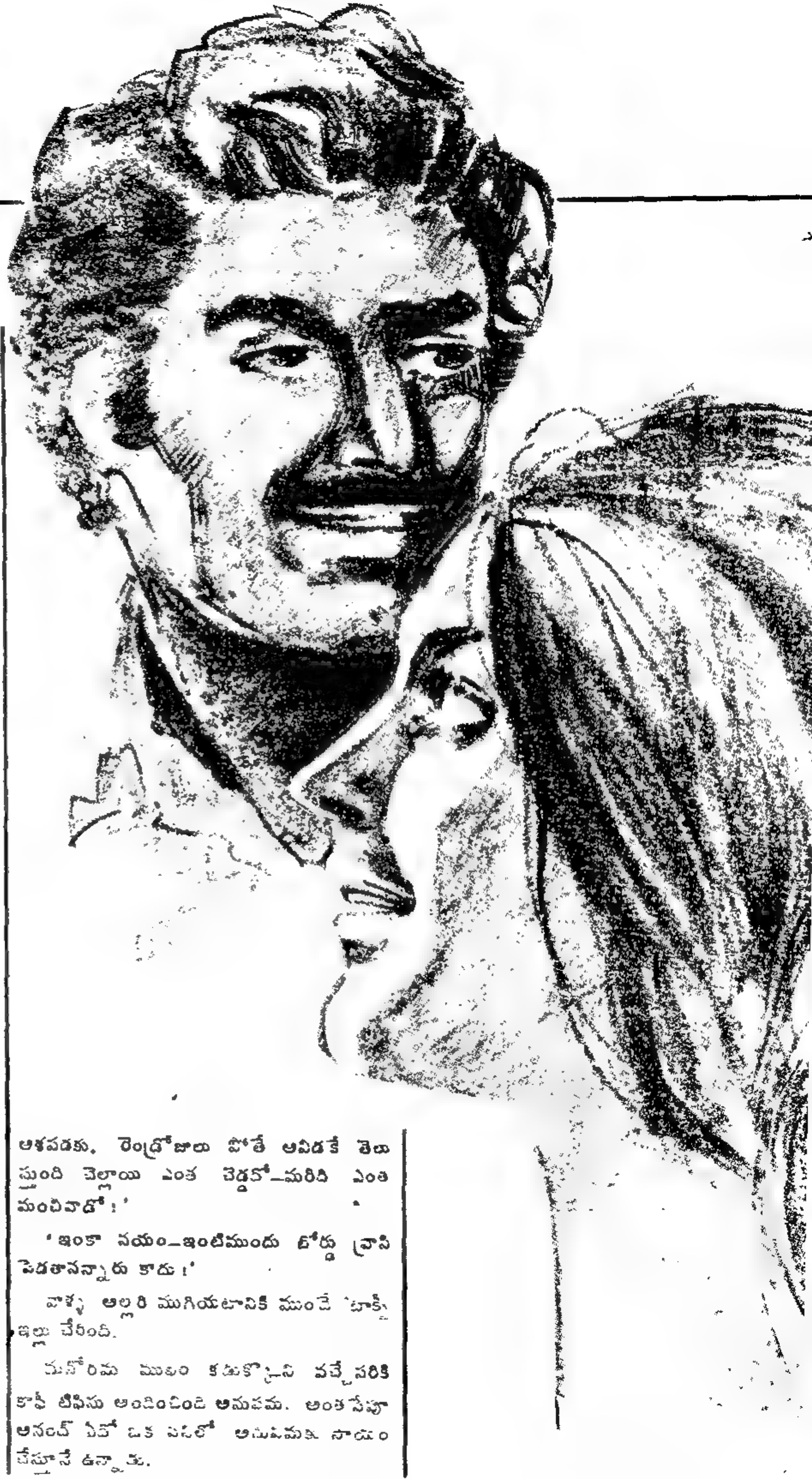
టాక్సీలో బయలుదేరారు.

"మేం పేమిలీ పెట్టుకున్న క్రొత్తలో వచ్చాడు మీరు. మళ్ళీ ఇంతకాలానికి ఇప్పుడు రావటం... వాళ్ళను కూడా తీసుకువస్తే సరదాగా ఉండేది!" అన్నాడు ఆనంద్.

ఒక్కసారి అతనివైపు చురుగ్గా చూసి తల తిప్పుకుంది మనోరమ.

అది గమనించిన ఆనుపమ 'ఇంట్లో అల్లరికి చేరే పిల్లలక్కర్లేదక్కా! ఈయనే పదిమంది పెట్టు' అంది.

'మీ అక్కయ్య వచ్చిందేమిట అని నామీద దాడిలు చెప్పుదామనుకుంటున్నావేమో! అత్తే

అశవధకు. రెండ్రోజులు పోతే అవిధకే తెలుస్తుంది చెల్లాయి ఎంత చెడ్డదో-మరిచి ఎంత మంచివాడో!

'ఇంకా నయం-ఇంటిముందు దోర్డు వ్రాసి పెడతానన్నారు కాదు!'

వాళ్ళ అల్లరి ముగియటానికి ముందే 'టాక్సీ' ఇల్లు చేరింది.

మనోరమ ముఠం కడుక్కొని వచ్చేసరికి కాఫీ టిఫిను అందించింది ఆనుపమ. అంతసేపూ ఆనంద్ ఏదో ఒక పనిలో అనుపమకు నాయం చేస్తూనే ఉన్నాడు.

సంక్రాంతి

-- నిమలాకామం

'పనిమనిషి అప్పుడే వెళ్ళిపోయిందా?' అని అడిగింది మనోరమ.

'ఇంత భారీమనిషి ఇక్కడ అడుగులకు మడుగులొత్తుకుండగా మీ చెల్లాయికి వేరే పనిమనిషి ఎందుకు వదినా!'

'పోదురూ!'

'....అదేమిటి? ఈ పూట పస్తుంది వనికీ పొమ్మంటావా!'

'ఇంకా టైముంది కాని, నన్ను కబుర్లతో కాల్చుకు తినకుండా కావేపు పేపరు చదువుకోండి.'

మనోరమ కళ్ళలో నిల్చిన ప్రశ్న అలాగే ఉండడం చూసి, 'పనిమనిషిని పెట్టుకోలేదక్కా!' అంది అనుపమ.

'అదేమిట! అంత వనీ ఎలా చేసుకుంటున్నావు?'

అనుపమ నవ్వింది. 'ఇదేమంత పెద్దవని!' అక్కగారింట్లో నొకర్లు చాకర్లు ఎంతమందుంటారో అమెకు తెలుసు. అందుకనే, ఆ సంభాషణ ఇంక సాగనివ్వలేదు అనుపమ.

వేణ్ణీళ్ళ బికెట్ బాత్ రూమ్ లో పెడుతున్న చెల్లెల్ని చూసి, '....అంత మొద్దు బికెట్ ఎలా ఎత్తగలిగావే!' అంది మనోరమ.

'అరివాటక్కా! రోజూ చేసుకునే వనేగా!'

'అదంతా అబద్ధం వదినా! మొగుడుచేత మోయిస్తే మీరేమనుకుంటారో అని తానీ పూట పెట్టింది కాని....మీ చెల్లెలు రోజూ నాచేత చేయించని పనంటూ లేదని నమ్మండి!.... మీ రొచ్చారు. నా వంట వండింది. ఈపూట కావల్సినంత రెస్టు దొరికింది!' అన్నాడు ఆనంద్.

'ఆయన కబుర్లకేం కాని....నీళ్ళు చల్లారిపోతాయి. నువ్వెళ్ళి స్నానం చెయ్యక్కా!'

మనోరమ నవ్వుకుంటూ బాత్ రూమ్ లోకి వెళ్ళింది. తలుపులు వేసుకున్నా - నీళ్ళు చప్పుడు లేనప్పుడు - వాళ్ళ మాటలు అమెకు లీలగా వినిపిస్తూనే ఉన్నాయి.

'నేనొట్టి పిసినిగొట్టు మనిషినని మీ అక్కయ్యనుకోదూ!'

'చ! ఏమిటా మాటలు!'

'నాకు మాట రాకుండా నువ్వు చేస్తేగా!'

'ఎవరి మెప్పో పొందాలని పెట్టుకుంటామా పనిమనిషిని? - సంతానంతో పేగలేకనో రోగం రొమ్మతోనో చేసుకోలేకపోతే పెట్టుకోవాలికాని!'

'నిజం చెప్పు. నువ్వీ పనులన్నీ తేలిగ్గా చేసుకోగలుగుతున్నావా?'

'చేసుకోలేకపోతున్నానట మీతో ఎప్పుడయినా చెప్పినా!'

'చెప్పేదానివయితేగా నువ్వు!'

'ఆ మాట నా కళ్ళల్లోకి చూసి చెప్పండి!'

'నువ్వు కొరకరాని కొయ్యవి.'

'స్టేటస్ సింబల్ గా పనిమనిషిని పెట్టుకోవాలని మీకుందేమోకాని నాకు లేదు...'

'పోనీ, అలాగే అనుకొని పెట్టుకో! నా మర్యాద దక్కించు.'

'అలాగే! ఆ చేత్తోనే ఓ వంటమనిషిని కూడా చూడండి. శుభ్రంగా తింటూ బియ్యంటాను. అరు నెల్లు తిరక్కుండా మీరు గుర్తుపట్టనంతగా మారిపోతాను. అప్పుడీ తలుపులన్నీ వెడల్పు చేయించుకోవాలి. ఇక వీధిలో అడుగు పెడితే - అదుగో అలా గున్నేనుగులా పోతోంది - అవిడేనా బిక్క - అనండుగారి అర్థాంగి అని అంతా చెప్పుకుంటారు. ఆపైన....'

ఆ తర్వాత వాళ్ళ నవ్వుల దొంతరల మధ్య ఏం మాటలు దొర్లాయో మనోరమకి వినిపించలేదు..

స్నానం చేసినచి బట్ట కట్టుకుంటుంటే గది బయట వాళ్ళనుకుంటున్న మాటలు మళ్ళీ విని పిందాయి ఆమెకు.

'....తెలిగ్రామిచ్చి అంత హడావిడిగా బయలుదేరిందేమిటి మీ అక్కయ్య!....ఉత్తరం రాసి అందరితో కల్పిరావచ్చుగా!'

'మా అక్కయ్య సంగతి తెలియదు కనుక మీరంత ఆశ్చర్యపోతున్నారు.'

'ఏమిటి!'

'ఇలా అర్థంతరంగా బయలుదేరి రావటం దానికి క్రొత్తేం కాదు. మొదట్లో కంగారుపడేవారు మా నాన్నగారు. ఆతర్వాత తెలిగ్రాములు మాకం దర్శి అలవాటయిపోయాయి.'

'అంటే!'

'మా బావ మీద కోపం వచ్చినప్పుడల్లా ఇలాగే వచ్చేస్తుంది మా అక్క!'

మనోరమకి చివ్వున కోపం ముంచుకొచ్చింది. ఉన్నవకంగా వెళ్ళి చెల్లెలి చెంపలు వాయిచాలని పించింది....అంతలోనే ఆనంద్ గొంతు గుర్తు చేసింది, చెల్లెలిప్పుడు అలనాటి చిన్నపిల్లకాదని. పెళ్ళి చేసుకుని పెద్దదయిందని - తానిప్పుడు వాళ్ళింటికే చుట్టపు చూపుగా వచ్చిందని.

'చిత్రంగా ఉండే!'

'అదికాదు చిత్రం! మనింటికి రావటం!'

నిగ్గుతో ముడుచుకుపోయింది మనోరమ. 'ఛీ, ఎంత తెలివి తక్కువ వనిచేసింది తను?' ఇంకా ఏం మాటలు వినాల్సివస్తుందో అని గుఱునుక్కు వడుతూ చీర కట్టుకోవటం పూర్తయినా గదిలోనే ఉండిపోయింది ఆమె.

'మనమిలా అనుకోవటం అవిధ వింటే బాగుండదు.'

'సరే. మీరూ స్నానం చేసి రండి'.

ఆతర్వాత వాళ్ళ మాటలు వినిపించలేదు. ఆమెకు గది బయటకు వెళ్ళాలని అనిపించలేదు. ఏదో ఉక్రోశంతో అక్కడే కూర్చుండిపోయింది. రైలు దిగినప్పుడు చెల్లెలితో ఎన్నో మాట్లాడాలన్న ఉత్సాహం. ఆమెలో ఇప్పుడు లేదు... మంచంమీద వారి కళ్ళు మూసుకుంది మనోరమ.

మరి కాసేపటికి అనుపమ తలుపులు త్రోసుకొని రోపరికి వచ్చింది. 'అక్క! ఆరే... అదేమిటి! అలా పడుకుంది....'

గది గుమ్మంలో నిలబడిన ఆనంద్ అన్నాడు 'రాత్రి ప్రయాణం కదా! బాగా అలసిపోయింట్టుంది. పోన్లే, అవిడను లేవకు'.

వాళ్ళ మాటలు వినాలన్న కుతూహలం అపుకోలేక అలాగే నిద్ర వటిస్తూ పడుకుంది మనోరమ. కాని, ఆమె ఆశ తీరలేదు. వంటింట్లో కేరింకా లాడుతూ ఆనంద్ భోజనం చేస్తున్నంతసేపూ అనుపమ మాటలేపి సరిగ్గా వినిపించలేదు.

కొంత సేపటికి నిజంగానే నిద్రలో కొరిగి పోయింది మనోరమ. అలా ఎంతసేపు పడుకుందో ఆమెకు తెలియదు.... మెలకువ వచ్చేసరికి ప్రక్క గదిలోంచి ఊట్టుమిషను శబ్దం వినిపించింది. తలుపులు దగ్గరగా వేసివున్నాయి. తీసుకొని బయటకు వచ్చింది మనోరమ.

'లేచావా అక్క! బాగా నిద్రపట్టిందా!'

'ఊ!'

'బట్ట కట్టుకోడానికి రోపరికి వెళ్ళిందానివి- ఎంతసేపటికీ రాకపోతే చూద్దామని వచ్చా. అప్పటికే నిద్రపోయావు'.

'ఊ!'

'అదేమిటలాగున్నావు? ఒంట్లో బాగోలేదా?' చేస్తున్న పని అసీ అక్కరగ్గరికి వచ్చింది అనుపమ.

ఇంక ముఖావంగా ఉండటం తనకే బాగుండలేదు. 'అబ్బే, ఏం లేదే! నిద్ర బద్దకం వదలక...' అని నవ్వేసింది.

'సరే! రా....భోజనం చేద్దాం.'

కుట్టుమిషను వైపు చూసి, 'బట్టలన్నీ సువ్వే కుడతావా?' అంది మనోరమ.

'అవును. ఆయన పేంట్లు, షర్టులు తప్ప! అని నవ్వింది అనుపమ.

'ఎందుకే ఇంత శ్రమ. టైలర్ కిచ్చుకో కూడదూ!'

'ఈ మాత్రం దానికి శ్రమేముంటుంది? చేత నయిన పని. వీలయినప్పుడు చేసుకోవచ్చు. ఇష్టం వచ్చినప్పుడు చేసుకోవచ్చు. టైలర్ చుట్టూ తిరగవక్కరలేదు. ఇట్లా కుట్టావేం అని వాళ్ళ వవక్కరలేదు.'

'ఉహూ! నేననేది ఆ సమయంలో మరో టేడయినా చేసుకోవచ్చు కదాని....'

'యావరేక్షని రోజుకో అరగంట కూడా మిషన్ మీద కాలు పెట్టను. అదయినా అవసర

మయితేను - అర్జంటయితేను. ఇంతలో మునిగి పోయే వస్తేముంటాయి! సరే వద....'

బాతూమ్కి వెళ్ళి ముఖం కడుక్కొని వస్తూ దొడ్లోకి చూసి ఆశ్చర్యపోయింది మనోరమ. 'అనూ! నా బట్టలన్నీ ఎవరుతికి ఆరేశారే! చాకర్లి వచ్చి వెళ్ళిందా!'

అనుపమ నవ్వింది. 'లేదక్క! నేనే ఆరే సాను.'

'ఎందుకూ! రేపు చాకర్లాన్ని పిలిపిస్తే పోయేదిగా!'

'నాతోపాటే వీవీనూ! ఎన్నున్నాయని!'

'అంటే!... చాకర్లి కూడా లేదన్నమాట!'

'ఈ మాత్రం బట్టలకి అది కూడా ఎందుకే? ఉతకటం నా వంతు - ఇట్టి చేయటం ఆయన వంతు.' అని నవ్వేసింది అనుపమ.

మనోరమ కింకేం మాట్లాడాలో అర్థంకాలేదు.

అన్నం తింటున్నంత సేపూ అక్కయ్య పిల్లల గురించే ఆడిగింది అనుపమ. ఎవళ్ళెవళ్ళు ఏం చదువుతున్నారో - వాళ్ళకేవేం ఇష్టమో - అన్ని వివరాలూ అడిగింది. తన గురించి ఏమీ చెప్పనూ లేదు - అక్కను అడగనివ్వనూ లేదు!

వంటిల్లు సర్దుకొని బయటకు వచ్చాక మళ్ళీ కుట్టువనిలోకి దిగింది అనుపమ. ఈమాటు ఇన్ని గుండీలు, హుక్కులూ తీసుకొని అల్మారాలో కుట్టిపెట్టిన బట్టలూ అవీ ఓ మోపెడు తీసి ముందేసుకుంది.

ఆశ్చర్యపోయింది మనోరమ. 'ఈ బట్టలన్నీ నీవేనా!'

తల త్రిప్పుకుంటూ అంది అనుపమ, 'కాదక్క!...నీరణి అని ఓ అమ్మాయివి. ఆమె తెచ్చింది. మరేమో....'

మనోరమ ముఖం జేవురించింది. 'చాలాబా! ఇంక నాకేం చెప్పకు. ఈ ఇంట్లో సువ్వింత కూలిమనిషి వయిపోతావని నేనెప్పుడూ అనుకోలేదు. పనివాళ్ళు వద్దన్నావు. బాగుంది. ఆ పనీ ఈ పనీ అవి లేకుండా అంత చాకిరీ సువ్వే చేసుకుంటున్నావు. చాలా బాగుంది. నీ బట్టలన్నీ ఉతుక్కుంటున్నావు - కుట్టుకుంటున్నావు. మ! బాగుంది. మరయితే ఈ కర్మేమిటే!....పరాయి వాళ్ళ బట్టలు కుట్టవల్సినంత....'

'....ప్లీజ్! తొందరపడి ఎవర్నీ నిందింకకక్క! నే చెప్పేది విను. విన్నాక నాదింక

తప్పనిపిస్తే అప్పుడు తిట్లు.... ఓ కథం ఓపిక వట్టు.

‘ఎం చెప్తున్నావు? ఆతనోం తప్పు లేదు - అన్నీ కావాలని నువ్వే చేస్తున్నావంటావు. ఊర్కే కూర్చోవటమెందుకని ఈ మోతంతా మోస్తున్నావంటావు. అంతేగా?’

‘మన పనులు మనం చేసుకుంటూ మరొకళ్ళకి సాయపడం తప్పంటావా అక్కా?’

మనోరమ మరింత ఆశ్చర్యపోయింది. ‘అంటే? ఈ బట్టలు కుట్టటం అదీ ఊరికేనా? కనీసం గొడ్డువాకిరీకి కూరి కూడా కిట్టదన్న మాట!.... ఆ మహారాజావారికి సంగతి తెలుసా?’

‘తెలుసు.’

‘చ: ఇంతమతిలేని మనుషుల్ని నేనెక్కడా చూశేదు.’

‘పోనీలే అక్కా: చేస్తున్నదేదో నీతో చెప్తుదామనుకున్నాను. నువ్వు పూర్తిగా వినకుండా ఇన్ని మాటలంటే నేను మాత్రం ఏమనగలను?’

మనోరమ వెలవెలబోయింది.

తల దించుకునే ఉంది అనుపమ. ఆమె చేతి వ్రేళ్ళు కుట్టువని చేస్తూనే ఉన్నాయి. అక్కా మోనమే అనువుగా తీసుకొని గొంతు విప్పింది. ‘నీరజ ఎవరో కాదక్కా: ఈయనకు చిన్నప్పుడు చదువుచెప్పిన చిదంబరం మాస్టారమ్మాయి. పాపం, ఆయనప్పుడు రిటైరయిపోయారు. ఇద్దరు కూతుళ్ళ పెళ్ళిళ్ళు చేసేటప్పటికే ఆయన శక్తంకా ఉడిగిపోయింది. నీరజ కాక ఇంకా ఓ పెళ్ళి కావల్సిన అమ్మాయి ఉంది. పెద్దకొడుక్కి దీగ్రీ ఉందికాని....నరేన ఉద్యోగం లేదు. చిన్నవారికింకా చదువే పూర్తికాలేదు. ఇన్ని అవస్థలు పడుతున్నా వాళ్ళల్లో ఎవరిలోను అభిమానానికి రోటు లేదు. ఎవర్నీ చేయి చాపి అడగరు. గురువుగారని చెప్పి మీ మరిది ఎప్పుడయినా ఇవ్వబోతే వుచ్చుకోరు. ఆయనకేదో విరంగా సాయపడాలని ఈయన కోరిక. అందుకనే వాళ్ళబ్బాయికి పెర్మనెంటు ఉద్యోగం వేయించాలని ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు....నీరజ స్కూలు ఫైనలు పాసయింది. బ్రెపు నేర్చుకుంటోంది. ఆ మధ్య ఖాళీగా ఉన్నప్పుడు నాదగ్గరకి వచ్చి కుట్టు పనీ అదీ నేర్చుకుంది. ఓ రోజున అడగలేక అడగలేక ‘నా ఫ్రెండ్లు నాల్గు జాకెట్లు కుట్టిపెట్టమన్నారు. మీకభ్యంతరం లేకపోతే మీ మీషను మీద కుట్టుకుంటానక్కా’ అని అడిగింది.

ఇది శిశువుకి అబంధింబన విషయం...
మీరు కష్టం బయటికి చెల్లాకా?

అభ్యంతరం పెట్టక
దాక్...
శిశు సం తాజ్వికా

R.S.V. Sundar.

‘ఎమన్నా ఇస్తానన్నారా-’ అని అడిగాను. ముఖం ఎర్రగా చేసుకొని- ‘అవునక్కా: బ్రెపు పరీక్షకు నీజా కావాలి. ఈ ఇబ్బందుల్లో నాన్నగార్నేమని అడగను?’ అంది. ఆమె ముఖం చూసేసరికి నాకు కళ్ళ నీళ్ళు తిరిగాయి: నేనా డబ్బు ఇస్తానంటే తను ఎలాగా తీసుకోడు. ‘నీ చేతిలో పని నువ్వు చేసుకుంటున్నావు. ఇదేం తప్పువని కాదమ్మా! అలాగే కుట్టుకో-’ అన్నాను. వాళ్ళ ఫ్రెండ్లుద్వారా ఇంకా బట్టలు తెచ్చుకుంది.... ఇందులో సగండాకా కావే కుట్టుకుంది. పాపం, చిన్నపిల్ల. నా కళ్ళెదురుగా అంత శ్రమ పడుతుంటే నా కడుపు తడుక్కుపోయిందక్కా! ఆ అమ్మాయికి నేనీమాత్రం సాయపడటం తప్పంటావా?’

అనుపమ గొంతు జీరపోయింది.

‘అమా!’ అని ఒక ఏచిక్కితేక వెట్టింది మనోరమ.

జయంతయంగా తల యెత్తింది అనుపమ.

పోపాలో కూర్చున్న మనోరమ స్పృంసులా క్రిందకు దూకి చెల్లెల్ని వాతేసుకుంది.

అక్కయ్యెందుకు ఏడుస్తోందో అనుపమకి అర్థంకాలేదు. ‘అక్కా: ఏమిటిది? నేనేమన్నా పని: నీ మనస్సు నొప్పిస్తే నన్ను క్షమించక్కా:....’

చెల్లెల్ని వదలిపెట్టి రోపలి గదిలోకి పరుగెత్తింది మనోరమ. మందంమీద బోర్లబొక్కలా పడుకొని తలగడలో తల దూచుకుంది.

అనుపమ ఆమె దగ్గరగా వచ్చి వెన్నుమీద చెయ్యి వేసింది. ‘అక్కా:’

‘కావేపు నన్నొంటరిగా వదలిపెట్టి పోవే! నన్ను విడిగించకు....’

అక్క నిరాదరణకు తట్టుకోలేక అనుపమ మనస్సు చివుక్కుమంది. కన్నీళ్ళుగ్గ పట్టుకుంటూ అక్కడి నుంచి వెళ్ళిపోయింది.

తన గుండెల్లో నుదులు తిరుగుతున్న బాధను కన్నీడుగా కరిగించుకుంది మనోరమ. ఎంత సేపలా వదుకుందో ఆమెకు తెలియదు. మగతగా నిద్రపట్టింది.

ఒయట ఆనంద్ గొంతు వినిపించి ఆమెకు మెలుకువ వచ్చింది.

‘ఎం అలాగున్నావేం?’

‘అరే. ఎలాగున్నాను!’

‘దాద్దామని పెదవులంటున్నా చూడమని కళ్ళల్లో తడి చెప్పుకోంది.’

‘ఊ: మీ పరిశీలనలు-పరీక్షలు కట్టిపెట్టి ఆ చేతిలో పేకెట్టమిటో చెప్పండి ముందు.’

‘చెప్పుకో చూద్దాం.’

‘మనకి వెర్డింగ్ దే ప్రజంబు తెస్తానన్నాడుగా: అదే అయివుంటుంది.’

'కాదు.'

'మరి?'

'ఇంకా మనకి వేడుకలు కావాలంటావా.... వెళ్ళి పాఠశాలలో చేయి?'

'రెండేళ్ళకే ఇలాగంటున్నారు. వచ్చే ఏడుకి ముసలివాళ్ళమై పోతామంటారా ఏం?'

'ఆ మాట అప్పుడే అంటావా? పుట్టడోయే మన కుర్రాడి వెళ్ళానికో పిల్ల పుట్టద్దా?'

'కానీపు వాళ్ళ నవ్వులతో ఇల్లంతా వరవళించింది. మనోరమ తనలో తను నవ్వుకోకుండా ఉండలేకపోయింది.'

'అనుకోకుండా ఓ వస్త్రేయల్ని వచ్చింది అమా!'

'చెప్పండి. మీరనుకొని చేసే పనులెన్నంటాయి కాని....'

'ఉహా! నిజంగానే...'

'అద్యాస్సు రాలేదా?'

'రాకపోవటమేం? నిజేనంటా ఆరు వందలూ వచ్చింది. అనుకున్నట్టుగా నీకూ నాకూ నిట్టలా తీసుకుందామని బయలుదేరాను. దార్లో విశ్వనాథం కనిపించాడు.... పాపం, వాళ్ళావిడకు పురుగు అడిసు. మేజర్ ఆవరేషన్ అయిందిట. క్రితం నెల్లో మరేదో ఆవసరం వచ్చి అద్యాస్సు తీసుకున్నాట్ట. ఈ నెల్లో అదీ దొరకడు. అప్పు పుట్టలేదు. తెల్సినవాళ్ళ బ్రతుకులన్నీ ఒక్కలాగునే ఉన్నాయి....'

'పాపం, ఆ దమ్ము అలాగివ్వకపోయారా?'

'అనూ!'

'అవునండీ! పండగలూ అవీ అందరికీ వస్తాయి. మళ్ళీ మళ్ళీ వస్తాయి. కష్టాలు అలా కాదుగా....!'

'నిజంగా నువ్వారదానిగా పుట్టవల్సింది కాదు నుమా!'

'ఇంకా నయం - మనిషిగా ఎందుకు పుట్టావని అనలేదు?'

'నేను మాట వరస కనటంలేదు అనూ! నిజంగానే నువ్వపురూపమైన మనిషివి. అరకుకుండానే అన్నీ తెచ్చి పెట్టాలనుకుంటుంది భార్య. కాని, అడిగినా తెచ్చిపెట్టని మొగుడుంటే....'

'మహాప్రభూ! మీ ఉహాగానాలు కట్టిపెట్టి వాస్తవంలోకి రండి. నేను....మీ అనూవి....మీ

ఎదురుగా ఉన్నాను. నేననుకున్నది చేసారా అని అడుగుతున్నాను, ముందా వంగతి చెప్పండి.'

'అలాకాక మరోలా ఎలా చేయగలుగుతాను? విశ్వనాథంకి నాల్గు వందలిచ్చాను.'

'అదేం? మిగతా రెండొందలూ ఎందుకివ్వలేదు?'

'వాళ్ళ మాటలు వింటున్నకొద్దీ మనోరమకు మతిపోతోంది.

'కావాలంటే తీసుకోమని చెప్పాను. అతనే వద్దన్నాడు.'

'అభిమానవంతుడు. ఎలా అడుగుతాడు? మీరే బలవంతం చేయాలింది.'

'మనోరమకు కూర్చుంటేనే కళ్ళు తిరిగి పోతున్నాయనిపించింది.

'అభిమానవంతుడు కనుకనే బలవంతం చేయలేదు. ఈవేళ పుచ్చుకోగా వదిలకాదు - రేపు తీర్చద్దా?'

'అంటే? ఇచ్చింది మళ్ళీ పుచ్చుకోవాలనే అనుకుంటున్నారా? మీరేనా ఆ మాటలనేది?'

'పోనీ, అతని స్నేహం పోగొట్టుకోమంటావా?'

'ఉహ! మీరు పెంకిమటం....మీకో ఎవరు వేగగలరు? సరే, ఆ రెండొందలు పెట్టి ఏం చేసారు? అదయినా చెప్పండి.'

'ఇదిగో....ఈ చీర తెచ్చాను.'

'పేసరు విప్పుతున్న చప్పుడూ అదీ వినిపించింది మనోరమకి.

'అబ్బ, ఎంత బాగుందండీ! ఈ నీలం రంగంలే మా ఆక్కయ్య కెంతిష్టమో!'

'అవిడకనే తెచ్చింది....వెళ్ళే బప్పుడు పెట్టొచ్చని.'

'మంచి పని చేసారు.'

'ఇంకో ఊణం కూడా ఆ గదిలో నిలబడలేక పోయింది మనోరమ. ఒక్క ఉదుటున తలుపులు తెరుచుకొని చాత్ రూమ్ వైపు వరుగెత్తింది. గబగబ ముఖం కడుక్కుంది.

'అమ్మ తిరిగి వచ్చేసరికి వాళ్ళింకా అక్కడే నిలబడి ఉన్నారు.

'అక్కా! ఇది చూడూ....' అని అనుపమ దగ్గరగా రాతోయింది.

'మనోరమ చెల్లెలి మాట వినిపించుకొనేలేదు. అమ్మ వైపు చూసేలేదు. 'చూడండి మరది గారూ! అక్కడగా వేసా నా పూరు వెళ్ళి

పోవాలి. ఒక ఆదా కాని, టాక్సీ కాని ఏలిచి పెట్టండి....వీలయితే మీరు కూడా స్టేషను దాకా రండి. ప్లీజ్!...' అంటూ గదిలోకి వెళ్ళి తలుపులు బిడాయించుకుంది.

'అమ్మ నిట్టలు మార్చుకొని సూటుకేసు సర్దుకొని బయటకు వచ్చేసరికి వాళ్ళింకా కొయ్యబొమ్మల్లా అక్కడే నిలబడిపోయారు.

'అదేమిటి? మీరింకా ఇక్కడే నిలబడిపోయారు?'

'అమ్మ గొంతులోని ఉద్వేగానికి షాక్ తిన్న వాడలా ఉన్నాడు అనంద్. 'వది రోజులుందా మని మీరొచ్చారు. వచ్చి వది గంటలయినా కాలేదు. ఇప్పుడే ప్రయాణమేమిటి? మీరు చెప్పేదేమిటో....'

'....అర్థం కాలేదంటారు. మళ్ళీ చెప్పుతున్నా వినండి! గంటలో మా పూరికి బంతుంది.... నన్నెలాగో స్టేషను చేర్చమని అడుగుతున్నా! వెంటనే వెళ్ళిపోవాలి. ఇక్కడింక ఊణం కూడా ఉండలేను.'

'అనుపమ వైపు ఆయోమయంగా చూసాడు అనంద్.

'నీళ్ళు విండిన కళ్ళతో నిస్తేజమై నిలబడి పోయింది అనుపమ.

'ఏమిటలా చూస్తున్నారు? మీకు వీలులేదా? పోనీ, అదయినా చెప్పండి. నేనే వెళ్ళిపోతాను.' అంటూ ఓ అడుగు వేసింది మనోరమ.

'అనూ!....' అనంద్ కి మతిపోయినట్లయింది.

'వెళ్ళండి. అక్కకి ఆదో తెచ్చిపెట్టండి.' అని వంటిందోకి వెళ్ళిపోయింది అనుపమ.

'అనంద్ తడబడే అడుగులతో బయటకు వెళ్ళిపోయాడు.

'మనోరమ అక్కడనుంచి కదలలేదు. వెనక్కి తిరగలేదు. చెల్లెలితో మాట్లాడదామని అనుకోలేదు. దీర్ఘంగా బయటకు చూస్తూ అలాగే నిలబడిపోయింది.

'అక్కా!'

'ఉరిక్కిపడి అటు తిరిగింది. 'ఉహా! నా కొద్దు. తినాలనిలేదు.'

'పోనీ, కాఫీ అయినా త్రాగు.'

'ఓసారి చెల్లెలి వైపు చూసి చటుక్కున కప్పు నంతుకొని తల తిప్పుకుంది.

'అదో తీసుకొని వచ్చాడు అనంద్. అతను మరో ఊణంలో బ్రద్దలయ్యే జ్వాలాముఖిలా ఉన్నాడు.

‘వెళ్ళొస్తాను అనూ!’ చెల్లెలి వైపు తిర
కుండానే బయట కడుగు వేయబోయింది
మనోరమ.

‘బొట్టు పెట్టించుకో ఆక్కా!’

బొట్టు పెట్టి ఆమె చేతుల్లో చీర పెట్టబోయింది
అనుపమ.

‘ఎందుకీది? ఇప్పుడేం వద్దు....’

‘కాదని వెళ్ళావంటే తర్వాత నాకంటే నువ్వే
ఎక్కువ బాధపడతావ్! అదే నాకెక్కువ కష్టం.
నన్ను కష్టపెట్టాలనుకుంటే అలాగే తీసుకో
కుండా వెళ్ళు....’

గబుక్కున చెల్లెలి చేతుల్లోంచి ఆ చీర
లాక్కుంది మనోరమ.

విచ్చిపట్టిన వాడిలా వాళ్ళిద్దరి వైపు మార్చి
మార్చి చూస్తున్నాడు అనంద్.

అతని చేతికి బేస్కెట్ అందిస్తూ, ‘అదోలో
పెట్టండి.’ అంది అనుపమ.

‘ఇప్పుడేం వద్దు....’ అంది మనోరమ
గడప దాటతూ.

‘పోనీలే, కోపం తగ్గితే దార్లో తిందుగాని ...
లేకపోతే, గోదావరి వచ్చినప్పుడు నా పేరు
చెప్పి కిటికీలోంచి విసిరెయ్య!’ అని చేతుల్లో
ముఖం కప్పకొని లోపలికి పరిగెత్తింది అనుపమ.

పావుగంటలో స్టేషను చేరింది అదో. టిక్కెట్లు
కొని ఆమెకు నీలు అదీ చూసిపెట్టాడు అనంద్.

ఇంకో ఇరవై నిమిషాలుంది బండి బయలు
దేరటానికి.

అనంద్ తల దిండుకుని కిటికీ దగ్గరే నిల
బడ్డాడు. ఎవరో గబుక్కున చేయి వట్టుకొనేసరికి
ఉరిక్కిపడ్డాడు.

‘ఇలా ప్రక్కగా రండి మరిదీ! మీతో
ఓ ముక్క చెప్పారీ.’ అంది మనోరమ.

అతను కలలో నడిచినట్లు ఆమె వెంట
వెళ్ళాడు. ఇద్దరూ ఓ మూలగా ఎవరూ లేని
చోటుకి చేరారు.

‘చూడండి: ఇప్పుడు మీకెంతో చెప్పాలని
వుంది. కాని, ఆ దైర్యమూ లేదు - అంత
వ్యవధి లేదు.’

‘చెప్పండి. చెప్పగల్గినంత చెప్పండి. పోనీ,
ఓసారి వెనక్కి వచ్చి వెళ్ళకూడదూ!’

‘ఉహూ! అంత శక్తి ఉంటే ఇప్పుడిలా
పారిపోయే దాన్నే కాదు.’

‘మీరనేదేమిదో నా కర్థం కావటంలేదు. ఒక
వేళ నావల్ల పొరపాటేమయినా జరిగితే ...’

‘ఉహూ!...నా బ్రతుక్కి మీ తప్పు లెంపటం
కూడానా?’

‘ఛ! అంత మాటెందుకనుకుంటాడు! మీరొచ్చా
రని ఎంతో సంతోషించాము. అంతలోనే మీరిలా
వెళ్ళిపోతున్నాడు. మిమ్మల్ని నొప్పించే మాటే
మయినా అనూ అందా? అంటే చిన్నతనం వల్ల
కావచ్చు. లేక మీరక్కయ్యే కదా అన్న చనువు
వల్ల కావచ్చు. ఆమెదయినా అంటే మీరు
మన్నించండి. అనూ తరపున నేను క్షమాపణ....’

‘ప్లీజ్! ఇంకావండి. అలాంటి మాట లింకన
కండి. ఇప్పటికే చేసిన పనికి సిగ్గుతో చచ్చి
పోతున్నాను.’

‘ఏం చేసారని మీరంత బాధపడాలి?’

మనోరమ గొంతు గాఢదికమయింది. ‘నేను
చేసింది ఓ మంచి పని అయితేగా - ఇది చెడు
అని చెప్పకోటానికి! ఇన్నాళ్ళు సంసారం
చేసాను. ఏ నాడూ ఆయన్ని సంతోషపెట్టిన
మాటనలేదు - మా వాళ్ళను ముఖపెట్టే సంగతి
చెప్పలేదు. ఎప్పుడూ ఎదో ఒక సాధింపే!
ఎన్నున్నా ఇంకా కావాలనే! అళకు అంతుండా
లని తెలియలేదు - అనంతప్రతి అర్థం లేదని
తెలియలేదు. లేనిదాన్ని కోరటమే ఒక ముచ్చ
టనుకున్నాను. రాని దాన్ని రప్పించుకోవటమే
ఒక గొప్పనుకున్నాను. ఎందరికో అందనివి
అమర్చుకుంటున్నాననుకుని నాకందిన వెన్నో
పోగొట్టుకున్నాను. ....’ డిగ్నిటీ ఆఫ్ లేబర్ ‘
అంటే తెలియనిదాన్ని - ఇంక తోటి మనిషికి
సాయం చేసే సద్బుద్ధి నాలో ఎలా పుడుతుంది!
ఏదో పుణ్యం మిగలబట్టి అలా చీకటిలోనే ఉండి
పోకుండా ఈ వెలుగులోకి వచ్చాను. చేసింది
చెడ్డ పనే అయినా నాకిక్కడ మంచే జరిగింది.
నా అజ్ఞానం ఈ రోజుతో వటాపంచలయింది.
పిజం మరిచిగాదా! నా చెల్లెలు అదృష్టవంతు
రాలు! దానికి నలుగురూ మెచ్చుకొనే మంచి
చేయటమే కాదు - మరెవరూ నొచ్చుకోకుండా
మంచి చెప్పటమూ వచ్చింది! ...’

ఆమె కళ్ళలో నీళ్లు చూసి నిర్ధానపోయాడు
అనంద్.

‘పెట్టి పుట్టాం కనుక అన్నీ పట్టి తెచ్చుకోవా
లనుకొనే నే నెక్కడ - తోటి మనిషికి చేతనయి
నంత మంచి చేద్దాం - అదే మనిషి బ్రతుక్కి

ముఖ్యం - అనుకొనే అనూ ఎక్కడ! చిన్న
నిల్ల ఎదురుగా ఓటమినొప్పుకోలేక ఇలా పారి
పోతున్నాను. నా అహంకారం, పూర్తిగా
చచ్చిపోయిన రోజున మీ యింటికి ఓండు హృద
యంతో మళ్ళీ వస్తా! ఆయనతో.... నిల్లలతో
మిమ్మల్ని సంతోషపెట్టేలా మరి వస్తా! అంత
వరకు.... ఈ అల్పరాల్ని మన్నించు.’

అనంద్ కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. ‘మీరింటి
బాధపడుతున్నాడు వదినా! మిమ్మల్ని స్థితిలో
ఎలా వంపించను!’

‘....లేదయ్యా! ఇప్పుడే కళ్ళు తెరిచి నునిపి
బ్రతుక్కు అర్థం చూస్తున్నాను. కొంచెం దైర్యం
తెచ్చుకోనీ! అనూతో చెప్ప - ఆక్కా మన్నించ
మందని! ఆక్కాకు తన మీద ఏ కోపమూ
లేదని .... బాధపడకయ్యా! నీకు మనోరమ
తత్వం క్రొత్త కానీ - అనూకి క్రొత్తకాదు. అది
నాతో ఎన్నాళ్ళు వేగిందో నీకేం తెల్పు!....’

అనంద్ చిత్తమే అయ్యాడు.

‘అన్నీ కావాలని ఆశపడటం అదృష్టంకాదని -
ఒక అవలంకమని ఈ రోజే తెల్సింది! ఉన్న
దాంతో నరిపెట్టుకోవటం కర్మం కాదని - అదే
ఒక బాగ్యమని ఈ పూటే తెల్సింది! ఉన్నంతలో
రోటి వాళ్ళకి సాయపడటంలో ఎంత సంతృప్తి
ఉందో - అదెంత గొప్ప పరమో ఇప్పుడే - ఇంతకు
ముందే తెల్సింది!....’

అవునంటూ స్టేషనులో గంట మ్రోగింది.

మనోరమ తన కంపార్టుమెంటు వైపు వరుగు
పెట్టింది.

కిటికీలోంచి ఆమె తనచేత బెడుతున్నదేమిదో
కూడ చూసుకోలేదతను.

‘నా చెల్లెలు నాకెంతో అమూల్యమైన కానుక
ఇచ్చింది మరిదీ! ఈ పేదక్కా తన మేరేజ్
వేకి ఇది మాత్రమే ఇవ్వగల్గిందని చెప్పు!
తనంత బాగ్యం సంపాదించాకనే తన కళ్ళ బడు
తుందని చెప్పు....’

రైలు కనుమరుగయ్యేంత వరకు అలానే
చూస్తూ నిలబడిపోయాడు అనంద్. మనోరమ
ఇంకా ఏదో చెపుతున్నట్లే అతనికి అవిపించింది.
చలుక్కున గుప్పిట తెరిచాడు. సుతారంగా
చుట్టిన రంగు కాగితం పొట్లం విప్పాడు.

స్టేషనులో అప్పుడే దీపాలు వెలిగించారు.

జిగేల్ మంటున్న ఆ ముత్యాల దుద్దుల్లో
మనోరమ కన్నీళ్ళు తళుక్కుమన్నాయి: *

రెండు సంవత్సరాల క్రితం మా కాలేజీకి ముగ్గురు ఉత్తరదేశ పాద యాత్రికులు (ప్రీలు) రావడం జరిగింది. వారు మనదేశంలో ప్రీల పరిస్థితిని గురించి, ప్రీ స్వాతంత్ర్యం గురించి ప్రసంగించడం జరిగింది. వారి ప్రసంగం విన్న తరువాత నాలో కలిగిన భావాలను అందరితో పంచుకోవాలనిపించింది. పర్యవసానమే ఈ వ్యాసం.

మనకుందరికీ తెలుసు, నేటి మన సమాజంలో ప్రీకున్న స్థానమేమిదో, ఎన్నో ఏళ్ళుగా ప్రీల అభివృద్ధి కోసం ఎందరో కృషి చేశారు. చేస్తున్నారు. కాని వారు సాధించిన దేమిటి? ప్రీలకు పురుషులతో పాటు సమాన హక్కులున్నాయంటున్నారు. ప్రీలకెంతో రక్షణ కల్గిస్తున్నాయంటున్నారు. నేడు మనదేశాన్ని పాలిస్తున్నది కూడా ఒక ప్రీయే అయినా, నాటికీ, నేటికీ ప్రీల పరిస్థితి ఏ మాత్రం మారలేదనడంలో సందేహం లేదు. ఈ నాడు ఎంతమంది ప్రీలు రాత్రి పదిగంటలు దాటిన తరువాత నిర్భయంగా వీధుల్లో తిరుగుతున్నారా?

ప్రీలు చీకటిపడ్డ తరువాత ఒంటరిగా తిరుగుడానికి భయపడేది చీకటిని చూసికాదు. దయ్యాలను భూతాలను తలుచుకొని కాదు. సాటి మనిషిని చూసి; ఏ పురుషుడైనా తనపై దౌర్జన్యం సాగించవచ్చనే భయంతో, చదువు, సంస్కారం, తగినంత ధైర్యం ఉన్న ప్రీ అయినా, రాత్రి పదిగంటలు దాటిన తరువాత, ఎంత అత్యవసర పరిస్థితులేర్పడినప్పటికీ గడప దాటడానికి భయపడుతుంది. ఎందుకు? సంఘంలో ప్రీకి తగినంత రక్షణ లేకపోవడం వల్ల. “ఏ అల్లరి మగవాడేం చేస్తాడో! ఏ రౌడీ నోటి వెంట ఏం మాటలు వినాల్సి వస్తుందో!” అని భయపడుతుంది. ఆఖరికి రోజూ వెళ్ళే చోటే అయినా, బజారుకు వెళ్ళి కూరగాయలు తేవాలంటే ఆ కాస్త సమయంలో ఎన్నో అవమానాలను (వీధిలో వెళ్ళే కుసంస్కారులైన పురుషుల వల్ల) బలవంతంగా దిగమింగాల్సి వస్తుంది. ఇలా ఎందుకు జరుగుతోంది? పురుషుల్లో ప్రీల ఎడల గౌరవభావం, సమదృష్టి లేనందువల్లనే అని నా అభిప్రాయం. అయితే, నా ఉద్దేశం పురుషులంతా ఇలాంటివారేనని కాదు. కాని నేడు వీధుల్లో మనకు తారసపడే వ్యక్తుల్లో చాలామంది ఇలాంటివారే వున్నారు.

“ప్రీని పూజించని, రక్షించని దేశంలోనుండి దేవతలు తొలగిపోతాయి. సౌభాగ్యం వశిస్తుంది.” అని మన పూర్వీకులన్నారు. మన పురాణ

వ్యాసం:

పరిష్కారం

-యం. భారతి

గ్రంథాలూ, నేటి సాహిత్య గ్రంథాలూ కూడా అదే విషయాన్ని చెబుతున్నాయి. దేశదేశాలలో ‘ప్రీని గౌరవించే దేశం’గా మనదేశం పేరు పొందింది. కాని మనదేశంలో జరుగుతున్న దేమిటి? ప్రీకి మన సంఘంలో ఉన్న విలువ ఎంత? ప్రీని భోగవస్తువుగా, విలాస వస్తువుగా, సమయానికి అన్నీ అమర్చిపెట్టే నేవకురాలిగానే తప్ప మనిషిగా చూడలేకపోతున్నారు. రాళ్ళను, జంతువులను, విషజంతువులను వైతం దైవంగా ఆరాధించే మన ప్రజలు, తల్లిగా, చెల్లెలుగా, భార్యగా జీవితంలో ప్రతి క్షణం సాయపడే ప్రీని సాటి మనిషిగా కూడా అంగీకరించలేకపోవడం విచారకరం.

ఒక యుక్తవయస్కురాలైన ఆమ్మాయి చీకటి పడ్డ తరువాత ప్రక్క వీధిలోనే ఉండే తన స్నేహితురాలి యింటికి వెళ్ళాల్సిన అవసరం ఏర్పడి, తల్లిని అడిగితే, “ఇంత చీకటిపడ్డాక ఎందుకు? ఏమంత అవసరం?” అంటూ మొదట అభ్యంతర పెడుతుంది. చివరికి 20 ఏళ్ళ ఆ ఆమ్మాయికి, 5 ఏళ్ళ చిన్న తమ్ముడ్ని తోడుగా పంపుతుంది. 20 ఏళ్ళ ఆమ్మాయికి లేని విలువ, 5 ఏళ్ళ అబ్బాయికి ఇస్తుంది. యుక్తవయస్కురాలైన ఆమ్మాయికి, మాటలైనా సరిగ్గరాని 5 ఏళ్ళ అబ్బాయిని రక్షకుడిగా నియమించుతుంది. ఎందువల్ల? పరాయి అడవిల్లల వెంటపడి ఏవో అల్లరి మాటలు మాట్లాడి ఏడిపించే అబ్బాయిలు “ఇదేస్థితిలో నా చెల్లెలు ఉంటే ఏమౌతుంది?” అని ఆలోచించేస్థితికి ఇంకా ఎదగనందువల్ల. కన్నెపిల్లల అవస్థలు ఇలా ఉంటే ఇంక ఉద్యోగినులైన ప్రీలుపడే కష్టాలు విడిగా చెప్పనవసరంలేదు.

ప్రీకి ఉద్యోగం ఇచ్చేటప్పుడు ‘పెళ్ళైందా? భర్తకు ఉద్యోగం ఉందా?’ అనడమే తరువాత. భర్త ఉద్యోగి అయి ఉంటే, ఆ ప్రీకి ఉద్యోగం చేయవలసిన అవసరం ఏమిటో కూపీలాగుతారు. అదే మగవారు ఇంటర్యూ కలితే “నీకు పెళ్ళైందా? భార్యకు ఉద్యోగం ఉందా?” లాంటి ప్రశ్నలు వెయ్యరు. అదేమంటే ‘ప్రీకి ప్రకృతే కాన్ని

లోపాలూ, బలహీనతలూ సృష్టించింది. కనుక ప్రీ నీడ పట్టున ఉండి జీవించడమే ధర్మం’ అంటారు. అలాగని ఆమెను ఆ విధంగానైనా శృప్తిగా బ్రతకనివ్వరు. ఇంటెడు చాకిరీ చేస్తున్నా, ఆమెను పోషించడం తమ గొప్పదనమన్నట్టు, ప్రతి చిన్న విషయంలోను వారిదే పైచేయి కావాలంటారు. ఇంకొందరు ప్రీలకు సమాన హక్కులిస్తున్నామనో, ఇంటి అర్థిక పరిస్థితులవల్లో ప్రీలు ఉద్యోగం చేయడానికైతే అంగీకరిస్తారే కాని, తప్పనిసరై ఎదిరింట్లోనో పక్కంట్లోనో ఉండే సహ ఉద్యోగస్థుడితో భార్య మాట్లాడవలసి వస్తే ఏదో తప్పు చేసినట్లు ఆమెను పరోక్షంగానో, ప్రత్యక్షంగానో నిందిస్తారు. కాని అదే తన దాకా వస్తే అది తప్పు కానేకాదు!

అసలు ప్రీ, పురుషులనే తేడా పుట్టుకలోనే మొదలవుతుంది. మొదటిసారి మగపిల్లవాడు పుడితే సంతోషించినంతగా, అడవిల్ల పుడితే సంతోషించరు. కర్మకారి రెండవసారి అడవిల్లే పుడితే, ‘అయ్యో! ఈ సారి అడవిల్లేనా!’ అని బాధపడతారు. మూడవసారి పుడితే కాస్త తీవ్రంగా ఆలోచించడం మొదలు పెడతారు. ఇక నాల్గవ సారి పుట్టిందో, పిల్లను, పిల్లను తన్న తల్లిని శాపనార్థాలు పెడతారు. అదే అబ్బాయిలైతే ఎంత మంది పుట్టినా బాధపడరు. పైపెచ్చు గర్వపడతారు కూడా. ఎందుకీ తారతమ్యం? ఆఖరికి తల్లి కూడ తనూ ఒక ప్రీయే అనే సంగతి మర్చిపోయి అడవిల్ల నొక బరువుగానే భావిస్తుంది.

ఒక ఇంట్లో ఒక అన్నా, చెల్లెలూ ఉండి, ఇద్దరూ కాలేజీలో చదువుతూ వుంటే, అబ్బాయి కాలేజీ నుండి రాగానే పుస్తకాలు షేబిల్ మీద ఎడేసి, అన్నం పెట్టమని అలాగే కూర్చుంటాడు. భోంచేసి అలాగే వెళ్ళిపోతాడు. అదే ఆ అమ్మాయి అన్నకు వడ్డించి, అంతా కుత్రంచేసి తల్లికి సాయ పడుతుంది. అయినా బాధ్యతారహితంగా తిరిగే ఆ అబ్బాయి కన్నా, ఆ అమ్మాయే భారంగా భావించబడుతోంది. ఆ అబ్బాయి ఫెయిలైతే ఇంటిల్లిపాదీ ఎంతో బాధపడతారు. అదే

అమ్మాయి పెయిలైతే 'ఆఁ పోతే పోయింది చెద్దా. అదేమన్నా ఊళ్ళెలా? ఉద్యోగాలు చెయ్యాలా?' అనే తల్లిదండ్రులు నేటికీ లేవరేదు.

మగవాడు ఉద్యోగస్థుడైతే, తండ్రి తరువాత ఆ యింటికి తనే అధికారి అయినట్లు అభిరికి తల్లిని కూడా ఆశీషిస్తాడు. అదే అమ్మాయి ఉద్యోగస్థురాలైతే, తల్లి, తండ్రి మొదలుకొని తమ్ముళ్ళు, చెల్లెళ్ళు వరకు ప్రతి చిన్న విషయానికీ 'ఆఁ తనే సంపాదిస్తోందని పెద్ద బడాయి' అంటూ దెప్పి పాడుస్తారు. ఇక ఆఫీసుల్లోనయితే, తనకంటే పెద్ద హోదాలో ఉన్న స్త్రీ అయినా, 'తనకంటే తక్కువ' అనే భావం పురుషుల్లో ఉంటుంది. దానికి కారణం ఆమె స్త్రీ కావడమే.

ఈనాడు స్త్రీకి అన్ని విషయాల్లోనూ సమాన హక్కులున్నాయనీ, అన్ని రంగాల్లో స్త్రీలు ముందంజవేస్తున్నారనీ అందరూ వేదిక లెక్కి గొంతులు తడారిపోయే వరకు ఉపన్యాసాలిస్తున్నారే కాని, ఇన్ని ఏళ్ళుగా స్త్రీ సాధించిన ఆభివృద్ధి, అభ్యుదయం ఏమిటి? స్త్రీగా ఆమె మనుగడలో ఏవిధమైన మార్పు వచ్చింది? బాగా ఆలోచిస్తే ఈ నాడు సంఘం స్త్రీకి ఇస్తున్న స్థానం, గౌరవం ఏమిటో, ప్రతి ఒక్కరికీ అర్థమౌతుంది.

“ప్రకృతి సిద్ధంగా మనలో కొన్ని లోపాలున్నాయి. ఈ సంఘంలో మనకు రక్షణలేదు. స్వేచ్ఛలేదు” అని స్త్రీ అనుకుంటూ, తనకు తెలియకుండానే తనకు తానుగా బానిస అయిపోతూ ఉన్నంతకాలం ఇలాగే సాగుతుంది. రక్షణ, స్వేచ్ఛ అనేది ఎవరికి వాళ్ళుగా పొందేదేకాని, ఒకరు ఇచ్చేదీకాదు; ఇంకొకరు పుచ్చుకునేదీ కాదు. ఆకాశంలో స్వేచ్ఛగా ఎగిరే పక్షులకు ఎవరిచ్చారు ఆ హక్కు? వేటగాళ్ళుంటారని, రాబందులుంటాయని అవి ఎగరడం మానలేదు. రెక్కలు ముడుచుకు కూర్చోలేదు, స్త్రీలూ అంతే. స్వేచ్ఛ అనేది ప్రతి జీవికీ పుట్టుకతోనే లభించేవరం. దాన్ని సక్రిమమైన మార్గంలో ఉపయోగించుకునే హక్కు మనదేకాని ఒరిచేదీకాదు. కనుక ఎవరోవస్తారనీ, ఏవో ఉద్దరిస్తారని వేచి ఉండడంకంటే, స్వతంత్రం, ఆత్మగౌరవం అనేవి ఒకరిచ్చేవికావు పుట్టుకతోనే సంక్రమించినవి అని తెలిసికొని ముందడుగు వేస్తే “ఈ దేశంలో స్త్రీగా పుట్టడంకంటే, అడవిలో చెట్టుగా పుట్టడం మేలు” అనుకునే దుర్గతి స్త్రీలకు తప్పకుండాని నేననుకుంటాను. □

జైతన్య సలహా

నిర్వహణ : డాక్టర్ సత్యభామారెడ్డి యమ్. బి. బి. యన్, యమ్.డి

కె. విజయకుమారి, రాజమండ్రి

నా వయసు 17 సంవత్సరాలు. వివాహమై రెండు నెలలు అయింది. మాకు నాలుగైదు సంవత్సరాల వరకు సంతానం కలగకుండా ఉండడానికి ఏమైనా టాబ్లెట్స్ ఉంటే వాటి గురించి తెలిసి, అవి ఎలా వాడాలో వివరించగలరా?

కుటుంబ నియంత్రణకు పలురకాల 'పిల్స్' ప్రచారంలో ఉన్నప్పటికీ 'CVULEN' అన్నవి ఎక్కువ వాడకంలో ఉన్నాయి. ఈ పిల్స్ మీరు ఉపయోగించవచ్చును. ఇవి ప్రతి నెలా బహిష్టు అయిన ఐదవ రోజు నుంచీ - రోజూ ఒకటి చొప్పున (రాత్రి నిద్రపోవడానికి ముందు) వరకు 21 రోజులు వేసుకోవాలి. (మధ్యలో ఆపేస్తే ఫలితం ఉండదు) అలా రెండు సంవత్సరాల వరకూ కొనసాగించవచ్చును. థెండు సంవత్సరాల తర్వాత - ఒకసారి వైద్యపరీక్ష చేసుకుని - మళ్ళీ ఈ పిల్స్ వాడకం ప్రారంభించాలి.

బి. రమాదేవి, పెద్దాపురం

నేడు చాలా మంది వనితలు 'పైలేరియా'తో బాధపడుతున్నారు. ఈ వ్యాధి రాకుండా ఎలా జాగ్రత్తపడాలి? దీనికి వైద్యం ఏం చేయాలో దయచేసి చెప్పండి?

'పైలేరియా' దోమ కాటు వల్ల వస్తుంది. అంచేత సాధ్యమైనంత వరకు దోమల బాధ లేకుండా దోమ తెరలు - అవి ఉపయోగించి జాగ్రత్తపడాలి. హెట్రాజన్ (Hetrazan) బిళ్ళలు వేసుకుంటే 'పైలేరియా' వయమవుతుంది. ఐతే ఎన్ని టాబ్లెట్స్ వేసుకోవాలనేది ఒక్కొక్క వ్యక్తి బరువునుబట్టి ఉంటుంది. అందుకు మీ దగ్గర్లోని డాక్టర్ పలహామ పొందడం మంచిది.

వి. రాజమణి, రైల్వే కోడూరు

నాకు రెండు సంవత్సరాల క్రితం రాయవేలూరు హాస్పిటల్లో హార్ట్ ఆపరేషన్ చేశారు. ఇప్పుడు ఆరోగ్యం బావుంది - కానీ ఈ ఆపరేషన్ వల్ల ఒళ్ళు బాగా పెరిగింది. లావు తగ్గి, మామూలు స్థితి రావడానికి తగిన సలహా చెప్పగలరా?

హార్ట్ ఆపరేషన్కు, ఒళ్ళు పెరగడానికి ఏమీ సంబంధము లేదు. ఆపరేషన్ దృష్ట్యా - మీరు ఎక్కువ 'రెస్ట్' తీసుకోవడం వల్ల లావెక్కి వుంటారు. ఇందుకు ఆహార నియమాలు పాటించడం ద్వారా - అంటే ఉప్పు, తీపి, నూనె, వెయ్యిగల ఆహార పదార్థాలు, వేపుడు కూరలు అవీ తినడం, తగ్గించాలి. వళ్ళు అన్ని రకాలూ తినవచ్చు. ఆహార నియమాలు కట్టుదిట్టంగా అమలు జరిపితే మీ సమస్య పరిష్కారమౌతుంది.

యన్. వి., హైదరాబాదు

నేను యువతినై ఉండీ - గడ్డం క్రింద, పై పెదవి పైన వెంట్రుకలు - చిన్న చిన్న మీసాల్లా వస్తున్నాయి. వాటివల్ల నా పెళ్ళి విషయంలో తల్లిదండ్రులు చాలా బాధపడుతున్నారు. ఇందుకు శాశ్వత నివారణ ఏమైనా వుంటే చెప్పవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

మీరు బహిష్టు సరిగ్గా అవుతున్నదీ - లేనిదీ రాయలేదు. అలా సరిగ్గా కానప్పుడు 'ఒవరీస్'లో ఆపరేషన్ చేయడం ద్వారా మీ సమస్య పరిష్కారమవుతుంది. ఒకసారి మీరు ఇతర చికిత్సల నిమిత్తం తీసుకున్న మందుల ప్రభావం వల్ల కూడా అలా వెంట్రుకలు పెరిగే అవకాశం వుంది. అందు వల్ల కారణమేమిటో తెలుసుకుని వైద్యం చేయవలసి వుంటుంది. ఐతే ఇదేమీ తీవ్రంగా బాధపడవలసిన విషయం కాదు. మీరు డాక్టర్ను సంప్రదిస్తే - పరీక్ష చేసి చికిత్స విధానాన్ని తెలుపుతారు.

'కుమైతంగి'

త్రానాకటి తలిస్తే; దైవమొకటి తలుస్తుందట.
రామశర్మ. తన మేనకోడలు రాజేశ్వరి విష
యంలో ఒకటి చేయాలని తలిస్తే అది ఆమెకు
మేలే కలుగజేసింది.

అదెలా అంటే—

రాజేశ్వరికి పర్వాయిగళ్ళు వయసవ్వరు
స్కూల్లో మూడవ ఫారమ్ చదువుతూ వేసవి
కలవులు గడపడానికి మేనమామల వూరు అనకా
పల్లి వెళ్ళి తిరిగి ఎలాంటి వస్తుండగా నిడదవోలు.
స్టేషన్ లో ఐండి ఓ గంట అగిపోవార్చివచ్చింది.
అందుక్కారణం. రైనుమీద ఓ గూడు ఐండి
వట్టాలు తప్ప ప్రయాణానికి అవరోధం, కర్పిం
చడమే.

అమాటకి ప్రయాణికులు వుసూడుమని నిట్టూ
ర్చారు. అంతకు మించి వాళ్ళు మాత్రం ఏం
చేయగలరు? కొందరు కబుర్లు చెప్పుకోవడం.
మరికొందరు విద్రోహోగడం చేస్తున్నారు.

రామశర్మ ప్రక్కన కూర్చున్న వ్యక్తి
రామశర్మ నుద్దేశించి 'మీరెందాక వెళ్తున్నారు'
అని అడిగాడు.

'గుడివాడ వెళ్ళి. ఈ ఐండి చూస్తే
ఇక్కడే బైతాయించింది' అతగాడు విసుగ్గా
జవాబు చెప్పారు.

'ఎలాగో దిగి ఐస్సుకి వెళ్తారా?'

అతను అవునన్నట్లు తల వూసాడు.

'ఒక్కోసారి అంటే, అనుకోని సంఘటనలు
జరుగుతుంటాయి. ఆ అమ్మాయి యెవరూ? మీ
అమ్మయేనా?' అ వ్యక్తి రామశర్మ ప్రక్కన
బుద్ధిగా కూర్చున్న రాజేశ్వరి వైపు కుతూహ
లంగా చూసాడు.

‘మా మేనకోడలు’ అక్కున జవాబిచ్చిన రామశర్మ అతనితో సంభాషణ పెంచుకోవడం ఇష్టం లేనట్లు మరోవైపుకి చూపు త్రిప్పుకున్నాడు. కాని ఆ వ్యక్తి అంతటితో వదిలిపెట్టలేదు. ‘అమ్మాయి చాలా అదృష్టవంతురాలైతే, బాగా చదువుకుంటుంది, కోరినవాడిని పెళ్ళి చేసుకుంటుంది కాని....’ అంటూ మాటని అసంపూర్తిగా ఆపేసాడు ఆ వ్యక్తి.

‘ఊ! కాని అంటూ ఆపేసారేమిటి’ ఇటు తిరిగి అత్రంగా అడిగాడు రామశర్మ.

‘అది మీరు వినాల్సింది కాదులేండి’ అన్న డతను గడుసుగా.

‘అంటే....?’ రామశర్మలో అనుమానం చోటు చేసుకుంది. ‘ఇతగాడు కాని అంటూ అగి పోయాడేం. ఆ కాని అనే మాటలో ఏం అర్థం దాగివుందో’ అనుకోసాగాడు. అసలు అనుమానం అంటూ కలగనేకూడదు. కలిగిందా అస్థానంలో నానావిపరీతాల్లా తరెత్తి అతని మనసుని చిన్నాల్సినంత చేస్తాయంటే అరికయోక్తి కాదు.

రామశర్మ మనసూ అలానే వుండివ్వుడు. ఆ వ్యక్తి ముగించకుండా వదిలిపెట్టిన వాక్యంలో అంతరార్థం తెలుసుకుంటేగాని మనసు కాంతిం చేలా లేదు.

‘మీకు జ్యోతిష్యం తెలుసు కాదోయి. కాని’ అంటూ ఆపేసారు, ఏదీ అనుకోను చెప్పండి’ అన్నాడు నవ్వుతూ.

‘బాగా తెలీదు. ఏదో కొద్దిగా చెప్పగలను. ఏదమ్మా, చెయ్యి ఇటివ్వు.’ అంటూ రాజేశ్వరి అరచేతిలో రేఖలు చూడసాగాడతను.

‘ఊ! మీడిమిడి జ్ఞానమన్నమాట’ మనసు లోనే గొణుక్కుని పైకి ‘దీని చదువు పంగతి తర్వాత చూద్దురుగాని కాని, పెళ్ళి ఎప్పుడవు కుందో చెప్పండి’ అన్నాడు రామశర్మ.

‘అయిదారేళ్ళ వరకూ పెళ్ళిమాట తలపెట్ట కుంటేనే మంచిది.

‘అంటే....ఓవేళ గట్టిగా చేయాలని ప్రయత్నిస్తే....’

‘అది కలిసిరాదు. అమ్మాయికి ద్వితీయం ఉందండీ’ అతను తటవటాయిస్తూ చెప్పాడు.

ఆ మాట వింటూనే రామశర్మ చీకాకారం చేసాడు. ‘మా ఇంటా వంటా లేవు అటువంటి

అనాచారపునులు. మాది నివ్వులు కడిగి కుద్ది చేసుకునే వంశం. ఆ మాట మీరు గ్రహిస్తే మంచిది’ రామశర్మ గర్వంగా అన్నాడు.

‘కావచ్చు. దానిలో వింతేముంది! కులారే కలిసిపోతున్నప్పుడు వంశం, అచారం అంటూ ప్రత్యేకించి వుంటాయా? అయినా యోగం తప్పించలేదు ఎవరూను’ మెత్తగా చెప్పినా ఆ మాటల్లో వదునుంది.

‘ఆ యోగాన్ని నేను తప్పిస్తాను వరేనా’ పళ్ళు పటపటమనిపించాడు రామశర్మ.

‘అది మీవల్ల కాదు’ అతను సవాల్ చేసాడు.

‘ఎందుకు కాదో నేనూ చూస్తాను. మీరే ఓడిపోతారు?’

‘నా మాటే జరగన్నాడు నేను జ్యోతిష్యాన్ని విడిచి పెట్టి కట్టుబట్టలేనా న్యాయంలో కలిసి పోతాను’ అన్నాడతను.

రైలు పెట్టెలో తతిమ్మా ప్రయాణికులు కుతూహల దృష్టితో వాళ్ళనే చూడసాగాడు. వాళ్ళ మాపులు రామశర్మను ముళ్ళలా పొడుస్తున్నాయి. మరిక్కడ కూర్చో బుద్ధిపుట్టలేదు. ‘ఇక్కడ స్టేషన్ సమీపంలో మీ పెద్దనాన్న వున్నారే రాజీ అక్కడకు వెళ్ళొద్దాము రా’ అంటూ ఆ పిల్ల చెయ్యి పట్టుకుని లాక్కుపోయాడు. అలా వెళ్ళిన రామశర్మ ఎక్కడకూ వెళ్ళలేదు. మరో పెట్టెలో ఎక్కి కూర్చున్నాడు ‘వీర విరగడయ్యింది’ అనుకుంటూ. కాని అతని చెవుల్లో ఆ జ్యోతిష్కుడి మాటలే రింగుమంటున్నాయి. ‘ఈ అమ్మాయికి ద్వితీయం వుంది’ అంటూ.

అదెలా? ఏ.... వెదవ ముండకి మళ్ళి పెళ్ళా? అటువంటి అనాచారపునులు మా వంశంలోనే లేవు-గర్విస్తున్నది మనసు. ‘నయం. ఈ ముద నష్టపు దానికి పెద్దాడు క్రిష్ణశర్మను చేయాలను కున్నాను నుమా. తొందరపడి మాటిచ్చాను కాదు. జీవితాంతమూ దుఃఖపడేవాడిని. చూస్తూ చూస్తూ వెదవ ముండరాత వున్నదాన్ని ఎలా చేయమా? తెలియకపోతే ఏవో, తెలివే గోతిలో పడనా? జ్యోతిష్కుడి మాటల మీద నమ్మకం లేకపోయినా ఈ మాటను మాత్రం కాదనుకోలేక పోతున్నాడు రామశర్మ. ‘మరి వీరేదబట్టిన దానికేమని చెప్తావు?’ అడిగింది అంతరాత్మ. అందుకేదో ఉపాయం చూడాలి మరి.... ఎత్తులు వేయడంలో రామశర్మ అద్వితీయుడు.

‘వీ కొడుక్కి నా పిల్లను చేసుకోవుట్రా’ అని చెల్లెలు అడిగినప్పుడు ‘వాడికి జాతకం రాయిస్తే ద్వితీయం ఉందని తెలిసింది. చూస్తూ చూస్తూ వీ కూతురి ఉనుడు ఎలా తీయనే మంగా’ అన్నాడు తను విచారపడవంతో.

ఆ మాట విన్నాక మళ్ళా మేనల్లడి పెళ్ళి మాట ఎత్తలేదు మంగమ్మగారు. ‘అయితే దాన్ని ఓ యింటిదాన్ని చేసే భారం నీదే అన్నయ్యా’ అందామె కూతురి పెళ్ళి జాత్యత అన్నగారి మీద మోపుతూ.

‘అదంతా నాకొదిలేసి నువ్వు నిశ్చింతగావుండు’ అన్నాడు రామశర్మ. అన్నమాట ప్రకారం నెలన్నా తిరక్కుందానే రాజేశ్వరి పెళ్ళి జరిపించేసి ‘అమ్మయ్య ఇక నా కొడుక్కి ప్రాణ భయం లేదు’ అని తృప్తిగా నవ్వుకున్నాడు కూడా.

రైలు మిత్రుడు చెప్పిన జ్యోత్యంలో సగం జరిగిపోయిందప్పుడే. పెళ్ళయిన ఏడాదికే, పదిహేనేళ్ళన్నా నిండకుండానే రాజేశ్వరి వసువు కుంకాలు పోగొట్టుకుని పుట్టిల్లు చేరింది. రామ శర్మ గుండె గడుక్కుచుంది. ‘వంశానికి పోయి పిల్లదాని గొంతు కోసానే’ అని మనిషిగా కావేవు బాధపడినా, ‘ఊ! ఎవరి రాత కేవల కర్తవ్యం’ అని సమాధానం చెప్పుకుని తృప్తి పడ్డాడు.

‘అయితే అతగాడు చెప్పినట్లు దీనికి ద్వితీయ వినాహం కూడా అవుతుందా? ఏవో ఈ రోజు లలాగే తగలజ్డాయి. ఆశయాలు, ఆదర్శాలూ అంటూ మొగపిల్లలు, అడపిల్లలూ, మరి బరి తెగించి పోతున్నారు. అటువంటి బావతుగా దెవదో రాజిని చూసాడంటే దాని అందానికి ముగ్ధుడై ఎగరేసుకు పోవడం బాయమేను. ఆడ వాళ్ళ అందాన్ని మరింతగా ఇనుమదించజేసేది జాత్రే కదూ-ఆ జాత్రే తీయించేస్తే....వికారంగా వున్న రాజిని పెళ్ళి చేసుకుంటానని ఎవరూ ముందుకి రాదు’. అతనిలోని దానవుడు విజ్ఞం వించాడు. వికటాబ్ధహాసం చేసాడు.

మొగుడు పోయిన ఆడదానికి జాతు తీయించే అచారం పెట్టిన తన పూర్వీకులను ఎంతయినా మెచ్చుకున్నాడు.

చెల్లెలి దగ్గరకెళ్ళి ‘రాజీకి జాతు తీయించరా’ అన్నాడు. ‘అంత చిన్నపిల్లకు జాత్రెలా తీయించే దన్నయ్యా-ఇప్పటికే తొందరపడి దాని బ్రతుకు అన్యాయం చేశాము. ఆ జాట్లు కూడా తీయించి

దాన్ని వికారంగా చేస్తే ఏం జరుగుతుంది? పైగా అది చదువుకుంటానంటున్నది కూడా అందామె దగ్గుతికతో.

‘మొగుడు చచ్చిన ముంద మూల కూర్చోక తగుదునమ్మా అంటూ చదువుకుంటుందా? సిగ్గు....సిగ్గు....దానికి లేకపోతే నీ కన్నా లేదూ? ఇవ్వాలి చదువుకుంటానంటుంది, రేపు నాకు తోచడం లేదంటూ ఉద్యోగానికి సిద్ధపడుతుంది. ఆ తర్వాత ‘మా అపీసులో గుమస్తాని ప్రేమిం దాను పెళ్ళి చేసుకుంటాను’ అంటుంది. అప్పుడే మంటావు? ఈ కోర్కెలకంతంటూ వుంటుందా? అందుకే మొదట్లోనే వాళ్ళ కోర్కెను అణచి వేయాలి. మన వంశంలో ఇలా ఎప్పుడన్నా జరిగిందా? మన మేనత్తకు పన్నెండో ఏట పెళ్ళయింది. పెళ్ళయిన పదిహేను రోజులకే మొగుడు చచ్చే బుర్ర గొరిగించి ఇంట్లో కూర్చో పెట్టారు. ఆ సంగతి నీకూ తెలుసు కదా? మన వంశ గౌరవం, పరువు ప్రతిష్ఠా పది కాలాల పాటు వుండాలని నీకు లేదా? అంటూ దుయ్యబట్టాడు రామశర్మ. అన్నగారి వాగ్దాటికి అగలేని మంగమ్మగారు చివరకు ఆయన మాటని పాటించక తప్పలేదు.

తన తలనీలాలు తీయించే ప్రయత్నాలు జోరుగా సాగుతున్నాయని గ్రహించిన రాజేశ్వరి గుండె రుల్లుమందొక్కసారిగా. అందుకు మూల కారకుడు మేనమామ అని కూడా తెలుసుకుంది. తనమీద మామయ్యకింత కక్ష లేనికో? తల్లిని చాటుగా బ్రతిమాలుకుంది తన జాబ్బు తీయించ వద్దని. అన్నదమ్ములను తండ్రిని అందరినీ వరుసగా వేడుకుంది కాని ఆ యింట్లో తన మేన మామ మాటకు ఎంత శక్తి వుందో తెలిసి వచ్చిందా ఊహించి. అందుక్కారణం వాళ్ళెవరూ ఎదురు చెప్పలేకపోవడమేను.

ఇక ఎవరినీ బ్రతిమాలినా లాభం లేదని తన రైర్యసాహసాలనే నమ్ముకుంది చివరకు.

రేపు జాబ్బు తీస్తారనగా ఆ రాత్రి పరాల్లే పోయింది రాజేశ్వరి. తెల్లవారేసరికి ఊరంతా గప్పుమంది. ‘శాస్త్రీగారమ్మాయి ఎవరితోనో లేచిపోయింది’ అనే వార్తతో.

‘పారిపోయిన మేనకోడలిని వెతికి తీసుకొచ్చి జాబ్బు గొరిగించకపోతే నా పేరు రామశర్మే కాదు’ అని ప్రతిజ్ఞ పట్టిన రామశర్మ రాజేశ్వరి కోసం చాలా పూక్కు వెతుకుతూ తిరిగాడు. చాలా దబ్బు ఖర్చుపెట్టాడుకాని అతని ప్రతిజ్ఞ తీరలేదు.

దాని తన కొడుకు ప్రాణ రక్షణార్థం అడిగిన నాటకం మరోలా నిజమయ్యింది.

బాగా దబ్బు తెచ్చుకున్న ఆ మ్మాయి నే కొడుక్కి చేసాడు. ఎలాది గడవకుండానే కోడలు ప్రమాతి రోగంతో కన్ను మూసింది. పుట్టిన పసి కందూ పురిటిలోనే పోయింది.

ఆ కొడుక్కి మళ్ళా పెళ్ళి చేయాలను కున్నాడు కాని ఆ కొడుకు అందుకు అంగీక రించడం లేదు.

‘రాణిని ఇంటికి దూరం చేసాను. కొడుక్కి నంసారయోగం లేకుండా చేసాను. బంధువులతో విదోదం తెచ్చుకున్నాను’ గతాన్ని తల్చుకుని సశ్చాత్రావృథుకుంటాడు రామశర్మ.

ఏడెనిమిదేళ్ళు గడిచిపోయాయి. రామశర్మ కుటుంబంలో చాలా మార్పులు వచ్చాయి. వృద్ధా వ్యంమీద పడిన అతన్ని ఎవరూ రెక్కచేయ రివ్వరు. అతని కొడుకులు విడిపోయారు అన్న పండుకుని. ఏ కొడుకూ చూడకపోయినా తండ్రి అనే అభిమానంతో పెద్దకొడుకు క్రిష్ణశర్మ అతన్ని దగ్గర పెట్టుకుని ఆదరిస్తున్నాడు. రామశర్మకు కేన్సర్ అన్నారు డాక్టర్లు. అతనికి ఎన్నో వైద్యాలు జరిపించాడు క్రిష్ణశర్మ. ఏకాం సట్టణం తీసుకెళ్ళి అక్కడ మశాంపెట్టి తండ్రికి వైద్యం చేయించాడు. అక్కడ డాక్టర్లు పెదవి విరుస్తూ ‘లాభం లేదు. మందులు కృష్టికోసమే కాని, కొన్ని నెలలకన్న ఎక్కువ బ్రతకడం కష్టం’ అని తమ అభిప్రాయం వ్యక్తంచేసారు. ‘ఎక్కడ పుట్టానో అక్కడే మట్టయిపోతాను. ఇక్కడ నుంచి నన్ను తీసుకుపో’ అంటూ కూర్చుంటే ఇక విదిలేక వ్యగ్రమం బయలుదేర తీసాడు క్రిష్ణశర్మ.

వాల్తేకు స్టేషన్లో ట్రెయిన్ కోసం వాళ్ళు నిరీక్షిస్తూ కూర్చున్నారు. అప్పుడే ఓ జోడి వాళ్ళవ్రక్క నుంచి నడుస్తూ ముందు కెక్కుంటే వాళ్ళని పరీక్షగా చూసిన రామశర్మ ‘ఒరే, అబ్బాయి! ఆ వెళ్ళే అమ్మాయి రాజేశ్వరిలా లేదూ?’ అన్నాడు ఆశ్చర్యంగా.

‘అలాగే వుంది మరి కాని, అవునో కావో?’ అనుమానం వ్యక్తంచేసాడు క్రిష్ణశర్మ.

‘అవునో కాదో ఏదిటి నీ మొహం! అది మన రాజేసు,’ అని, కంఠం పెంచి ‘అమ్మాయ్ రాణీ,’ అని పిలిచాడు తమ ఆశ్రంగా.

అతని అరుపుకి చాలా మంది ప్రయాణీకులు తిరిగి చూసారు. ఆ మనిషికి మతిగాని పోలేదు కదా....అలా గావుకేక వేస్తాడేం అన్నట్లు.

రామశర్మ ఎవరినీ ఉద్దేశించి అరిచాడో, ఆమె కూడా తిరిగి చూసింది. రామశర్మ చెయ్యి విసి రాడు రమ్మన్నట్లుగా.

అమె, అమె భర్తా వచ్చారు నమ్రతగా.

రామశర్మ ఊహ అబద్ధం కాదు, నిజమేను. కాకపోతే రాజేశ్వరిలో ఇప్పుడు పూర్తి అందం వుంది. మనిషి ఎందుగా, హుందాగా, తీవిగా వుంది. వంటమీద ఖరీదుగల పట్టుచీర వుంది. మెడలో నల్లపూసల గొలుసుతో కలిపి మరికొన్ని నగలున్నాయి. ఓ చేతికి వాచీ, మరో చేతి నిండా గజాలా వున్నాయి. జాబ్బు నున్నగా దువ్వి ఎత్తుగా ముడి వేసింది. పూర్తి నవనాగరీ కతతో పట్టవమట నిలబడి వున్న రాజేశ్వరిని చూసి కళ్ళప్పగించేసాడు క్రిష్ణశర్మ. రామశర్మ కళ్ళూ దిగ్భ్రాంతిగా చూస్తున్నాయి ఓకనాటి తన మేనకోడలిని.

తండ్రి కొడుకుల వైపు ఓ క్షణం పరిశీలనగా చూసిన ఆమె అనందాతిరేకంతో ‘ఓ మామయ్యా! రామశర్మ మామయ్యా! పెద్ద బావా!’ అంది.

‘అవును నేనేనమ్మా నీ బ్రతుకుని నవ్వులపాలు కావించిన మేనమామను. గుర్తుపట్టావా?’ అన్నారు వణికి స్వరంతో.

‘ఓ! పట్టాను కదా? ఇలా ఎక్కడినుంచీ? ఎక్కడికి వెళుతున్నారు’ అడిగింది రాజేశ్వరి.

‘అంతా నా ఖర్మ. చేసిన పాపాలకు శిక్ష అనుభవిస్తున్నాను తల్లీ! నా గురించి ఏం అడుగు తావుగాని. నీ సంగతి చెప్పమ్మా. ఇన్నాళ్ళూ ఎక్కడ వున్నావు? ఎం చేస్తున్నావు? ఎలా బ్రతుకుతున్నావు?’ ఆశ్రంగా అడిగాడు రామశర్మ.

‘నువ్వు చచ్చిపోయావనే ఆసుకుంటున్నాము రాజూ’ అప్పటికి కంఠం పెగుల్చుకున్నాడు కృష్ణశర్మ.

‘ఎందుకు చచ్చిపోతాను బావా. చచ్చేంత తప్పుడు పని ఏం చేసానని....అందంగా నవ్వింది రాజేశ్వరి.

‘ఈయన మా శ్రీవారు, పేరు సుదాకర్. డిగ్రీ ఎమ్. కామ్; హోదా అసీనరు’ అమె కళ్ళు గర్వంతో మెరిసాయి.

‘అయితే పెళ్ళి కూడా చేసుకున్నావన్నమాట. ఇంకేం రామశర్మ మనసులోనే గొణుక్కున్నాడు.

‘ఆ రోజు మామయ్య నా జాబ్బు తీయించాలనే పట్టుదల చూపించకపోతే నా అదృష్టం ఎలా

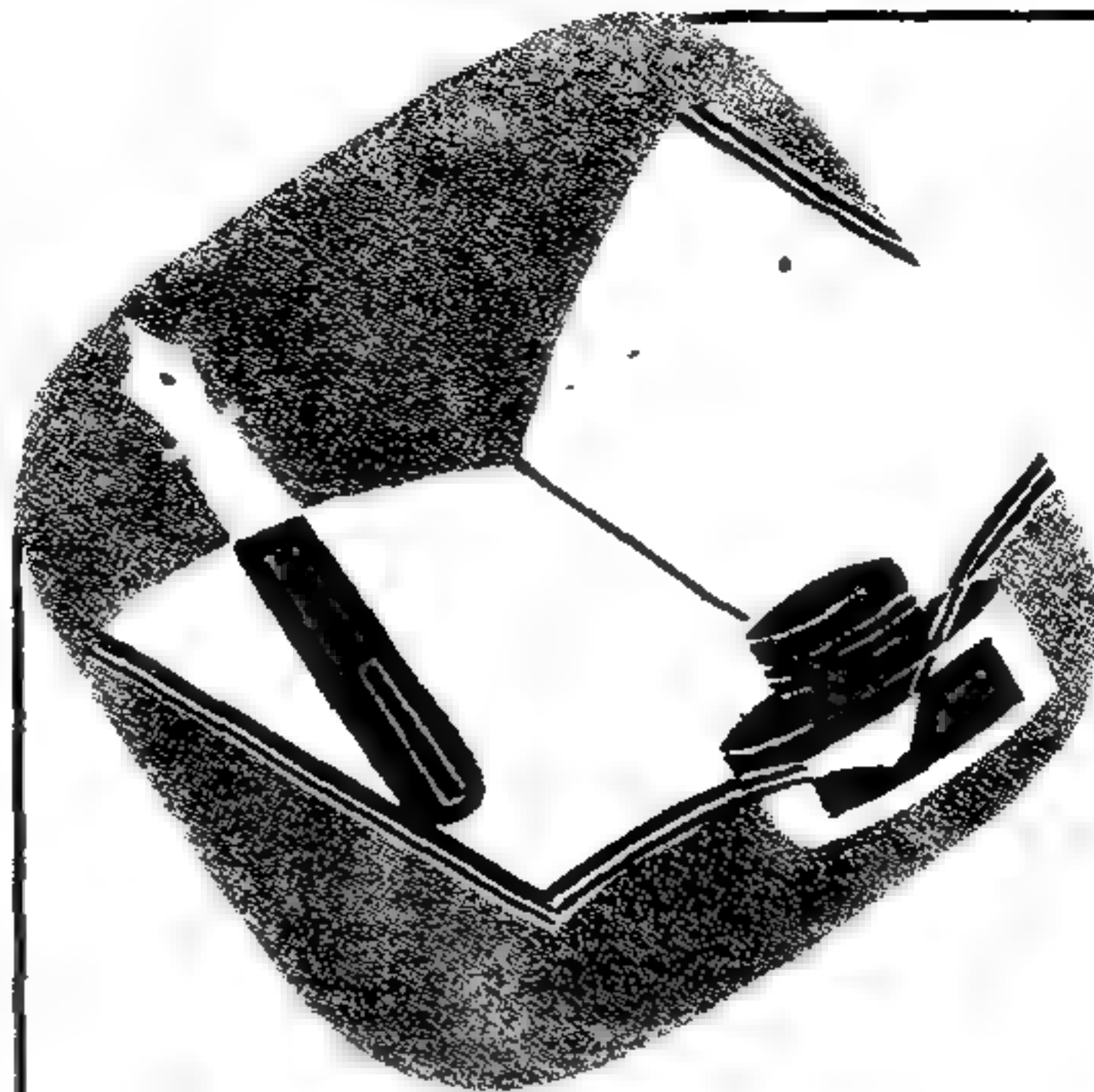

వక్రించేదోగాని ఓరకంగా మామయ్య నాకు మేలే చేసాడని చెప్పాలి. ఆ ప్రయత్నమే లేక పోతే నేను ఇల్లు విడిచే వనే వుండదు కదా. వితంతువుని అయిన నేరానికి కన్నవారి వంశన అన్నదమ్ముల కుటుంబాలకు ఊడిగం చేస్తూ జీవితమంతా గడపాల్సి వచ్చేది. వన్నెండో ఏట వితంతువుగా ప్రవేశించిన మా సావిత్రి అత్త పరాయి వంశంలో ఊడిగం చేస్తూ తవడి, అనే స్వార్థం లేకుండా అందరూ నా వాళ్ళు, నా బంధువులు అనే నిస్వార్థంతో చాకిరీలు చేసి ఏమాత్రం సుఖవడిందో నాకు తెలుసు. అదే రాత తిరిగి నాకు ఆపాదించాలని చూస్తున్న మామయ్య ప్రయత్నాన్ని విప్పుం చేయడానికి, ఇంట్లోంచి సారి పోవాల్సి వచ్చింది.

‘నేను ప్రయాణం చేస్తున్న పెట్రోలోనే అనా తాళమానికి చెందిన ఓ మహిళతో పరిణయమైంది; ఆమె కి నా చరిత్ర చెప్పుకున్నాను కన్నీళ్ళతో. ‘నీకొచ్చిన భయమేమీ లేదు నిన్ను శ్రీ వేదా నదనంలో చేర్చిస్తాను’ అని మాట ఇచ్చినట్లే నా గురించి చాలా శ్రమ తీసుకున్నారామె. ఆ వేదానదనంలోనే నా భవిష్యత్తుకు పునాదులు వేసుకున్నాను. ‘అనాథలను ఆదరించాలి, వాళ్ళకి మంచి భవిష్యత్తు కల్పించాలి’ అని నయగురికీ చెప్పి వాళ్ళచేత ఆదరింపజేసే ఈయన నన్ను చూశారు. దయతో నన్ను స్వీకరించారు. మా సంసార జీవితం సుఖంగా సాగిపోతున్నది. ఇదీ మా జీవిత చరిత్ర మామయ్య-నువ్వు ఒకటి చేయాలనుకున్నావు. జరిగింది మరోటి. ఈ నా అదృష్టానికి కారకుడివి నువ్వే గనుక నీ మీద నాకెట్టి ద్వేషమూ లేదు మామయ్య-ఉన్నది అభిమానమేను.’ అంది రాజేశ్వరి నవ్వుతూ.

‘మన బ్రెయిన్ కి బ్రెమయింది రాజీ’ అన్నాడతడు.

‘వస్తాను మామయ్య. అమ్మకి నేను సుఖంగానే వున్నట్లు చెప్పు. ఆ అన్నట్లు మర్చి పోయాను. మేము కలకత్తా వెళ్తున్నాము. మా ఆడబడులు అక్కడ వుంటున్నాడు. చూట్టానికి వెళ్తున్నాము,’ అంటూనే కలలో కనిపించిన వేవకన్యలా గుంపులో కలిసిపోయిన మేనకోడలిని చూస్తూ దీర్ఘంగా నిట్టూర్చుకు రామశర్మ. అతనికి రైలు మిత్రుడు చెప్పిన జోన్యం గుర్తొచ్చింది-‘అవును రాజీ చాలా అదృష్టవంతురాలు’ అనుకున్నాడు.

పుస్తకాలు

పద్యాలు - పారిజాతాలు

(కథల సంపుటి)

[రచన: అడవి కొంఠ పార్వతి; క్రొవ 1/8 పైజాలో 156 పేజీలు. వెల: రూ. 5-50; ప్రచురణ: రాక్షస నైకాలలో. ప్రతులకు: రవయిత్రీ, అపర్ణా పబ్లికేషన్స్, గాంధీనగరం, కాకినాడ-4]

‘పద్యాలు - పారిజాతాలు’ ఆరు కథలతో కూర్చిన సంపుటి. ఈ ఆరు కథలలో మొదటి కథ ‘పద్యాలు - పారిజాతాలు’. ఈ సంపుటిలో కథలన్నీ శ్రీలకు సంబంధించిన సమస్యలనే ఇతివృత్తాలుగా తీసుకుని వ్రాసిన కథలే కావడం అభినందించవలసిన విషయం.

అధిక స్వాతంత్ర్యం లేని ఒక ఇల్లాలు-భర్త అతని అవీసులో ఉద్యోగం చేస్తున్న అమ్మాయి ఆకర్షణలో పడి తనను హింసించగా ఎలా తల ఒగ్గి, చివరకు విజయం సాధించిందో తెలియజేస్తుంది ‘పద్యాలు పారిజాతాలు’ కథ. ‘పునర్నవం’ కథలో గ్రామాలనే అధునికంగా దిద్దుకుంటే గ్రామీణ శ్రీలకు పట్టణ వ్యామోహాలు తగ్గి దేశం బాగుపడగలదనే ఆశాభావం కనిపిస్తుంది. “శ్రీకి పురుషుడే ప్రధాన విరోధి కాడు. ఒక్కొక్కసారి సాటి శ్రీని శ్రీలు హింసించి వంతుగా పురుషులు హింసించలేరు” అని ఎవరో

ఎప్పుడో అన్నారు. అలా తన భర్త, అత్తలూ, ఆడబిడ్డలూ, రోడి కోడళ్ళు మొదలైన వాళ్ళ హింసకు గురియైన యువతి కథే ‘హరిణి-హర్యక్షాలు.’ మనసును కదిలించే కథ అది. ‘మట్టిలో మాచీక్కాలు’ కథ ఒక రకంగా చూస్తే ఒక ‘అధునిక పతివ్రత’ కథ. ‘మనసు కలియని మనువు’ అనే చివరి కథ ‘మనసొక చోట మనువొక చోట’ అయి బానిసతనానికి బలి అయిన అధునిక బాలిక జీవితాన్ని వివరిస్తుంది. ఈ సంపుటిలో ‘పరివర్తన’ అనే మరో కథ కూడా ఉంది.

“శ్రీలలో బానిస భావాల్ని, నైరాశ్యాన్ని అంతరింపజేసి స్వాతంత్ర్య భావాల్ని, హేతువాదాన్ని ఉద్దీపింపజేయాలని ఆశిస్తూ 1975 వనితా సంవత్సర సందర్భంగా” ‘పద్యాలు పారిజాతాలు’ వెలువరిస్తున్నట్లు రచయిత్రీ పుస్తకం మొదటే తమ ఆశయాన్ని సూచించారు. ఆమె ఆశయం ఈ కథల సంపుటి ద్వారా కొంతవరకు నెరవేరిందనే చెప్పవచ్చు.

[‘పుస్తకాలు’ శీర్షికలో సమీక్ష కోసం పుస్తకాలు పంపేవారు ఒక్క ప్రతిని పంపితే చాలు. ఆ పుస్తకాల ప్రచురణ మాత్రం. ఈ సంవత్సరంలోనే జరిగి వుండాలి: అవీ శ్రీల రచనలే అయి వుండాలి.]

ఇవాళి రోజులలో ఏ నాటికానాడు చీరలలో కొత్త ఊహలు, కొత్త కల్పనలు చోటు చేసుకుంటున్నాయి. చీరలు తయారు చేసే వస్త్ర సంస్థలవారు ఎప్పటి కప్పుడు కొత్త కొత్త డిజైన్లను అందంగా, ఆకర్షణీయంగా వుండేలా రూపొందిస్తూ, విడుదల చేస్తూ వుంటారు. వీలైనప్పుడల్లా వాటిని 'వనిత' పాఠకులకు పరిచయం చేయడం ముఖ్యమవుతున్నాము. ఈసారి 'లక్ష్మి - విష్ణు మిల్స్' వారు కొత్తగా విడుదల చేసిన రంగు రంగుల నూరు పాళ్ల టెర్రిన్ చీరలను ఈ చిత్రాలలో చూడగలరు.

ఆదిత్య ఆంధ్రం

ఉద్యోగాలుచేసే శ్రీల సమస్యలు అనగానే ఆఫీసులో సహోద్యోగులుచేసే అల్లరి, ఆఫీసులు అనే వెకిలి మాటలులాంటి చిన్న చిన్న సమస్యలు అందరి మనసులలోను మెదులుతాయి. కాని ఉద్యోగాలుచేసే శ్రీలకు సంబంధించిన రెండు భయంకరమైన సమస్యలను మీ ముందు ఉంచదలుచుకున్నాను.

మొదటిది వివాహ సమస్య. ఈ సమస్య ఉద్యోగాలుచేసే శ్రీలు అందరికీ ఉండకపోవచ్చు. కాని ఈ సమస్య ఎదురు అయిన కొద్దిమందికి మాత్రం చాలా భయంకరమైనది. రకరకాల కారణాలవల్ల శ్రీలు ఉద్యోగాలలో ప్రవేశిస్తుంటారు. సాధారణంగా ఉద్యోగాలు చేసే శ్రీలు మధ్య తరగతి కుటుంబాలకు చెంది వుంటారు. ఇటువంటి మధ్య తరగతి సంసారాలలో ఉండే సాధకభాదకాలు అందరికీ తెలిసినవే. ఉద్యోగం చేసే అమ్మాయి సంపాదన కిళ్ళుచూసిన తరువాత తల్లిదండ్రులు, అన్నదమ్ములు (కొందరు మాత్రమేనుమండి) ఆ అమ్మాయి వివాహం గురించి ఆలోచించడం మానేస్తారు. రిటైర్ అయిన తండ్రి కూడా తల్లిలో సరసాలాడుకుంటాడు. కాని ఎదిగిన కూతురు పెళ్ళి గురించి ఆలోచించడు. ఆలోచించినా సరయిన ప్రయత్నాలు చేయడు. అలాగే, నాలుగురోజులు భార్య పుట్టింటికి వెడితే అత్తగారింటికి పరిగెత్తే అన్నయ్య గూడా చెల్లెలికి పెళ్ళి చేయాలన్న విషయం మరిచిపోతాడు. ఏ అమ్మాయి మాత్రం నోరు తెరిచి తల్లిదండ్రులను లేక అన్నలను పెళ్ళి చేయమని అడుగుతుంది? అందులో తండ్రి లేని వారి విషయం మరి అన్యాయం. ఈ భార అనుభవించిన పాళ్ళకు మాత్రమే తెలుస్తుంది. నాకు తెలిసిన ఒక అమ్మాయి గురించి చెబుతాను.

ఆ అమ్మాయి ఎమ్. ఏ. పాసయి లెక్చరర్ గా పని చేస్తున్నది. మనిషి బాగానే వుంటుంది. సంగీతంలో డిప్లమో వుంది. మంచి ఉద్యోగాలలో వున్న ఇద్దరన్నయ్యలు వున్నారు. కాని వాళ్లెక్కడో ఉద్యోగాలు చేస్తుంటారు. తండ్రిమో రిటైర్ అయిన ముసలాయన. చివరకు ఆ అమ్మాయే దైర్యం చేసి పిల్లలు ఉన్న రెండవ సంబంధం వాడిని చేసుకోవాల్సి వచ్చింది. కనీసం ఈ అమ్మాయి ఆ మాత్రం దైర్యం చేయగలిగింది. మరి ఆ మాత్రం దైర్యం లేనివాళ్ళ సంగతి ఏమిటి? అలా ఉండిపోవాల్సినదేనా?

దీనికి ఏమిటి పరిష్కారం? ఎలా కుదురుతుంది పరిష్కారం? శ్రీల దైర్యం చేసి ప్రేమ వివాహాలను ప్రోత్సహించాలా? లేక పిగ్గు విడిచి పెళ్ళి చేయమని తల్లిదండ్రుల్ని, అన్నదమ్ముల్ని అడగాలా? లేక సంపాదన అంతా సంసారానికి ఇస్తూ కుళ్ళి కుళ్ళి ఏడవాలా? లేక విరక్తితో ఏ మయ్యో గొయ్యో చూసుకోవాలా?

మరొకటి పెండ్లి కాని ఉద్యోగినులకు పెండ్లి అయిన ఉద్యోగినుల మాటల సమస్య. అందరూ శ్రీ ఉద్యోగినులు ఉండే శ్రీల కళాకాలం వంటి వాటిలో ఈ సమస్య ఎక్కువగా వుంటుంది. తమతోపాటు వివాహం కాని శ్రీలు కూడా పని చేస్తూ ఉన్నారన్న విషయం గమనించక వివాహితులయిన శ్రీ ఉద్యోగినులు చేసే ప్రసంగాలు చాలా బాధాకరమైనవి. కాలేజీకి వచ్చిన దగ్గర్నుంచి ఇంటి దగ్గర వాళ్ళాయనగారు ఏం చేశారో, ఏం చెప్పారో అన్నీ ఎర్పిస్తుంటారు. అసలే ఇతర సమస్యలతో సతమతమవుతున్న పెళ్ళి కాని అమ్మాయికి ఈ కిబుర్లు ఎంత మాననికష్టం కలిగిస్తాయో చెప్పలేము. ఎప్పుడో ఒకసారి అయితే ఫరవాలేదు. కానీ రోజూ ఇదే వరసయితే

వివాహం కాని ఆ శ్రీ ఉద్యోగినికి జీవితం మీద విరక్తి కలగదా? ఈ సమస్యకు పరిష్కారం ఏమిటి?

—జి. అంజనీదేవి, గుంటూరు

‘శ్రీలకు చదువెందుకు? ఉద్యోగాలు చెయ్యడానికా? ఉళ్ళేలడానికా?’ అని పెదవి విరిచేవారు ఒకప్పుడు. ఇప్పుడు శ్రీలు ఉద్యోగాలు చేసి

సంపాదిస్తే కాని, గడవని కుటుంబాలున్నాయి. ఉదాహరణకు మా కుటుంబాన్నే తీసుకోవచ్చు. నేనొక హెల్త్ విజిటర్ని, అవివాహితను. వ్యక్తి గతంగా నాకు గల సమస్యలు ఎక్కువే. పెళ్ళిళ్ళు చేసుకున్నాక కూడా ఉద్యోగాలు చేస్తున్న శ్రీల సమస్యలు నాకు తెలియవు. వంట, పిల్లలు, శ్రీవారికి పేవలు చేయడం వంటి సమస్యలు నాకు తెలియవు. నేను ఉద్యోగం చెయ్యడం వినోదం కోసం కాదు. అవసరమే నన్నిట్లా ఉద్యోగం చేయడానికి పురికొల్పింది. రిటయరయిన నాన్నగారి చాలీచాలని పెన్షన్ డబ్బులతో నెలరోజులు గడవటం పాద్యం కాని పని. నేను సంపాదిస్తున్నందువల్ల ఎదిగే తమ్ముళ్ళు చదువులు, చెల్లెళ్ళు టైప్-షార్ట్ హౌండ్ కోర్సులు, అమ్మగారి అనారోగ్యానికి మందులు—ఇవన్నీ విరాళులుగా జరిగిపోతున్నాయి. నేనీ

ఉద్యోగంలో చేరుకుంటా వుంటే, ధరిలు ఆకాశపు అంచుల్ని దాటి పైపైకి పోతున్న రోజుల్లో మా కుటుంబమెట్లా గడిచేదో అనుకుంటుంటాను.

ఇంటా-బయటా నాకూ సమస్యలు లేకపోలేదు. కొత్తగా నేను ఉద్యోగంలో చేరిన రోజుల్లో బంధువుల నుంచి నిరసన ప్రారంభమైంది. హెల్త్ ఏజెంట్ కావడంలో నా అవసరం ఉన్నవాళ్ళను అదుకోవడం తప్పనిసరి అయ్యింది. ఇలా నేను అందరి ఇళ్ళకూ అంటూ సొంటూ లేకుండా వెళ్ళివస్తున్నా నని చూ బంధువులు కొంతకాలంపాటు పేరంటాలకి, వాటికి పిలిచేవారు కారు. కానీ ఎప్పుడూ గడిచేకొద్దీ వాళ్ళను నేను చేస్తున్న పని తప్పకాదనిపించింది. దాంతో నా మీది ఆంక్షలు తగ్గాయి. బంధువులపై యీ నా విజయాన్ని ఎవరెప్పుడు విజయం కన్న ఎక్కువగా చూసుకుంటాను.

పాఠకుల శీర్షిక

ఇంటింటికీ తిరిగి, అందరూ జేమమేనా అని ప్రశ్నించడం నా ఉద్యోగంలో ఒక భాగం. పల్లెటూరు కావడంచేత సంకుచిత మనస్తత్వాలు, యువకుల అపహాస్యాలు, చాడీలు, పుకార్లు - ఇలా చిత్ర విచిత్రమైన సమస్యలు. ఆరోగ్యానికి సంబంధించి ఏదన్నా సూచనలిస్తే అమ్మలక్కలు 'మహా చెప్పొచ్చావులేవమ్మా....ఇంత లేవు....నీవు చెప్పడం ఏమిటి? మేము వినడం ఏమిటి?' అన్నట్టుగా మాట్లాడేవారు.

కొందరు బాగా లోకువగా చూసి, అధికారం ఎరగా, వశం చేసుకోవాలని ప్రయత్నించకపోలేదు. ఎప్పటికప్పుడు నిగ్రహమనే సాధనంతో, ఎండో లేడో అనే ఈశ్వరుడిపై భారంతో యీ సమస్యను ఎదుర్కొంటున్నాను.

సమస్యలు లేని ఉద్యోగాలుండవు. విద్యుత్త ధర్మాన్ని సక్రమంగా

నిర్వర్తించడం, విమర్శల్ని లెక్కచెయ్యకపోవడం, నిగ్రహాన్ని పాటించడం, మితభాషిత్యం - అలవరుచుకుంటే అవివాహితలయిన స్త్రీలు ఉద్యోగినులుగా వెట్టుకురావడం కష్టంకాదని అనుభవం నాకు నేర్పింది.

-పి. ఇందిర, వెలంపాలెం

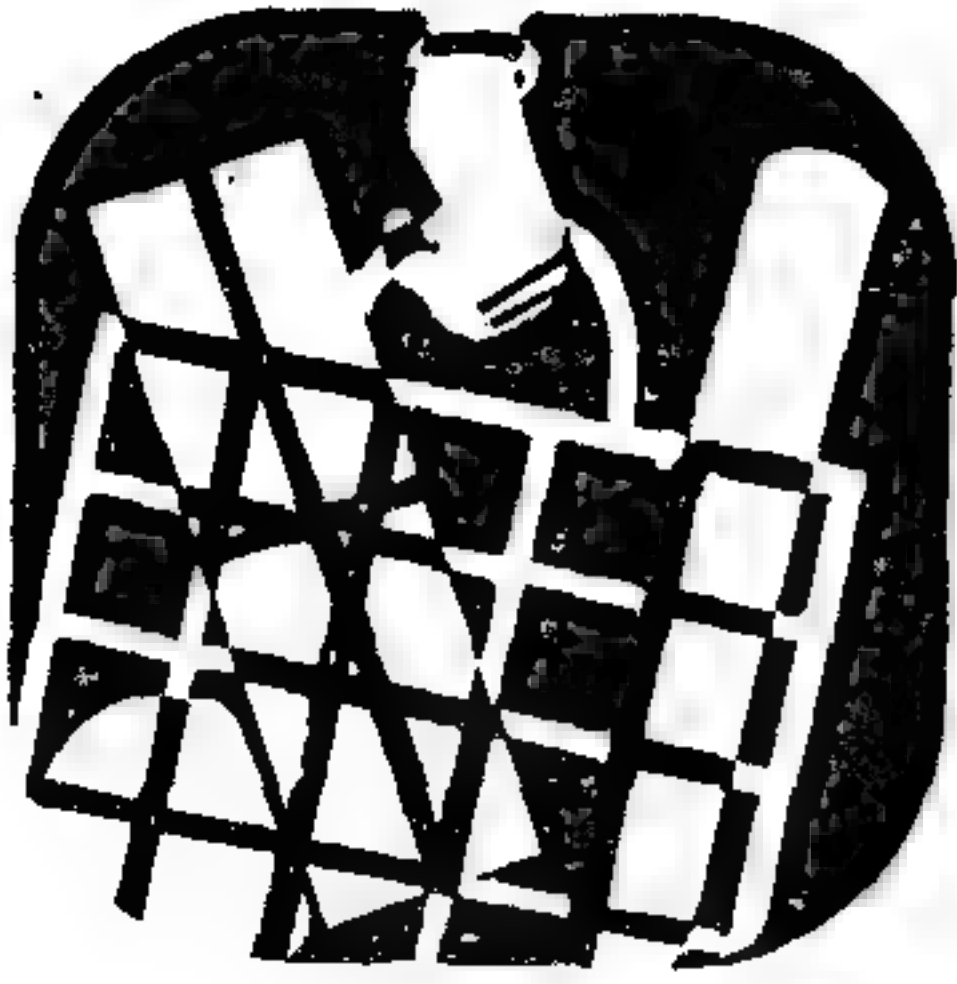
పల్లెటూరులో, నగరాలలో ఉద్యోగం చేస్తున్నస్త్రీల సమస్యలు ఒక తరహాకు చెందినవైతే, పల్లెలలో ఉద్యోగం చేసే స్త్రీల సమస్యలు మరో తరహాకు చెందినది.

పల్లె ప్రజలలోని సంకుచిత మనస్తత్వాన్ని పోగొట్టగలిగినపుడే స్త్రీలు నిర్భయంగా ఉద్యోగం చేసుకోవచ్చు పల్లెలలో. పల్లెటూరి బళ్ళలో ఉపాధ్యాయునిగా నేను చాలా సమస్యలు ఎదుర్కొన్నాను. కొందరు పిల్లలను ఇళ్ళల్లోనే ఉంచుకొని 'అదెండెన్స్' వేయమని ఒత్తిడి చేస్తారు. మరి కొందరు మా పిల్లవాణ్ణి 'ప్రమోట్' చెయ్యకపోతే ఊర్లో ఉండగలదా? అని సవాలు చేస్తారు. మరి కొంతమంది బాహుటంగానే అటకాయించి, ఇబ్బందులు పెడతారు. వారి పిల్లలకు జ్ఞానబోధన చేస్తున్నారని గౌరవం చూపరు. పిల్లలు తప్పు చేసినందుకు శిక్షిస్తే, పల్లెటూళ్ళలోని పెద్దలు దాంతో తమ పరువు మర్యాదలు పోయినట్లు యుద్ధానికి వస్తారు. ఇలాంటి వారిని తప్పకోవడం పల్లెలలో ఉద్యోగం చేసేవారికి చాలా కష్టం. పల్లెలలో పని చేసేవారు ఏదో మన పని మనం సక్రమంగా చేసుకుపోతే చాలు అనుకున్నా ఇబ్బందే.

సర్పంచ్ ఎదురైనా, మోరుబరి రైతులు కనిపించినా సలాములు చేయకపోతే "దానికెంతపొగరు" అని అంటారు. వారి భార్యగాని, తల్లిగాని, కూతురుగాని - మాలాంటి 'స్త్రీ'యే గదా అనే దృష్టి వారికుండదు. ఉద్యోగరీత్యా వారికి సమాధానం చెప్పాల్సిన అవసరం లేకపోయినా, వారు చెప్పినట్లు వింటేనే ఉద్యోగుల మనుగడ. పురోగమించే నేటి ఆధునిక ప్రపంచంలో స్త్రీ విలువ, స్థానం గుర్తించగల కొందరు విద్యావంతులు కూడా సంకుచిత భావాలతోనే ప్రవర్తిస్తున్నారు. ఎంతో సహనంగా, ఓర్పుతో, నేర్పుతో, మన్నితేనే గాని బయటపడటం కష్టం. పెళ్ళికాని స్త్రీకయితే యిక చెప్పలేనన్ని సవాళ్ళు, విమర్శలు, అడ్డంకులు, సమస్యలు. ఈ ఘరానా మనుష్యుల ఇళ్ళలో పేరంటాలు, పెళ్ళిళ్ళు అయితే గౌరవమైన ఆహ్వానాన్ని యివ్వడానికి బదులు, పనులుచేసి పెట్టమని పురమాయిస్తారు. వారి స్త్రీలు కూడా ఈ పంతులమ్మలను అమర్యాదగా చూస్తున్నారు. ఆత్మగౌరవమున్న వారు ఇలాంటి వారిని స్త్రైర్యంతో ఎదిరిస్తే కొంతకాలానికి అష్టకష్టాలు పడాల్సి వస్తున్నది. అప్రయంగా మాట్లాడుతూనే అణగద్రొక్కాలని చూస్తారు. ఆత్మగౌరవంతో వీరిని ఎదుర్కొనకపోతే భవిష్యత్తులో స్త్రీల మనుగడ కష్టతరమైపోతుంది. కొన్ని పల్లెలలోనే ఇలాంటి దుస్సంఘటనలు జరుగుతున్నాయి. ఉద్యోగినులు ధైర్యంగా ముందడుగువేసి ఈ విపరీతపరిస్థితులు ఎదుర్కొనకపోతే ఇక జీవించలేము. ప్రభుత్వం, విద్యావంతులు పల్లెలలోని ఉద్యోగినులకు అండగా నిలిచి, చేయూతనిస్తే మాలాంటి వారు మా ఉద్యోగ ధర్మాన్ని నిర్భయంగా నిర్వర్తించవచ్చు. పల్లెలంటేనే భయపడి చాలామంది వెనుకంజ వేస్తున్నారు. ఈ పరిస్థితి ఎప్పుడు మారుతుందో?

-బి. యస్. అమిదాల

-శ్రీమతి కె.

అందరికీ అందుబాటులో వుండే కొన్ని సబ్బులను పది పదిహేను కుటుంబాలకు ఉపయోగించమని ఇచ్చి, వివరాలు సేకరించి—శ్రీమతి కె. వాటి గురించి ఇక్కడ తెలియజేస్తున్నారు. ఈ విధానం పాఠకులకు ఉపయోగకరం అనిపిస్తే, ఇలాగే తక్కిన సబ్బులు, బట్టల సబ్బులు మొదలైన వాటి గురించి కూడా ఆమె తెలియజేస్తారు :

ఈ రోజుల్లో సబ్బును వాడనివాళ్ళు అరుదుగా ఉంటారు. స్నానానికే కాదు—బట్టలు ఉతకడానికి, షేవింగుకు ఇలా రకరకాల సబ్బులు ఉన్నాయి. పొంపూ కూడా ఒక రకమైన సబ్బే. వీటిల్లో—స్నానం చేస్తున్నప్పుడు ఉపయోగించే టాయిలెట్ సబ్బే మనం ఎక్కువగా వాడే సబ్బు. టాయిలెట్ సబ్బుకు ఉండే ముఖ్యమైన మూడు విషయాల గురించి ఇక్కడ తెలుసుకుందాము. ఏ సబ్బును ఎలా ఎన్నిక చేయడం, దాన్ని పొదుపుగా ఎలా వాడుకోవడం, చౌకలో దొరికే ఒక ఆరు సబ్బుల గుణగణాలు మొదలైన వాటి గురించి తెలియ జేస్తాను.

సబ్బులో ముఖ్యంగా ఉండేవి కాస్టిక్ సోడా లేదా కాస్టిక్ పొటాష్ అనే ఏదార్ధాలూ; అవికాక కాక్యూ తైలాలు లేదా జంతు సంబంధమైన క్రొవ్వులు. సబ్బుల బాగోగులు ముఖ్యంగా వాటిని తయారు చేయడానికి ఉపయోగించే పదార్ధాల మేలిమినిబట్టి ఉంటుంది. అన్ని సబ్బులకూ రంగులు, పరిమ

సబ్బుల మన్నిక అది పెట్టే పెట్టెల్లో కూడా వుంటుంది. పెట్టె ఎలాంటిదైనా, కింద విరిగా చిన్న చిన్న రంగుద్రాలుండడం అవసరం. సబ్బు పెట్టెనప్పుడు మిగిలిపోయిన నీళ్ళు వాటి గుండా కిందికి కారిపోతాయి. నీళ్ళు కారడానికి అవకాశం లేకపోతే, సబ్బు వాసిపోతుంది. దానివల్ల మన్నికలో తగ్గుదల కనిపిస్తుంది. సబ్బు ఉపయోగం అయిపోయిన తర్వాత, సబ్బును పెట్టెలో పెట్టిన వెంటనే మూత పెట్టేయ్యకూడదు. కొంత సేపు ఆరనిచ్చి, తర్వాత మూత పెట్టాలి. ప్లాస్టిక్, రబ్బరు, అల్యూమినియమ్తో చేసిన పెట్టెలు సబ్బులకు వాడడం మంచిది; స్టీలుని వాడితే, స్టీలు మంచిది కాకపోతే తువ్వవడకాయి. సబ్బు అయిపోయిన తర్వాత, జంకో సబ్బును వాడే మందు, అది ఏ రకం పెట్టె అయినానరే, దాన్ని శుభ్రంగా కడిగేసి, ఆరబెట్టాలి. అలా చెయ్యకుండా వుంటే, పెట్టె అడుగున పేరుకుంటూ వున్న సబ్బు ముద్ద మంచి, కొంత కాలానికి ఒకరకమైన పురుగు బయల్పడుతుంది !

కాలు కలుపుతుంటారు. వాటివల్ల సబ్బుకుగల శుభ్రం చేసే గుణగణాలు మాత్రం పెరగవు.

సబ్బుల ఉత్పత్తిదారులు కొందరు తమ సబ్బుల్లో ఓషధీగుణాలు ఉన్నట్లు ప్రకటిస్తుంటారు. మార్గో సబ్బులో వేపనూనె ఉంది; వేపనూనెకు క్రిమి సంహారకగుణం ఉంది. ఐతే 'మార్గో'లో వేపనూనె ఎంత ఉందో తెలియదు. కొందరు తాము తయారు చేసే సబ్బుల్లో రకరకాల మూలికలూ ఉన్నట్లు ప్రకటిస్తుంటారు. కాని ఆ సబ్బుల్లో ఏ మూలికలు ఉంటాయో వాటి లేబిల్ మీద పెయ్యరు. అంచేత వాటి శక్తి యుక్తులు ఎలా ఉంటాయో పరీక్షించే వీలూ లేదు. సింకల్ సబ్బులో 'హెక్సాక్లోరోఫీన్' అనే పదార్ధం ఉంది. అది దుర్గంధాన్ని తొలగించేగుణం గలది. కాని ఆ సబ్బును పిల్లల స్నానాలకు ఉపయోగించడం పట్ల కొన్ని అనుమానాలు ఉన్నాయి. ఏమైనా చర్మానికి సంబంధించిన సమస్య

ఏదైనా ఉంటే. వెంటనే చర్మవైద్యులను సంప్రదించడమే మంచిది. ఆ వైద్యుడే ఎలాంటి సబ్బు వాడాలో చెబుతారు.

అసలు ఒక టాయిలెట్ సబ్బు మంచిదో కాదో తెలుసుకోవడం ఎలా?—అందుకోసం సులభమైన పద్ధతి ఉంది. ఏ టాయిలెట్ సబ్బు యినా సరే మంచి నీళ్ళతో కలిపి రుద్దినప్పుడు, ఎక్కువ నురగ వుట్టిస్తే అది మంచి సబ్బు కింద లెక్క. లవణాలు ఎక్కువగా కలసి ఉన్న ఉప్పు నీరులో (ఇంగ్లీషులో హార్డ్ వాటర్) తక్కిన సబ్బులకన్న కాస్త మెరుగ్గా నురగవుట్టించే సబ్బును కూడా మంచి సబ్బుగా పరిగణించవచ్చు. నురగ చేతి స్పర్శకు మెత్తగా ఉండి, చిన్న చిన్న బుడగలతో నిండి ఉండాలి. నురగ కొద్దిగా ఉండి, బుడగలు పెద్దవిగా ఉంటే అలాంటి సబ్బు తక్కువరకం సబ్బుని తెలుసుకోవచ్చు.

ఒక సబ్బును పొదుపుగా వాడడం ఎలా?—అప్పుడే తయారైన సబ్బులో, తడి ఎక్కువగా ఉంటుంది. అంచేత అలాంటి సబ్బులను కొన్ని వారాలు అలా దాచి పెట్టి, తర్వాత వాడితే సబ్బు త్వరగా అరిగిపోదు. చాలా మంది సబ్బును ఒంటి కేసి రుద్దుకుంటుంటారు. అలా చేయడం అనారోగ్యకరం; వ్యర్థం. సబ్బును చేతికి తీసుకుని, కొద్దిపాటి నీటితో చేతులతో దాన్ని రుద్ది, అలా వచ్చిన నురగను ఒంటికి పూసుకుని, ఒక్క కోముకోవడం మంచిది. సబ్బును పొడిగా ఉన్న రంధ్రాలుగల పళ్ళెంవంటి దాంట్లోనూ, సబ్బుపెట్టెలోనూ పెట్టి ఉంచడం లాభదాయకం. సబ్బు బాగా అరిగిపోయాక, దాన్ని కొత్త సబ్బుకు అతికితే, ఆముక్క కూడా కలిసి వస్తుంది. అడపాదడపా చేతులు కడుక్కోడానికి వేరే సబ్బు ముక్కను వాడవచ్చు; అది స్నానానికి ఉపయోగించే ఖరీదైన టాయిలెట్ సబ్బే కానక్కర లేదు. ఎప్పుడూ ఒకేరకం సబ్బును కాకి, అప్పుడప్పుడు రకరకాల సబ్బులను మార్చి వాడుతుంటే కొత్తరకాల సరిమణాలు ఒంటబట్టిన భావం కలుగుతుంది. ఎప్పుడూ ఒకేరకం సబ్బు వాడితే, ముక్కు ఆ సబ్బువాసనకే అలవాటుపడి, వాసనసంగతే మరిచిపోతుంది. సబ్బును తేమగా వున్నచోటా, షవర్, పంపు వంటి వాటికిందనో పెట్టేసి, అలా వదిలేయకూడదు. అలా అయితే, పదిరోజులు రావలసిన సబ్బు, మూడు రోజులు కూడా రాదు.

‘వనిత’ పత్రికల సౌకర్యంకోసం ఆరురకాల సబ్బులను ప్రత్యేకంగా నేను పరీక్షించి చూశాను.

సబ్బు పేరు	బరువు	ధర రూపాయలలో	వాసన	పాకింగ్	నురగవచ్చే తీరు
చంద్రిక	100 గ్రా.	1.25	బాగుంది	బాగుంది	చాలా బాగుంది
హమామ్	100 గ్రా.	1.36	సాధారణం	ఫరవాలేదు	బాగుంది
జన్ టాటా	100 గ్రా.	0.95	ఫరవాలేదు	సాధారణం	ఫరవాలేదు
లైఫ్ బాయ్	150 గ్రా.	1.25	బాగుంది	ఫరవాలేదు	బాగుంది
లక్ష్మి	100 గ్రా.	1.32	బాగుంది	బాగుంది	బాగుంది
సరస్	100 గ్రా.	0.95	సాధారణం	సాధారణం	ఫరవాలేదు

సాధారణ పరిస్థితులలో ఉన్న కొన్ని కుటుంబాల వారికి ఆయా సబ్బులను ఇచ్చి ఉపయోగించమని, వారి అనుభవాలను, అభిప్రాయాలను పేకరించాను. వాటిని పైన పట్టికరూపంలో వివరిస్తున్నాను.

నీటిలో లైఫ్ బాయ్ చాలా చవుకయిన సబ్బుగా కనిపిస్తుంది. (100గ్రా. ముక్క 38 పైసలు) దాన్ని వాడిన వారు ఎంతో ప్రశంసించారు. చాలామందికి దాని పరిమళం నచ్చింది. (కొందరికి నచ్చదు!) అది చాలాకాలం మంచి తయారవుతున్న సబ్బు. దాని బరువు మాత్రం అదో ఇదో వుంటుంది. ఎందుకంటే దాని మీది కాగితం పొరమీద వేసే బరువు దాన్ని ప్యాక్ చేసినప్పటి బరువు కావడంచేత, తర్వాత సబ్బులోని తడి తగ్గిపోయి బరువు కాస్త తగ్గుతుంది. ఈ తగ్గుదల దాదాపు 5 నుంచి 10 గ్రాముల దాకా వుండవచ్చు. కాని 10 గ్రాములను మాత్రం దాటదు. ధరలు కూడా స్థానికమైన పన్నులు మొదలైన వాటితో కలిసి ఇదో అదోగా వుంటుంది కాని, పై పట్టికలో చెప్పిన ధరకన్న 5 పైసలు ధర హెచ్చినా మీరు అలా ఎందుకయిందని అడగవచ్చు. పెద్ద నగరాలలోని పంపిణీదారు డజన్లకొద్దీ కొన్నప్పుడు మరి కాస్త తక్కువ ధరలకే ఈ సబ్బులను ఇవ్వవచ్చు. ఈ సబ్బుల ధరల పట్టికలను పంపిణీదారు సావుల వాళ్ళకు ఇస్తూ వుంటారు. కావాలంటే మీరు కూడా వాటిని సావువాళ్ళను అడిగి తీసుకోవచ్చు. ఇలా అన్ని టాయిలెట్ సామాన్లు, తక్కిన వినియోగ వస్తువులు మొదలైనవాటి ధరల పట్టికలు కూడా సావులవారి దగ్గర దొరుకుతాయి.

ఇటీవల ప్రభుత్వం ఆదేశం ప్రకారం అందరికీ అందుబాటులో వుండే ఉద్దేశంతో కొన్ని సబ్బులు (రూపాయికో సబ్బు) తయారయ్యాయి. కాని అవి

ఆశించినంత బాగా లేకపోవడం విచారకరం. వాటి ‘కోత’ అస్తవ్యస్తంగా వుంది. వాటిని ప్యాక్ చేసే తీరు బాగాలేదు. వాటిపై కాగితం పొర చేయి తగిలితే ఉడిపోయేలా అయినా వుంటుంది; లేకపోతే సబ్బుకు అతుక్కుపోయి ఉడిరానని మొరాయించినా మొరాయిస్తుంది. ఈ సబ్బుల పరిమళం కూడా అంతంత మాత్రమే. నురగ కూడా అట్టే రాదు. కాస్త మెరుగైన టాయిలెట్ సబ్బును ఒక్కసారి ఉపయోగిస్తే వదిలి పోయే మురికి జిడ్డు వంటివి — ఈ సబ్బులను రెండుసార్లు ఉపయోగిస్తేగాని పోవు. వంటి మురికిని పోగొట్టే విషయంలో మాత్రం పరిశీలనకు తీసుకున్న సబ్బులన్నీ బాగానే ఉన్నాయని చెప్పుకోవచ్చు.

ఈ సబ్బులను వాడిన వాళ్ళలో కొందరు, వాటిలో బాగా నురగ వచ్చేవాటిని తమ యింట్లో పేవింగు సబ్బులుగా కూడా వాడారనీ, ఫలితాలు బాగానే వున్నట్టు చెప్పారనీ అన్నారు. ఈ సబ్బును తలకు ఉపయోగించినప్పుడు, అవి జుట్టు జిడ్డును వదిలించి బాగా ఎండిపోయేలా చేశాయి. సాంఘా వాడినప్పుడు ఇలా వుండదు.

కొన్ని సందర్భాలలో సబ్బులు కొందరి మీద బాధాకరమైన ప్రభావాలను కనబరుస్తాయి. ఇది అరుదుగా జరుగుతుంది. అంటే సబ్బు తయారీలో ఉపయోగించే ఏదో ఒక పదార్థం ఆ వ్యక్తి చర్మానికి పడదన్నమాట. అలా ఉంటే మరోరకం సబ్బును వాడి చూడడం మంచిది. కాని ఒక సబ్బువల్ల కలిగిన చిక్కులకు ఇంకో సబ్బును మాత్రం ముందుగా వాడకూడదు! చర్మ సంబంధమైన జబ్బులో, అంటువ్యాధులో ఉన్నవారు ఉపయోగించిన సబ్బులను తక్కినవాళ్ళు వాడకుండా జాగ్రత్తపడడం చాలా మంచిది. *

అక్కడ వున్న కాలంలో నరహరి రెండు మాడు పార్లు రావడం జరిగింది. చెప్పా చేయకుండా ఎప్పుడో హఠాత్తుగా వూడిపడేవాడు. రకరకాల పళ్ళు తినుటందారాలూ తెచ్చేవాడు.

“ఎందుకీవన్నీ?” అని చిరుకోవం ప్రదర్శించేవాడు రామదాసు.

“అల్పమైన గురు దక్షిణః ఇది కూడా తృణీకరించవద్దు!” అనే నరహరి మాటలలో వలన గానీ, కృత్రిమత్వంగానీ కన్పించేది కాదు.

మీరా కన్పించితే గౌరవంగా నమస్కరించడం. “ఎలా వున్నారు?” అని అడగడం మినహాయితే అతిగా ఆమె గురించి ఆరాటు తీయడం గానీ, అనవసర సంభాషణ చేయడం గానీ జరిగేది కాదు. ఏమాత్రం వెకిలికనమూ, అహంకారమూ లేని ఆ ప్రవర్తనా తీరు మీరాను ఆకర్షించింది. అయితే, ఆమె నిండు పాత్ర!

రామదాసు దంపతులకు కూడా నరహరి పట్ల పూర్వం నుండి మమకారమే. ఇప్పుడతడు ప్రముఖ చిత్ర నిర్మాత అయివుండి కూడా అంత విరహంకారిగా, విగర్విగా వుండడం వారికి మరింత ప్రమోదకారణమైంది.

ప్రతి ఒక్కరికీ మనసున ఏదో ఊహ, ఏదో ఆశ కదలాడుతూన్నది. కానీ ఎవరికి వారే తేల లేకుండా వున్నారు పైకి.

ఆనాడు నరహరి ఆఖరుసారిగా వచ్చాడు. “వని అయిపోయింది. వెళ్ళిపోతున్నాం.” అని వెలపు తీసుకోవటానికి.

ఆ రోజు వస్తానని అతడు అంతకు పూర్వం వచ్చినప్పుడే చెప్పాడు.

నరహరి రావటానికి ముందు, కనీసం పది సార్లైనా మీర ఆశ్రుతతో ఆవరణలోనికి వెళ్ళి వీధి దెస దృష్టి సారించి చూచింది.

ఆవరణలోనే కూర్చుని వున్న రామదాసు ఈ విషయాన్ని గమనించాడు.

‘మీరా నరహరి రాకకు ఎదురు చూస్తూ వుందా? మీరా మనసున నరహరి నిలచాడా?’

అతడి అనుమానం విజమని నిదర్శనం లభించింది. నరహరి కారు హారన్ వింటూనే మీర కనులలో వేయి జ్యోత్స్నా కాయలు వెలుగొందడం అతడు స్పష్టంగా గమనించాడు. కానీ.... కానీ.....భగవన్నిర్ణయం ఎటుల సున్నదోకదా!

“వెళ్తున్నాను మాస్టారూ! వెళ్తానమ్మా. మీ చేతి భోజనం. మీ ఆదరణ ఎన్నటికీ మరువ లేను.” రామదాసు పార్వతుల వద్ద వెలపు తీసుకుంటూన్న నరహరి గళంలో ఏదో బాధ నుడులు తిరిగింది. “ఇటువంటి ప్రళాంత వాతావరణంలో వుండటానికి కూడా అదృష్టం కావాలి. యోగ ముందే మరలా ఎప్పుడైనా వస్తాను.”

నరహరి ద్వైవరూ, నౌఖరూ ఒక పెద్ద పెద్దను మోసుకువచ్చారు. ఆశ్చర్యంగా చూచాడు రామదాసు.

పునఃసంకల్పం

ఆరికవూడి (కూడూరి) కృష్ణలక్ష్మదేవి

మీరాను మోసగించాలని గురుకులంలోని శిష్యులలో ఒకడైన బాస్కర్ చేసిన ప్రయత్నం భగ్నమైంది. ఒకప్పుడు రామదాసు ప్రియ శిష్యులలో ఒకడైన నరహరి-చలనచిత్ర నిర్మాణంలో పేరు ప్రతిష్ఠలు సంపాదించి తన గురువుగారిని చూడడానికిని గురుకులానికి వచ్చాడు. మీరాను పరిచయం చేసు కున్నాడు. నరహరి స్వభావం మీరాను ఆకర్షించింది.

ఆ పెద్దైలో నుండి నీతారామలక్ష్మణుల సుందర విగ్రహాలను వెలికి తీసి వుంచుతూ, “చిత్రంలో ఒక దృశ్యం నిమిత్తం ఇవి కొన్నాను. ఉంచండి మీరు, మీ ఆరాధ్య దైవం కదా!” అన్నాడు.

రామదాసు, పార్వతుల కనులు ఆనందంతో చెమర్చాయి. “పూజ చేపేవేక నీవే తప్పక గుర్తు వస్తావ్,” అన్నది పార్వతి.

పుస్తకాల పాకెట్టు ఒకదానిని అందించుతూ, “ఇవి నేను వ్రాసిన కొన్ని పుస్తకాలు, నేను చిత్రాలు తీసిన నవలలు కొన్ని. మీకు చదివే శ్రద్ధ వుంటే.....” ఆర్థోక్తితో వదిలేశాడు.

రామదాసు అందుకున్నాడు నవ్వుతూ. “మీర చదువుకుంటుందిలే,” అని ఆ పుస్తకాలు మీరకు అందించాడు. చులసి కోటను అనుకుని నిలబడిన మీర కనులలో దిగులు కొట్టవచ్చినట్లు కన్పిస్తూన్నది.

“వస్తానండి,” రామదాసుకూ పార్వతికీ చెప్పి, మీర దెస కనులు త్రిప్పాడు. ఏమీ మాట్లాడలేదామెతో. తదేకంగా రెండు క్షణాలు చూచి వెనుదిరిగాడు.

మీర కనురెప్పలు తమ ధర్మాన్ని మరచాయి. సాగిపోతూన్న నరహరి పైననే నిలిచిపోయిందామె దృష్టి. పరిసరాలను విస్మరించి.

నడవలేక నడుస్తూన్నట్లుగా వున్నది నరహరి తీరు. గ్రహించిన రామదాసు నిస్పృహయంగా విట్టూర్చడం మినహా ఏమీ చేయగలడు. ఎక్కడ నరహరి; ఎక్కడ మీర; బ్రహ్మ వ్రాతలో ఈ యిరువురికీ జోడి వున్నదో లేదో.

12

త్రిసరే మందకొడిగా వుండే మీరను మరింత నిస్తెబ్బత ఆవరించింది. ఉన్నంత వరకూ పని, ఆతర్వాత నరహరి యిచ్చిన నవల ఒకటి తీసుకుని ఆ అంగణంలోని తరువులలో ఒక తరువువరే

[illegible]

13

[illegible]

కూలాలవంటి మాటలతో. ఆ నరకం పన్నెండేళ్ళు అనుభవించాను. మరలా అటువంటి నరకంలోనికి త్రోసి వేయవద్దు నన్ను.”

“ ఏచిప్పిల్లా, అదంతా మరచిపో. ఇప్పుడలా కాదు. నరహరి విశాల హృదయుడు.”

“ వద్దు బాబయ్యగారూ. నన్ను మళ్ళీ పెట్టకండి. నాకేమీ చెప్పవద్దు. నేనిలాగేవుండి పోతాను.” అమె దుఃఖం మరింత అధికమైంది.

“అలా చెల్లదు మీరా! నేనెప్పుడు రాలిపోతానో తెలియదు. మేమిద్దరం లేనినాడు విన్నెవరు ఆదుకుంటారు తల్లీ? ఎవరిదగ్గరుంటావ్? ఈ కాకులు నిన్ను బ్రతకనిస్తాయా?”

“ కానీ....కానీ....అందరిచేతా అసహ్యించుకో బడుతూ జీవితం గడవలేను.”

“ అలాగనే ఎందుకనుకోవాలి మీరా? ఇక నీ జీవితం హాయిగా గడచిపోతుందని ఎందు కనుకోకూడదు?”

“ హూ! గడవదు బాబయ్యగారూ! నాకు తెలుసు,” అశ్రువుల నడ్డుకుంటూ అన్నది: “ ఎటువంటి యాతనో ఆ జీవితం మీకు తెలియదు - ఒకసారి జబ్బు చేస్తే, ఎవ్వరూ మందు వేయించలేదు. తీరిక అయినప్పుడు నాన్నగారే నా అవసరాలు చూసేవారు. ఆ జబ్బులో - ఒక రెరగకుండా పదిపున్న నేను వాంతులు చేసుకో వడం పల్ల వక్క దుప్పట్లు పొడయ్యాయి. ‘ చావ కుండా యిలా పట్టుకు వ్రేళ్ళొడ్తున్నావే, ఎందుకు? నీ అమ్మ నిన్నొదిలి రేచిపోయింది. మా మెడకు గుడిబండలా తయారయ్యావే,’ అన్నది నాన్న గారి పెద్ద భార్య కూతురు.”

“ శివ శివా!” చెవులు మూసుకున్నాడు రామదాసు.

“ నేను ఏ వస్తువూ తాకరాదు. తాకితే మైల పడిపోతుంది. అందువల్ల దూరదూరంగా వుంటూ గిన్నెలు కడగడం, గదులు కుత్రపరచడం ఇటు వంటి పనులు చేసేదాన్ని. ఎంత చేసినా పైన తిట్లూ, దెబ్బలూ. మొక్కుబడిగా నౌకర్లతో పాటు అన్నం పెట్టేవారు. వాళ్ళ పిల్లలు కట్టి పాతబడిపోయిన బట్టలిచ్చేవారు....ఎవరై వా. వస్తే నేను ఎదుట పడరాదు.....”

“ ఆవు మీరా ఆవు!” అక్రోశించాడు రామదాసు.

“ బాబయ్యగారూ! నన్ను మీతోనే వుండ నీయండి. రేకపోతే నేనూ సన్మసిస్తాను. నాన్న

గారి దగ్గరకు పంపివేయండి. భయంకరమైన సంసార కూవంలో మాత్రం ‘ నన్ను పడవేయ వద్దు. ఏ మచ్చా లేని కన్యకే అత్తిళ్ళ భయంకర నరకాలుగా వుంటాయని విన్నాను. ఇక నాకు....” అశ్రుధారలు ఆగకుండా ప్రవిస్తున్నాయి.

“ సరే. నీ యిష్టం.” భారమైన గుండెను నవరించుకుంటూ నిశ్శ్రమించాడు రామదాసు.

14

త్రిరరాత్రి సమయం. హఠాత్తుగా మెలకువ వచ్చిన రామదాసు, ఇంకా మీర గదిలో రైటు వెలుగు తూండడం చూచి అటు నడిచాడు.

తల్లినమై ఏదో లేఖను చదువుకూన్నది మీర.

“ మీరా, కొంచెం మంచిపీళ్ళు తేమ్మ.”

ఆ మిషతో మీరను పంపించి ఆ ఉత్తరం ఏమిదో చూచాడు రామదాసు. నరహరి రెండు నెలల క్రితం రామదాసుకు వ్రాసిన ఉత్తరం అది. మీర అంత పదిలంగా దాచుకొందన్నమాట!

ఏమీ ఎరుగనట్లు యథాస్థానంలో వుంచేసి వెనుదిరిగాడు.

రేపే నరహరి వచ్చే రోజు!

ఉదయం పూజకు పుష్పారందించి వెళ్ళి పోతూన్న మీర, “ కూర్చో మీరా!” అని రామదాసు అనడంతో తప్పనిసరిగా కూర్చున్నది. అమె చూపులన్నీ బయటి ద్వారంపై వున్నాయి. హారతి యిస్తూ, గంట వాయించాడు రామదాసు. భక్తిగా కమల కడ్డుకొని నమస్కరించి కూర్చున్నది మీర.

“ మీరా!” హారతి కుండును అలాగే చేతితో పట్టుకొని మరొక చేతితో తోడించి వున్న మీర హస్తద్వయాన్ని పట్టుకొంటూ, “ ఇలా రా! ఈ భగవన్మందిరంపై వుంచు చెయ్యి,” అన్నాడు.

అలాగే చేసింది మీర ఎందుకో తెలియక చూస్తూ. ఆ చూపులను ఎదుర్కొంటూ అడిగాడు. “ చెప్ప, వీవు నరహరిని ప్రేమించడం లేదూ, ఆరాధించడం లేదూ అని చెప్ప.”

నిస్సహాయంగా చూస్తూ తల దించుకున్నది.

“ మాళావో! అబద్ధం చెప్పలేవు; నిజం ఒప్పుకోలేవు! పలితం కనిడికోత! మనస్సును వంచించి అత్తను చంపుకోవద్దు మీరా! రైవాన్ని నమ్ము. అంతే. మానవమాత్రులం అంతకంటే ఏమీ చేయలేము.”

‘ పనిత మాటల కొలుపు-1 ’

సరైన సమాధానం

ము	ది	త	న	గ	ల	క	ము
వి	జ	చ	మ	య	తి	కా	కు
జ	న	ది	త	న	చ	మా	ని
ఉ	డ	త	మ	హ	న	రా	స
జ	ర	త	రి	గా	మా	త	త
స్సా	స	ము	చ	త	య	వి	శ
గా	ల	త	క	న	జ	మీ	ర
మా	ము	చ	క	గా	ము	వ్య	దా
డ	త	ర	మ	స	త	రు	దే
ము	జ	ము	జ	త	త	డు	వి

పై సమాధానంతో సరిపోయే సమాధానాలు

పంపినవారు ఒక్కరూ

లేరు. ఒక తప్పుతో పంపినవారు కూడా

ఒక్కరే వున్నారు. వారు:

కలపటపు సంధ్యారాజ్యలక్ష్మి

(మచిలీపట్నం)

అందువల్ల - బహుమతి. మొత్తం

116 రూ. లను వారికే

అందజేస్తున్నాము

మౌనంగా వచ్చి బయట కరవీర వృక్షం వద్ద నిలబడి ఆలోచిస్తూన్నది మీర.

వ్రకాంత ప్రాతస్సమయాన సుమకన్యలలో ఒక కన్యగా కలిసిపోయిన ఆ ముకుళిత కమలం గేటు వద్ద కారు ఆగగానే విరబూసిన పారిజాతం చందమైంది.

వచ్చిన వారు ఇంతెవరు? నరహరి!

కమలతోనే సన్నేహంగా పలుకరించాడు మీరాను. మీరా నమస్కరించింది మౌనంగా.

ఈసారి నరహరి ఎక్కడా తీరిక లేని పనిమీద వచ్చాడు. అందుకే ఒక్క రెండు గంటలు మాత్రమే ఆక్కడ గడిపాడు. అయితే ఆ రెండు గంటలే రెండు హృదయాలనూ, జీవితాలనూ కలిపే ప్రాముఖ్యత వహించాయి.

కొలది నేపు యోగజేమాది మామూలు కబుర్ల అనంతరం, నరహరి ఎంతో ఆలోచించుతూ, సందేహిస్తూ రామదాసుతో సంభాషణ కుపక్రమించాడు.

“మాస్టారూ, ఒక ముఖ్య విషయం మిమ్మల్ని లొడగాలని సాహసిస్తున్నాను. మీకు కోపం రాకూడదు.”

“అదుగు నరహరి!”

“మీరా....ఎవరు?”

“నా తమ్ముని కుమార్తె!” అడుతూన్న అబద్ధానికి అప్పుడే మనసులో వేయి క్షమాపణలు చెప్పివేసుకున్నాడు.

“ఆమె వివాహం.....ఎటువంటి వ్యక్తితో కావాలనుకుంటున్నారు?”

తాను ప్రస్తావించదలచుకున్న విషయాన్ని అతడే ప్రస్తావించుతూంటే రామదాసు సంతోషంతో తల మునకలయ్యాడు.

“నరహరి, నీకు మీర నచ్చితే నేను ధన్యుడినే!”

“ఎంత మాట మేస్టారూ!”

“ఔను. నరహరి! మా బిడ్డ - అని పక్షపాత బుద్ధితో నేను చెప్పడంలేదు. మీర సుగుణాల రాశి. భర్తను మనశ్శరీరాలతో పూజించ గల బుద్ధిమంతురాలు. ఆమెను వివాహమాడితే నీవు సుఖవడగలవు.”

“ధన్యుడిని! ఆశీర్వాదించండి.” రామదాసు పాదాలను నరహరి స్పృశించుతూ అన్నాడు.

“అయితే ఒక మాట - మీరాకు పెద్ద చదువు సంధ్యలు లేవు. సంగీతం మాత్రం వచ్చును....”

“మీరు నాకేమీ చెప్పనవసరంలేదు మేస్టారూ! మీరకు పెద్దగా చదువు వుండాలని నేననుకోవడం లేదు. ధన ధన్యాలతో నన్ను ముంచెత్తాలని ఆశించడం లేదు.”

“మీర తండ్రి పేరు.....” అర్థోక్తిలో ఆపేశాడు రామదాసు.

“మేస్టారూ! నాకు కావలసినది మీర. ఇంకేమీ అక్కర్లేదు నాకు. నిశ్చయమైపోయింది. ఇక వివాహం ఎప్పుడో మీరే నిర్ణయించండి.”

“మరి మీ పెద్దలతో మాట్లాడాలి కదా నేను వచ్చి?”

అయిష్టత కన్పరచాడు నరహరి తల అడ్డుగా ఊపుతూ. “వారెంత మాత్రం అంగీకరించరు మేస్టారూ. పైగా చెడగొట్టివేస్తారు. అయినా వారంతా ఎందుకు మీకు? నాపై నమ్మకం లేదా? నేను స్వతంత్రుణ్ణి మాస్టారూ! పనివాడనుకాను.”

“ఎంత మాట! లోక సహజమైన రివాజును బట్టి అడిగాను అంతే. నీవెలాగంటే అలాగే చేద్దాం!”

“మరి మీరా.....”

“ఆ.. అంగీకరించింది.”

రామదాసు సమాధానం వింటూనే సహస్ర కిరణోజ్వల తేజంతో ప్రకాశించింది నరహరి వదనం.

“మీరా.....మీరాను మీరు అడిగారా? ఎప్పుడు?” అమితాశ్చర్యంతో ప్రశ్నించాడు.

గంభీర చిరుహాసంతో తల పంకించాడు రామదాసు.

“నీవు ఆమధ్య ప్రప్రథమంగా ఇక్కడకు వచ్చిన నాడే నాకు ఈ అభిప్రాయం కలిగింది. కాని ధనవంతుడవు. రకరకాల ఆందగ తైలను చూస్తున్న వినిమావాడవు. ఇంత సాధారణ కన్య అయిన మీర నీకు నచ్చగలదని ఊహించను కూడా ఊహించలేకపోయాను.”

“హా! అటువంటి వెర్రి వ్యామోహాలు నాకు లేవు మాస్టారూ.”

“మీరాకు తండ్రి వుండి లేనట్లే. ఎక్కడో దేశాలు పట్టిపోయాడు. తల్లి చిన్నప్పుడే లేదు. ఇంకా మీర గురించిన పూర్తి వివరాలు నీకు సావకాశంగా చెప్తాను. నీ వర్యుటన అయిన తర్వాత అంతా తీరికగా మాట్లాడుకుందాం.”

వింటూనే తేలికగా నవ్వేశాడు నరహరి. “చెప్పాను కదా మేస్టారూ, అవన్నీ నాకవసరం లేదని. నా తరపు నుండి అంగీకారం తెలిపాను. ఇక మిగిలిన వివరాలు నాకక్కరలేదు. మీరు వివాహం మాత్రం త్వరగా ఏర్పాటు చేయగలిగితే సంతోషిస్తాను. పదిహేను రోజులు నేను ఈ ప్రాంతాలలోనే తిరుగుతూ వుంటాను. ఈ టైంలో మీరు అంతా ఏర్పాటు చేయగలిగితే మరి మంచిది. మరలా క్రొత్త చిత్రం మొదలుపెట్టా నంటే మళ్ళీ కాలు కదిపే తీరికే వుండదు.”

రామదాసు పలురకాల యోచనలతో మౌన గంభీరముద్ర వహించాడు. చాలా క్లిష్టసమస్యతో సతమతమౌతున్నది అతడి మనసు.

“ఏమిటి మాస్టారూ?” రామదాసు మౌనాన్ని మరో విధంగా అర్థం చేసుకున్న నరహరి, సంకోచిస్తూ మెల్లిగా అన్నాడు: “మీరు మరోలా అపార్థం చేసుకొనకపోతే ఒక్కమాట - ఏర్పాట్ల గురించి మీరేమీ బాధపడటం గానీ, హైరాన పడటంగానీ వద్దు. ఎంత ‘సింపుల్’గా జరిగితే నాకంత సంతోషం. నా దగ్గర ప్నేహితులు నలుగురైదుగురూ, ఓ ఇద్దరు ముగ్గురు సినిమా వ్యక్తులూ మాత్రమే వుంటారు నాతో. అన్నీ నేనే చూసుకుంటాను.”

ఆనందవిచారాల మేళవింపుతో ఎటూ మాట్లాడ నశక్తతతో నున్నది రామదాసు మనసు. ‘ఏమి ఈ నరహరి నమ్మకం తనపై! ఓ నటన సూత్రధారి! అంతా నీదే భారం. నేను కేవలం నిమిత్త మాత్రుడినే! మీరను నీకై నీవే నా ఈ కుటీరానికి తెచ్చావు. అలాగే నీవే నరహరిని ఇక్కడికి సంపించావు. అతడిచే వివాహప్రసక్తిని చేయించావు. ఇదంతా నీవాడుతూన్న నాటకం. నేను.... నేను నాకై ఏమీ అన్యతలు పలకటంకానీ, అకృత్యాలు చేయటంకానీ తలపెట్టలేదు..... నాపై ఆధారపడివున్న ఓ అమాయక బాలికకి వివాహమూ, ఇల్లా వాకిలీ ఏర్పరచుతున్నాను. ఇది నా ధర్మం! మానవ ధర్మం! లోక ధర్మం. అంతే!’

మనసున కావించిన ఈ మూగ ప్రార్థనా నంతరం రామదాసు మనసు తేలికపడి కల్యాణ దూరమైంది. పైకి ప్రకాశంగా అన్నాడు: “నేను నీకు చాలా ఋణపడ్తున్నాను, నరహరి! మీర నిజంగా నాకొక సమస్య అయి కూర్చున్నది. నీవు నా బరువును దింపుతున్నావు.”

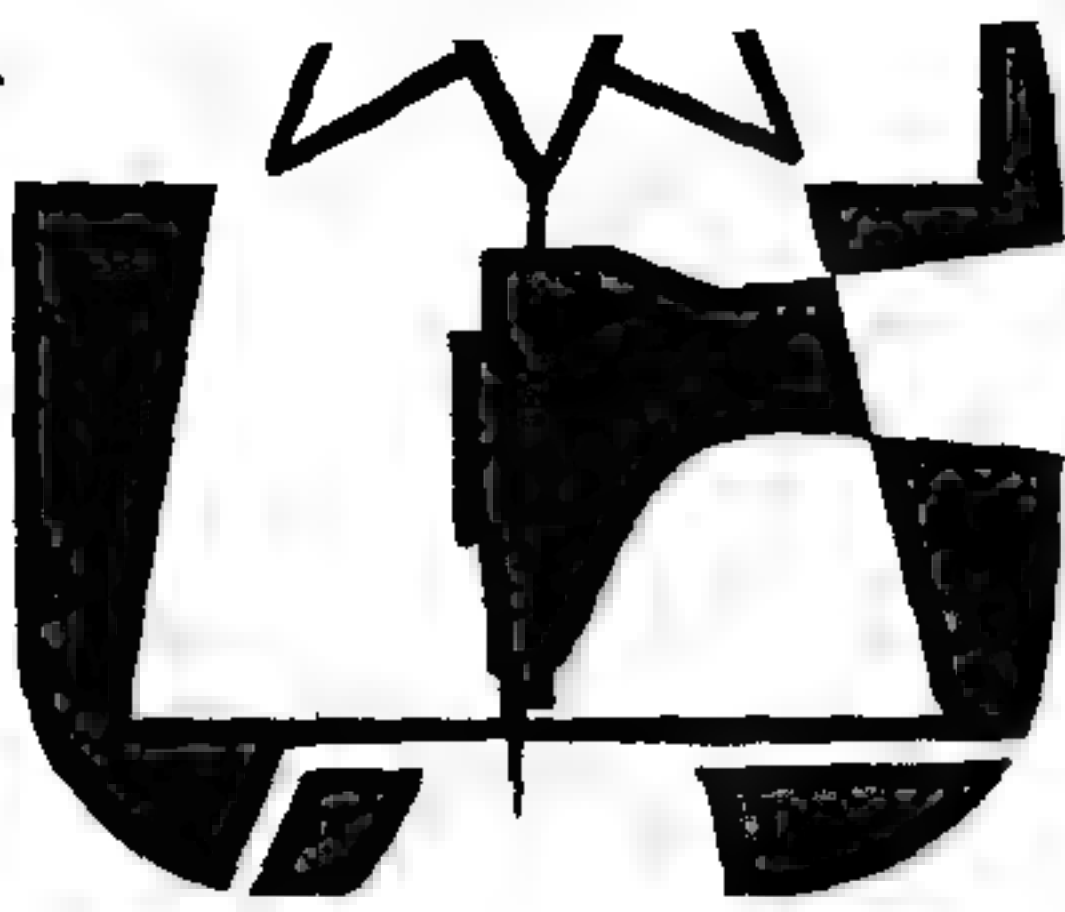
నరహరి దృష్టంతా బయట ఆవరణలో తిరుగుడుతున్న మీరపై వున్నది. “మేస్టారూ! ఇది....మీరకు అంగీకారమే కదా?” అన్నాడు తలవాల్చి, సందేహిస్తూన్నట్లుగా.

చిరుదరహాసం నర్తించింది రామదాసు వదనంలో. “నువ్వొక్కసారి మీరతో మాట్లాడ తావా?” అన్నాడు.

నరహరి సంకోచంతో మౌనం వహించాడు.

“మీరిద్దరూ ఒక్కసారి మాట్లాడుకోవటం అవసరం కూడా!” అన్నాడు రామదాసు తానే. “అదుగో, మీర పూలు కోస్తూన్నట్లున్నది, వెళ్ళు.” అంటూ తాను పంచాంగం చేతికి తీసుకున్నాడు. [సశేషం]

కుట్టుపని: అభ్యాసం

చనిత - డిఎ కుట్టుపని బడి

కుట్టుపనిలో చిక్కులు-చిట్కాలు
సూది విరగటం

ఇందుకు కారణాలు :—

(ఎ) గుడ్డ దశసరికి దారానికి నవ్వి నైజా,
రకం సూదిని ఉపయోగించకపోవటం—

(బి) సిడిల్ క్లాంప్ స్ట్రా తగినంత బిగుతుగా
లేకపోవడం—

(సి) సిడిల్ బార్లో స్టాప్ స్ట్రా వరకూ సూదిని
పోనివ్వకపోవటం—

(డి) కుట్టెట్టుప్పు: సిడిల్ బార్ను వైకంటా
ఎత్తకుండానే గుడ్డను బాగటం.

కుట్టు తప్పిపోవటం

సూది వంగిపోవడం, మొద్దుబారడం, తప్పుగా
బిగించడం, షటిల్ పాయింటు విరగడం, ప్రెస్సర్
పుట్ వదులుగా ఉండటం వల్ల కుట్టు తప్పిపోతుంది.

దారం మెలికవడటం

దీనికి ఏడు కారణాలు :—

(ఎ) టెన్షను వదులుగా ఉండటం

(బి) పై దారమూ దిగువ దారమూ సరిగా
వెయ్యకపోవటం

(సి) బాబిన్ కు దారం సమంగా చుట్టకపోవటం

(డి) ట్రెడ్ టేకప్ లీవరు పనిచేయకపోవటం

(ఇ) సూదిని సరిగా అమర్చకపోవటం, మొద్దు
సూది, వంగిపోయిన సూది.

(ఎఫ్) సూది నైజా సరైనది కాకపోవటం

(జి) బాబిన్ కేసులోను, పీడ్ దాగ్ లోను
దుమ్ము చేరటం.

మిషిను సరిగా దారాన్ని అందించకపోకే—

(ఎ) దారపు టెన్షన్ ఎక్కువ బిగుతుగా
వుండటం

(బి) ప్రెస్సర్ బార్ యొక్క నట్ ఎక్కువ
వదులుగా ఉండి, ప్రెస్సర్ పుట్ గుడ్డను సరిగా
నొక్కకపోవటం

(సి) స్ట్రా రెగ్యులేటరును సరిగా స్టానంలో
ఉంచకపోవటం వంటివి జరుగుతాయి.

గుడ్డ కూడదీసుకుపోవటం

ఇందుకు కారణాలు :—

(ఎ) దారపు బిగుతు మరీ హెచ్చుగా వుండటం

(బి) గుడ్డకు ఎక్కువ పొడవు కుట్టు రావడం

(సి) సూది మొన మొద్దుబారడం

(డి) ప్రెస్సర్ పుట్ మీద ఒత్తిడి మరీ
హెచ్చుగాని, మరీ తక్కువకాని ఉండటం.

మిషిను బరువుగా వడవటం

(ఎ) పీడ్ దాగ్ కింద దుమ్ము లేదా పీచు
ఇరుక్కోవటం

(బి) తగినంత నూనె లేకపోవటం

(సి) షటిల్ రేవోలో బాబిన్ కేసులోనో
దారం ఇరుక్కోవటం

(డి) తరచు మిషిన్ ను వాడక పోవటం,
మూత సరిగా వెయ్యకపోవటం

(ఇ) బ్రెడిల్ బెల్లు మరీ బిగుతుగా ఉండటం

(ఎఫ్) ఫ్లేవీల్ కు బాబిన్ వైందరు తగులు
కోవటం.

అడ్డదిడ్డపు కుట్టు

(ఎ) ప్రెస్సర్ పుట్ దిగువని, టెన్షన్
డిస్కులలోపలి బాగాన్ని, బాబిన్ కేసు పైబాగాన్ని,
టెన్షన్ స్ప్రింగ్ ప్లేటుపైన గీతలు వడివుండటం,
లేదా, స్ట్రా-రెగ్యులేటరు సరిగా లేకపోవటం.

(బి) సూది మొద్దుగా ఉండటం, వంగి
ఉండటం, మొనవద్ద కొక్కిలాగా వంగిపోయి
ఉండటంవల్ల

(సి) సన్నటి బట్టలు కుట్టడానికి ముతక
దారం వాడటం

(డి) పై రెండు టెన్షన్ డిస్కులలోను,
బాబిన్ కేస్ స్ప్రింగులోను పీచు చిక్కుకోవడంవల్ల
కుట్టు అడ్డదిడ్డంగా పడతాయి.

సూదిలో దారం తెగడం

(ఎ) పై దారాన్ని సరైన పద్ధతిలో
వెయ్యకపోవటం

(బి) పై దారం మరీ బిగుతుగా ఉండటం

(సి) దారం సూది నైజాకి మించి మోటుగా
ఉండటం

(డి) సూది వంగటం, మొద్దుబారటం
లేదా సరిగా అమర్చకపోవటం

(ఇ) తప్పునైజా దారాన్ని వాడటం

(ఎఫ్) మిషిన్ ను ఎదురుచేపుగా తిప్పటం

(జి) తక్కువ రకం సూదిని వాడటం

(హెచ్) స్పూల్ పిన్ లో స్పూల్ దారం
చిక్కుకోవటం

(ఐ) షటిల్ రేవో కడిలే చోట పీచులంటు
కుని అడ్డుకోవటం వంటివి జరిగితే సూదిలో దారం
తెగిపోతుంది.

బాబిన్ దారం తెగటం

ఇందుకు కారణాలు నాలుగు :—

(ఎ) బాబిన్ దారాన్ని తప్పుగా చుట్టడం

(బి) బాబిన్ లో దారాన్ని మరీ ఎక్కువగా
గాని, మరీ బిగువుగా గాని చుట్టడం

(సి) బాబిన్ టెన్షను మరీ బిగుతుగా వుండటం

(డి) షటిల్ రేవో రింగును తప్పుగా అమర్చడం,
లేదా అది చెడిపోవడం.

కుట్టుపనిలో మొట్టమొదటి సూత్రాలు

(ఎ) పలచటి బట్టను సన్న దారంతో దగ్గర
కుట్టు కుట్టాలి. ముతక గుడ్డను గట్టి దారంతో దూర
దూరంగా కుట్టాలి.

(బి) వార్నింగు లేదా ఎంట్రాబయడరీ పనులు చేసేటప్పుడు తప్ప, మామూలుగా కుట్టేటప్పుడు స్ట్రీప్ రెగ్యులేటరును 'O' స్థానం మీద ఉంచ కూడదు.

(సి) తలకిందులు కుట్టు సామాన్యంగా టాకింగుకు మాత్రమే వాడాలి.

(డి) కుట్టేటప్పుడు గుడ్డను ఎప్పుడూ ముందుకి లాగకూడదు. అలా చేస్తే, నూది వంగిపోయి, విరిగిపోవచ్చు.

మిషిను మీద కుట్టేటప్పుడు మరవకూడని విషయాలు

1. నూది మేలు రకపుది, సరయిన నైజాది వాడండి.

2. తరచు మిషినులో అవసరమయినంత నూనె పెయ్యండి.

3. వాడనప్పుడు మిషిన్‌ని మూసి వుంచాలి. సున్నితమైన యంత్రాలకు దుమ్ము, ధూళి పెద్ద శత్రువులనే సంగతిమరువవద్దు.

4. రట్టరు రింగు పైన నూనె పడకుండా చూడండి. నూనె పడితే అది పని చెయ్యదు.

5. డ్రైవింగ్ బెల్టు ఎక్కువ బిగుతు లేకుండా చూడండి. లేకుంటే మిషిను బరువుగా తిరుగు తుంది.

6. మిషిన్ నూదిని సరిగా అమర్చండి.

7. ఇన్స్ట్రక్షన్స్‌లో చెప్పినట్టుగా దారాన్ని మిషినులో ఎక్కించండి.

8. కుట్టు పొడవును కావలసిన విధంగా సరిదిద్దుకోండి (స్ట్రీప్ రెగ్యులేటరును 0-బిందువు వద్ద ఉంచితే, మిషిను దారాన్ని అందివ్వదు).

9. ముందుగా, కుట్టవలసిన గుడ్డలో నుంచి ఒక చిన్న ముక్క తీసి, దాని మీద కుట్టి చూచి, దారపు బిగుతును సరికీలించండి.

10. కుట్టు ప్రారంభించటానికి ముందుగా నీడిల్‌బార్‌ను ప్రైకంటా ఎత్తి, దారపు కొనలు రెండింటినీ వెనక్కు నెట్టాలి.

చెయ్యకూడనివి:

1. బాబిన్ నిండా మరీ ఎక్కువగా దారం చుట్ట కూడదు.

2. గుడ్డను పిన్నులు ఉండగా కుట్టకండి; నూది విరుగుతుంది.

3. కుట్టేటప్పుడు గుడ్డను లాక్కండి.

4. కుట్టేటప్పుడు తప్ప - బాబిన్ కేసులోను, నూదిలోను దారం వేసేటప్పుడు మిషిన్‌ను తిప్పు కూడదు.

5. మిషిను చక్రం ఎప్పుడూ మీ వేసే తిప్పు కోవాలి. ఎదరికి తిప్పకూడదు.

6. గుడ్డ కుట్టేటప్పుడు తప్ప, ప్రెస్సర్ ఫుట్‌ను దించి మిషిన్ తిప్పకూడదు.

7. కుట్టేటప్పుడు గుడ్డను ముందు వేపుకి లాక్కండి. నూది వంగుతుంది; లేదా విరిగి పోతుంది. మిషిన్ దానంతటది గుడ్డను తీసుకుంటుందని మరిచిపోకండి.

8. గుడ్డ ప్రెస్సర్ ఫుట్ అవతలివేపు లాక్కోమండా చూసుకోవాలి.

9. కుట్టడం రానివాళ్ళని మిషిను ముట్టుకో నివ్వకండి. చిన్నపిల్లలకు ఆటవస్తువులాగా అడు కుండుకి ఇవ్వకండి.

10. వెలుగు సరిగా లేకుండా కుట్టకండి. పగటి వెలుతురు బాగా తగివుంటుంది. వెలుగు మీ ఎడమ వైపునించి వచ్చేలా చూసుకోండి. దీపపు కాంతిలో దృష్టి అంత బాగా అనదు. తప్పనిసరి అయితే తప్ప, మంచి వెలుతురు లేనిదే దీపపు కాంతిలో కుట్టవద్దు.

కుట్టుమిషిన్ గాడ్డెటులను ఉపయోగించటం ఎలా?

ప్రత్యేక రకం పనులకు ఉపయోగించే మిషిన్ అటాచ్‌మెంటులు కొన్ని ఉన్నాయి. ఇవే గాడ్డెటులు. వీటిని తెలివిగా ఉపయోగించటంవల్ల విద్యార్థులకూ ఉపాధ్యాయులకూ కూడా శ్రమా తగ్గుతుంది; కాలమూ కలిసి వస్తుంది. మొదటి నుంచి చివరి వరకూ చేసిన పని ఒకేలాగా స్థాండర్డుగా వుంటుంది. సామాన్యంగా ఈ అటాచ్ మెంటులు టోకుగా తయారుచేసే రెడీ - మేడ్ దుస్తుల తయారీకి బాగా పనికి వస్తాయి. చిల్లర పనులకు వీటిని వాడకూడదు. ఎందుకంటే - సరిగా పనిచేసేలా వీటిని అమర్చటానికే బోలెడంత టయిము పడుతుంది. మచ్చుకి చూడండి - ఒక చిన్న హెమ్‌ను కుట్టడానికని మిషినుకి హెమ్మర్ ఫుట్‌ను తగిలించకూడదు. అంత కంటే హెమ్‌ను చేత్తో తిప్పి, టాక్ చేసుకోవటమే త్వరగా తెములుతుంది. మరొక సంగతి ఏమిటంటే - గజాలు గజాలుగా హెమ్‌ను కుట్టవలసి వచ్చినప్పుడు హెమ్మర్ ఫుట్ వాడితే కాలం కలిసివస్తుంది, శ్రమా తగ్గుతుంది. కుట్టిన హెమ్ మొదటి నుంచి చివరివరకు ఒకే మోస్తరుగా వుంటుంది. గాడ్డెటుల ఉపయోగం తెలుసుకోటానికి ఈ ఉదాహరణలే చాలు.

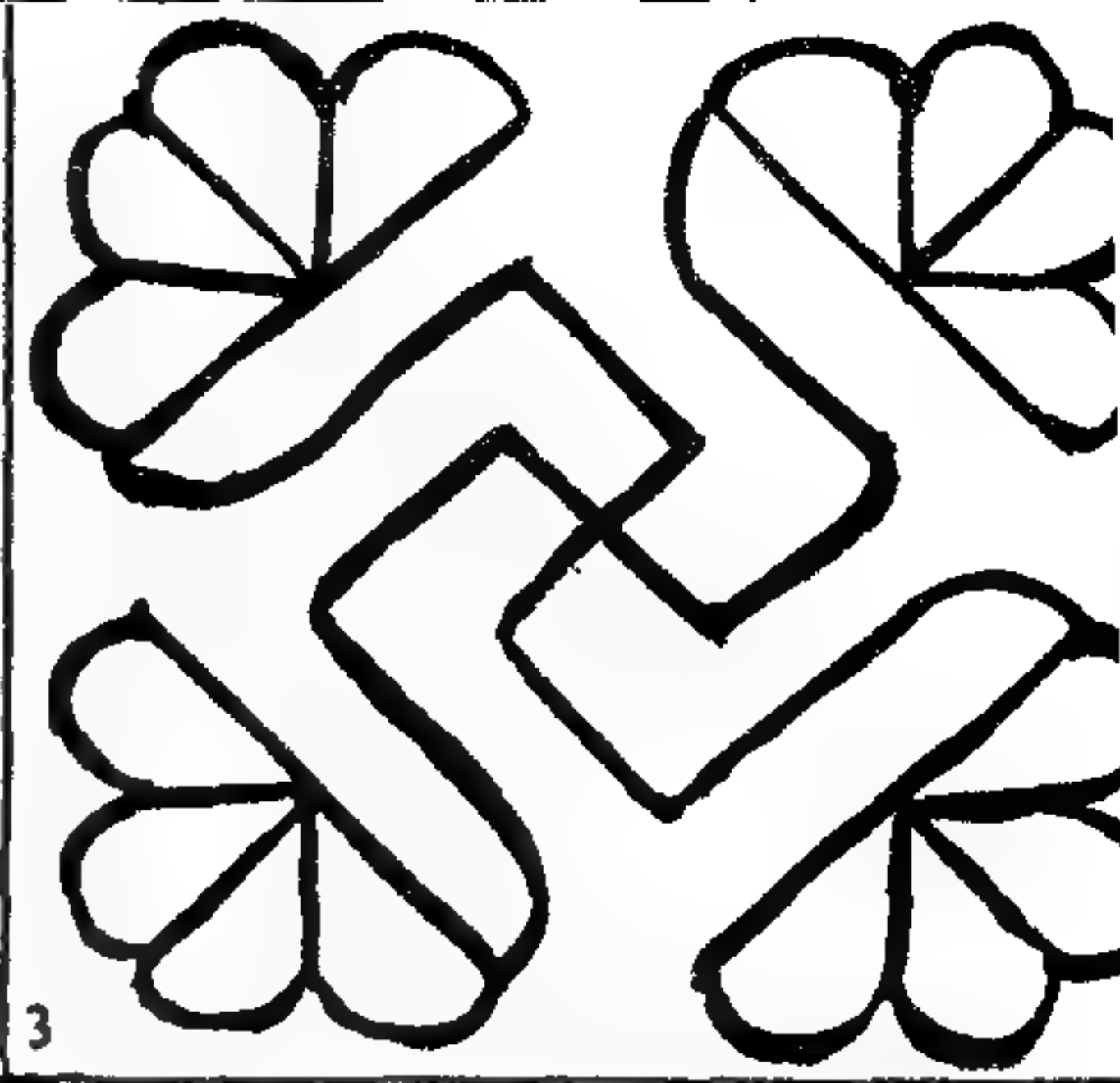
1. హెమ్మల స్టెప్పురు - హెమ్మర్ ఫుట్ :— ముఖ్యంగా ఇది పిల్లలకు పెద్దవాళ్ళకు చొక్కాలకు, చెంగులకు, హాంకీలకు, చీర అంచులకు, మెత్తటి గుడ్డ కర్డెన్లకు అన్నిటికీ హెమ్మింగ్ చేయటంలో ఉపకరిస్తుంది. హెమ్మర్ ఫుట్ సన్నటిది, వెడల్పుది రెండు రకాలున్నాయి. సన్నటి హెమ్‌లకు సన్నటి హెమ్మరు, వెడల్పటి హెమ్‌లకు రెండవ రకం హెమ్మరు వాడాలి. జార్జెట్ వంటి అతి పలచని గుడ్డలకు, బయాన్ ముక్కలకు, అంచు వంపులకు హెమ్ కుట్టేటప్పుడు గుడ్డ కింద ఒక కాగితం ముక్క పెట్టి బుడితే, గుడ్డ ముడతలు పడకుండా మడుపు వస్తుంది. గుడ్డ దళసరిదీ బరువుదీ అయితే, ఒక టిష్యూ పేపరు వాడండి. కుట్టు పూర్తికాగానే దాన్ని సులువుగా చించేయ్య వచ్చు. గుడ్డ వీక్కుపోకుండా హెమ్‌ను తిప్పు కుండుకు ఇది సహాయపడుతుంది.

2. రఫ్లర్ :—పాన్సీ దుస్తులలో స్లీట్లు, కుచ్చెళ్ళు చేయటానికిది పనికి వస్తుంది. ఇటువంటి గాడ్డెటుతో పనిని అతి చులాగ్గా, వేగంగా చేయ వచ్చు. ఇందులో అందం ఏమిటంటే - మన ప్రయత్నం లేకుండానే స్లీట్లు అన్నింటికీ గుడ్డ సమానంగా రావటం; అవి సమాన దూరాన రావటం. స్లీటింగు, గాదర్స్ చేత్తో చేస్తే ఒకే లాగా ఉండవు. ఎగుడు దిగుడులు వస్తాయి.

రఫ్లర్‌ను ఉపయోగించటానికి ముందుగా - ప్రెస్సర్ ఫుట్‌ను బయటికి తీసివేసి రఫ్లర్‌ను స్క్రూతో బిగించండి. నీడిల్ క్లాంపు ఫోర్క్ లోపలికి పోయేట్టు చూడండి. గాదర్లు కుట్టేటప్పుడు 'I' గుర్తుగల గాడీ అడ్జస్ట్‌మెంటును లీవర్ పైన మోపండి. పైన గాడ్డెటు మధ్యని వున్న తండ్ - నట్‌ను కావలసినట్టు మార్చుకోవచ్చు. కుచ్చెళ్ళు ఎక్కువ కావలిస్తే స్క్రూను కిందికి బిగించాలి. తక్కువ కావలిస్తే స్క్రూను వదులు చెయ్యాలి. దుస్తుల మీద కుట్టడానికి ముందు గుడ్డ వీలిక మీద కుట్టి, మోదిరి చూసుకోవాలి. కావలసినట్టు కుచ్చెళ్ళు వచ్చేదాకా మార్పులు చేస్తూ చూసు కోవాలి.

రెండు నీలం బ్లేడ్ల మధ్య గుడ్డను దూర్చండి. కుచ్చెళ్ళు చేయవలసిన అంచును బ్లేడ్ల మధ్యని వుంచి, అది నూదిని కొంచెం దాటే వరకూ గుడ్డల అంచును మీకు ఎడంగా ఉంచండి. గుడ్డను బ్లేడ్లు లాక్కోగానే ప్రెస్సర్ బార్‌ను దించి, తరవాత కుట్టుపని సాగించండి. □

చూడడానికి చక్కగా ఉండాలి.
వెయ్యడానికి సులభంగా ఉండాలి.
అలాంటి ముగ్గులు వేయడానికి ఎవరి కిష్టం ఉండదు ?

అలా చూడడానికి చక్కగా, వేయడానికి సులభంగా ఉండే 'పూల ముగ్గు' ఒకటి వేసే తీరు గురించి ఇక్కడ తెలుసుకుందాము.

సమానదూరం ఉండేలా చూచుకుని ఆరేసి చుక్కల చొప్పున ఆరు వరుసలలో వేసుకోవాలి.

వాలుగు మూలలా ఉన్న మూడేసి చుక్కలలోను గీతలు గీసి విసనకర్ర ఆకారంలో వచ్చేలా చేయాలి. [చిత్రం-2 చూడండి.]

చిత్రం 3 లో చూపినట్లు మధ్య 'క్రాస్' వేసి, చుక్కలను కలుపుకుంటూ పోవాలి.

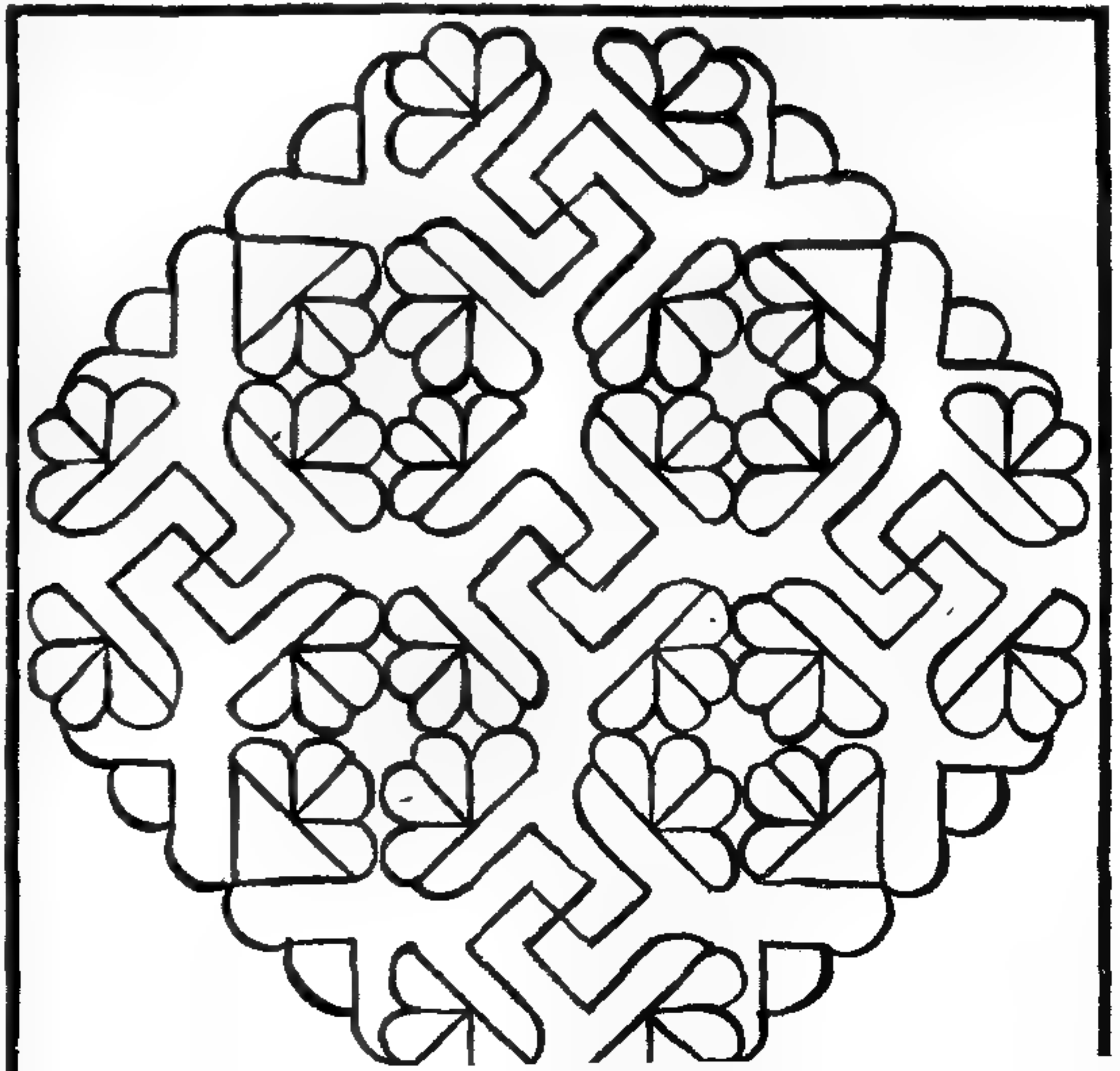
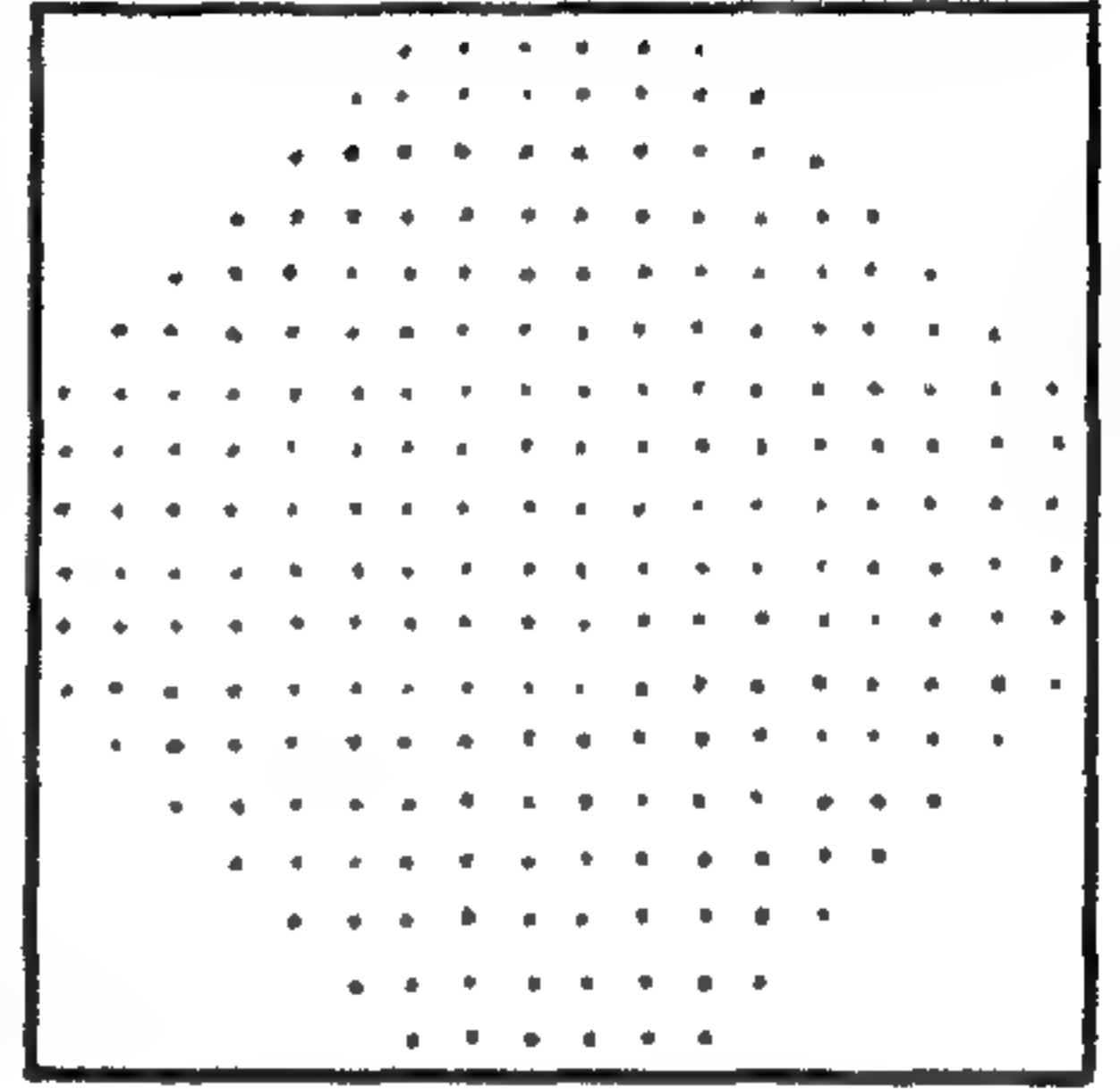
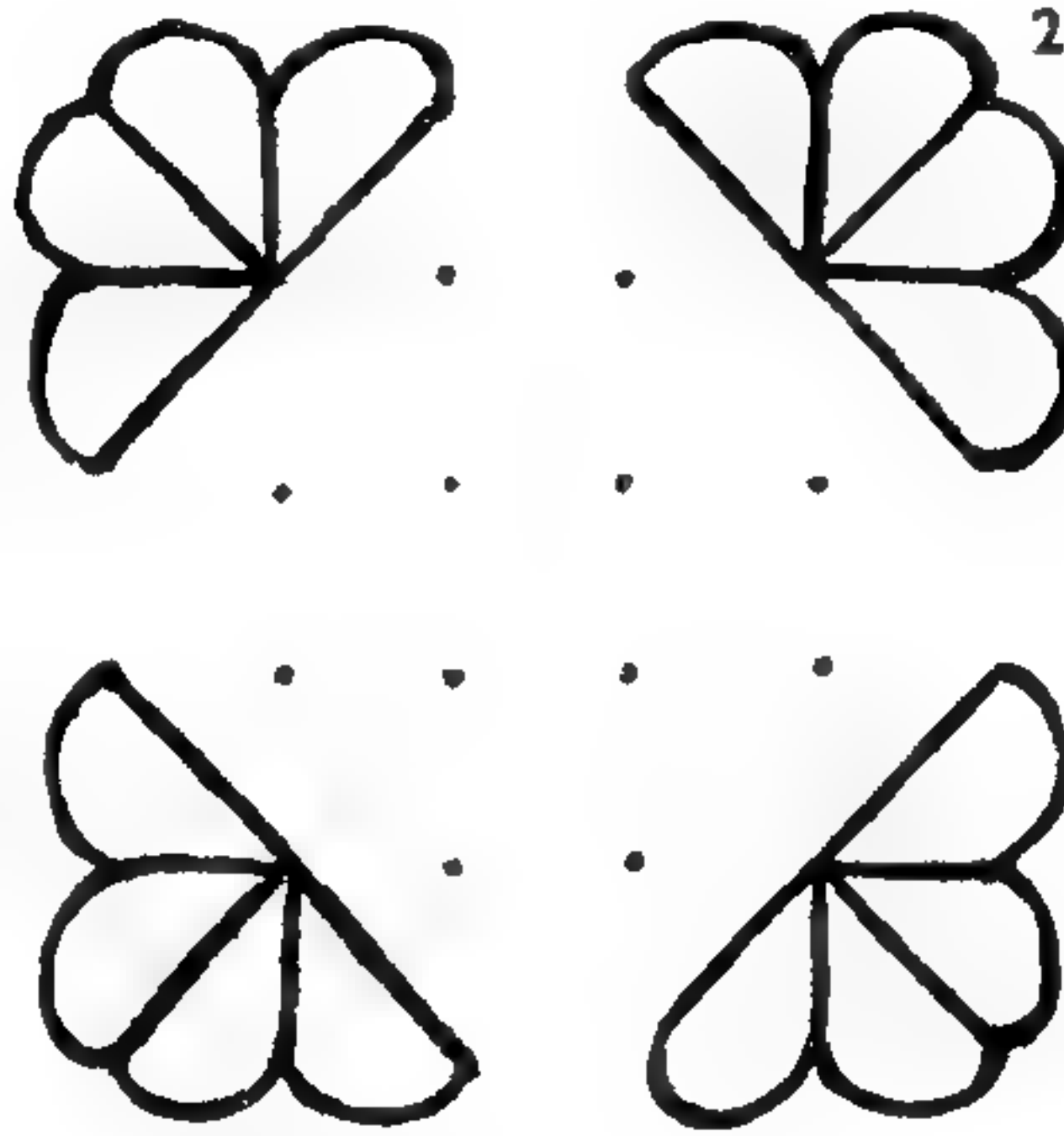
చిన్నముగ్గే చాలనుకునే వాళ్ళు దీంతో ఆపేయవచ్చు. కానీ మరింత పెద్ద ముగ్గు [చిత్రం-5 చూడండి] కావాలనుకునేవాళ్ళు ఇంకా నై ముందుకు పోవాలి.

వాళ్ళు వరసకు ఆరేసి చుక్కల చొప్పున, 18 వరుసలలో చుక్కలు ఉంచాలి. తర్వాత ఈ వరుసలకు కిందా మీదా కూడా ఒక్కొక్క చుక్క చొప్పున తగ్గిస్తూ [అంటే 16, 14, 12, 10, 8 అలా అన్నమాట] ఆరు చుక్కలు రాగావే అపి వేయాలి. చిత్రం-4 ను చూస్తే, ఈ చుక్కలు ఎలా ఉంచాలో స్పష్టంగా తెలుస్తుంది.

ఇక చిత్రం-5 లో చూపినట్లు ఆరు వరుసలకు ఒక్కొక్క ముగ్గు చొప్పున పెట్టుకుంటూ వెళ్ళి, అంచులను కలిపి ముగ్గు పెట్టాలి.

పూలముగ్గు వేయడం పూర్తయింది.

ఈ ముగ్గు చుట్టూ ఎర్రమట్టితో అంచు దిద్దితే మరింత చక్కగా ఉంటుంది.

కుటిరపరిశ్రమ:

డాబ్ ఆఫ్ ఇండియా

బొద్దుగా ముద్దుగా పసి పాప కనిపిస్తే 'బొమ్మలా ఉంది' అని మెచ్చుకుంటాము; నిండు యౌవనంలో ఉన్న అమ్మాయిలను దంభపు బొమ్మలనీ, కుందనపు బొమ్మలనీ అంటాము. చూసి నవ్వుడు జీవంతో కళకళలాడే మనుషులను బొమ్మలతో పోల్చడం ఏమిటి అనుకోవచ్చు. కాని జీవ కళ ఉట్టిపడే బొమ్మలను చూసినప్పుడు ఆ పోలికలు ఎంత చక్కగా సరిపోయాయో అనిపిస్తుంది.

మద్రాసు పాత మాంబళంలో ఉన్న 'డాబ్ ఆఫ్ ఇండియా' సంస్థలో ఇద్దరు తెలుగు వనితల నిర్వహణలో తయారవుతున్న రకరకాల బొమ్మలను చూసినప్పుడు, అవి బొమ్మలని నమ్మలేము. ఆ బొమ్మలు అంత సజీవంగా ఉంటాయి.

ఆ వనితలు—శ్రీమతులు కనకదుర్గ, శారదాదేవి. వాళ్ళు అక్కా చెల్లెళ్ళు. ఉబుసుపోకకోసం బొమ్మలు చేయడం ప్రారంభించిన ఈ సోదరి మణులు ఇవాళ పెద్ద ఎత్తున బొమ్మలు తయారు చేస్తున్నారని తెలిసినప్పుడు ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది.

'అసలు బొమ్మలు చెయ్యాలనే ఆసక్తి మీకెలా కలిగింది?' అని 'వనిత' శారదాదేవిగారిని అడిగినప్పుడు—

'మొదటి నుంచీ మాకు (అక్కా చెల్లెళ్ళు ఇద్దరికీ) కుట్టుపని అన్నా. ఎంత్రాయితరీ అన్నా

సరదా. నేర్చుకున్న కుట్టుపని వ్యర్థం కాకుండా ఎందరికో నేర్పుతూ ఉండేవాళ్ళం. ఒకరోజు నేహాచురాలు ఒకామె ఒక బొమ్మను తీసుకు వచ్చి, దానికి తగ్గ బట్టలు కుట్టమని అడిగింది. ఆవిడను ఆ బొమ్మలు ఎలా చేస్తారో చెప్పమని అడిగాము. ఆవిడ చెప్పారు. మొదట ఈ బొమ్మలు చేయగలమా లేమా అని పరీక్ష చేసి చూశాము. బొమ్మలు బాగానే చేశామనిపించింది. అదీకాక మేము చేసిన మొదటి బొమ్మలను విక్టోరియా లెక్చికల్ ఇన్ స్టిట్యూటు వాళ్ళు కొని, మమ్మల్ని ప్రోత్సహించారు. వాళ్ళ ప్రోత్సాహం వల్లనే మా సరదా—వృత్తిగా మారింది' అన్నారు ఆమె.

'బొమ్మలు చేయడం ఎలాగో తెలిసిన తర్వాత, ఎప్పటికప్పుడు బొమ్మలలో కొత్త రకాలను సృష్టించడం కష్టం అనిపించలేదు. కాస్త రల్సినా, బొమ్మను కావలసిన తీరులో చేయగలమనే విశ్వాసమూ ఉంటే బొమ్మలు చేయడం సులభం అని నా అభిప్రాయం' అంటారు శారదాదేవి. ఆమె మాటల్లో బొమ్మలు చేసి చేసి సంపాదించిన పన్నెండేళ్ళ అనుభవం ధ్వనించింది.

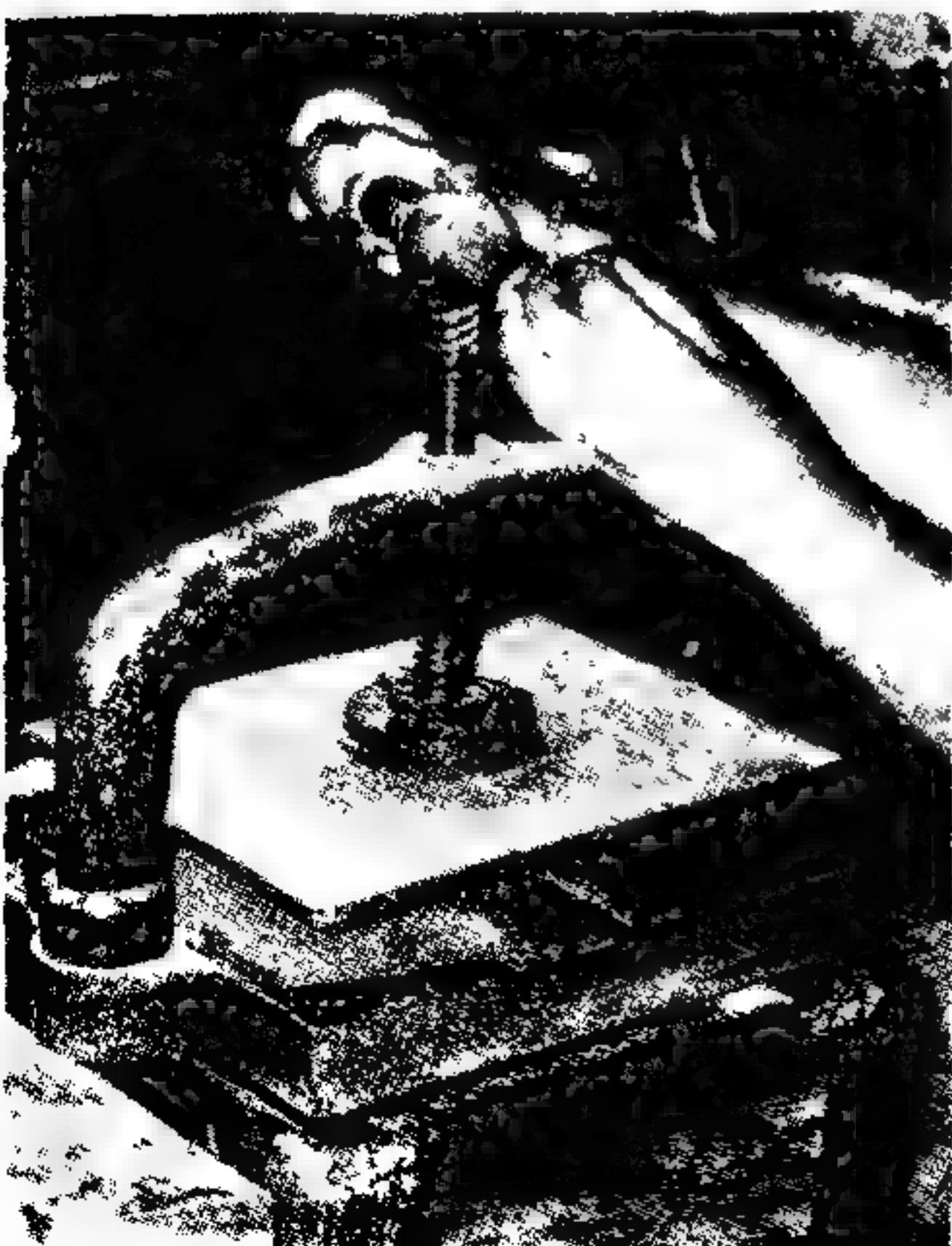
1982 లో ప్రారంభమైన 'డాబ్ ఆఫ్ ఇండియా' సంస్థ ఇవాళిదాకా దాదాపు 50 వేల బొమ్మలకు పైగా చేసి ప్రసిద్ధి గడించింది.

ఈ సంస్థ — బొమ్మలు చేయడాన్ని కుటిర పరిశ్రమగా కొనసాగిస్తున్నది.

'రకరకాల పరిమాణాలలో రకరకాల అలంకారాలలో అందంగా ఆకర్షణీయంగా కనిపించే ఈ బొమ్మలను ఎలా చేస్తారు?'—వనిత ప్రశ్న.

'మేము ఇక్కడ ముఖ్యంగా నాలుగు రకాల బొమ్మలను తయారు చేస్తున్నాము. దూదిని ఉపయోగించి చేసే కాటన్ స్టప్పింగ్ బొమ్మలు, కాగితం గుట్ట మొదలైన వాటిని ఉపయోగించి చేసే పేపియర్ మెషీ బొమ్మలు, తీగల నుపయో

గింది చేపే తీగ బొమ్మలు, ఇవికాక కాలెండర్ బొమ్మలు అనే మరో తరహా బొమ్మలు మేము తయారు చేస్తున్నాము.' — కారదాదేవి జవాబు.

ఈ నాలుగు రకాల బొమ్మలనూ వివిధ పద్ధతుల సుపయోగించి తయారుచేస్తారు.

మొదట కాటన్ స్టప్పింగ్ బొమ్మలు ఎలా చేస్తారో తెలుసుకుందాము. బొమ్మ ఏ వైజులో కావాలో నిర్ణయించుకున్నాక, కావలసిన రంగు

గుడ్డను తీసుకుంటారు. దానిమీద కాళ్ళు చేతులూ వంటి అంగుల కొలతల ప్రకారం ద్రాయింగు గీసుకుంటారు. తర్వాత వాటిని కత్తిరించి కుట్టు మిషన్ లో ఉంచి కుట్టుకుంటారు. అవసరమైన చోట్ల చేతికుట్టు కూడా కుడతారు. చాతీ, కడుపు కలిపి ఒక భాగంగా, చేతులు కాళ్ళు వేటికవి వేర్వేరు భాగాలుగా వచ్చేలా కుట్టుకున్నాక, వాటిలో గంటి కలిపిన దూదిని ఎక్కిస్తారు. ఇలా విడివిడిగా కాళ్ళు, చేతులు, మొందెమూ తయారు చేసుకొని బొమ్మ ఆకారంలో కుడతారు.

ఈ బొమ్మలకు కూడా ప్రధానమైన భాగం ముఖమే. బొమ్మల ముఖాలను కర్రతో గాని, మూస పద్ధతిని ఉపయోగించి గాని తయారు చేస్తున్నారు. కావలసిన ముఖం నైజులో కర్రముక్కను తీసుకుని దాన్ని కోలగా, నునుపుగా మలచుకుని, బొమ్మంతా తయారుచేశాక రంగులు వేసి కళ్ళు, ముక్కు వంటివి తీర్చిదిద్దడం ద్వారా కర్రముఖాలు తయారువుతాయి.

మూస పద్ధతిలో ముఖాలు చేయడం కాస్త కఠినం. అయితే ఈ పద్ధతి ద్వారా తయారైన ముఖాల కళ్ళు, ముక్కు, నోరు వంటి భాగాలు చాలా స్పష్టంగా వుంటాయి. డార్ప్ ఆఫ్ ఇండియా వారు 8 రకాల ముఖాలను ఈ పద్ధతి ద్వారా చేయగలుగుతున్నారు. బొమ్మలు చేసే పద్ధతి గురించి తెలుసుకుందామని బొంబాయికి వెళ్ళిన శారదాదేవిగారు అక్కడ ఈ మూస పద్ధతిని నేర్చుకుని, మూసలు కొన్ని కొనితెచ్చుకుని బొమ్మలు చేయడానికి ఉపయోగిస్తున్నారు. మామూ

లుగా బజారులో అమ్మే ద్రాయింగు పేపరును తీసుకొని, దాన్ని కావలసిన ముఖం నైజుకు తగ్గట్టు చదరమైన ముక్కగా కత్తిరించుకుని, దాన్ని మూసలో ఉంచి ముఖం ఆకారం దానిమీద పడేలా ఒత్తుతారు. అలా ద్రాయింగ్ పేపరుమీద పద్ద ముఖం ఆకారాన్ని తీసి ఉంచుకుని, దాని లోపల నైపు కాన్వాస్ గుడ్డ అతుకుతారు. తర్వాత దాన్ని ఎండబెట్టి, దాని గట్టికనాన్ని పరిశోధిస్తారు. ఇలా తయారయిన ముఖాన్ని తీసుకుని, దానిమీద ఉన్న కళ్ళు, ముక్కు, నోరు వంటి భాగాలను రంగులలో తీర్చిదిద్దుతారు. తల ఆకారంలో దాన్ని మడిచి, లోపల కాగితం పీచుకానీ, దూది గాని ఉంచి గట్టిపరుస్తారు. తలమీద జుట్టులా కనిపించ దానికి ప్రత్యేకంగా దొరికే క్రేపను అమరుస్తుంటారు. ఇలా తయారైన ముఖాన్ని, బొమ్మ మొండానికి అతికితే బొమ్మ పూర్తవుతుంది. తర్వాత దానికి బట్టలూ అవీ కుట్టి, కావలసిన రకంలో బొమ్మను తయారు చేస్తారు.

ఈ బొమ్మలు చేయడంలో ఒక సులువు పద్ధతి ఉంది. ఏ బొమ్మకా బొమ్మను విడివిడిగా చేయక కాళ్ళు, చేతులు, మొందెం ఇలా విడివిడి భాగాలను నైజులవారీగా చేసి వుంచుకుని, ఆయా భాగాలను ఆయా నైజుల ముఖాలతో కలిపి బొమ్మలు చేస్తూ ఉంటారు.

‘ఈ విడి భాగాలను చేసేవాళ్ళకు వందకు ఇంత అని ఇస్తుంటాము. అలా ఈ బొమ్మలు చాలా మందికి సాయపడుతున్నవి’ అన్నారు శారదాదేవి.

ఏ భాగాలను ఎవరు చేసినా, ముఖాన్ని తీర్చి దిద్దడం మాత్రం అమె ఒక్కరే చేస్తుంటారు. అసలు బొమ్మ సౌగంధం ముఖం మీదే ఆధార పడి ఉండడంచేత, ఆ పని చేయడం కాస్త కష్టమైనది కావడంచేత - ఆ పని తామే స్వయంగా చేస్తున్నామన్నారు అమె. డార్ప్ ఆఫ్ ఇండియాలో తయారయే బొమ్మలన్నిటికీ రెండు తరహాల ముఖాలనూ వాడుతుంటారు.

పేపియర్ మెషీ బొమ్మలు చేయడానికి కాగితం గుడ్డ, చుక్కాం అనే పదార్థం, సుద్దపొడి ఉపయోగిస్తారు. వీటిని చపాతీల పిండిలా కలుపుకుని, ఆ పిండిని రెండు రోజులు గాలిలో పెట్టి కావలసిన ఆకారాలలో బొమ్మలు చేయడానికి ఉపయోగిస్తారు. భాగాలను చుక్కాంతో కలిపి అతుకుతారు. ఉప్పు కాగితంతో గీసి బొమ్మను నున్నగా వచ్చేలా చేస్తారు. అయిర్ పెయింట్లతో బొమ్మను తీర్చిదిద్దుతారు.

తీగను తీసుకుని, దాన్ని మనిషి ఆకారంలో ఉండేలా వంచుకుని, తీగ బొమ్మలు తయారు చేస్తుంటారు. ఆ ఆకారం మీద ఏయే అంగునికి ఎంత సౌష్ఠవం కావాలో నిర్ణయించుకుని ఆ ప్రకారం ఊలు కాని, మేలురకం దారం కాని చుడతారు. తర్వాత దానికి బట్టలు కుట్టి

కావలసిన దొమ్మను తయారుచేస్తారు. ఈ తీగ బొమ్మలంటే చాలా మందికి ఇష్టం. ఇవి తక్కిన బొమ్మల్లా విగుసుకుని ఉండక, మనం ఎలా వంచితే అలా వంగుతాయి. అలా బొమ్మలను మనకు నచ్చిన భంగిమలో ఉంచుకోవచ్చు.

కేలండర్ బొమ్మలు మరో రకమైన ఆకర్షణ కలిగినవి. 'డైనింగ్ మాట్స్' అవి కొన్ని రకాల చిన్న చాపలు రకరకాల రంగుల్లో డిజైన్లలో దొరుకుతుంటాయి. ఆ చాపలను తెచ్చి ప్రత్యేకంగా తయారుచేసిన బొమ్మలను వాటి మీద కుడతారు. ఈ బొమ్మల తయారీ తక్కిన బొమ్మల తయారీ కంటే వేరుగా ఉంటుంది. అన్ని బొమ్మలకు అతికినట్టు వీటికి ముఖాన్ని ఆతుకుతారు. అయితే తక్కిన భాగాలు మాత్రం పైకి చూడడానికి ఉబికి, పుష్టిగా కనిపిస్తాయి. వాటి వెనక వైపు చదునుగా ఉంటుంది. ఈ బొమ్మలకు దుస్తులు, ఆభరణాలు అన్నీ చాపకే కుట్టేస్తారు. ఈ బొమ్మలకు కేలండర్లు జోడించి, ఏ గది గోడకు అతికినా ఎంతో ఆందంగా ఉంటుంది :

డాల్స్ ఆఫ్ ఇండియా వారు వివిధ పరిమాణాలలో ఉండే బొమ్మలను తయారు చేస్తున్నారు. కాటన్ స్టప్పింగ్ బొమ్మలు 8 నుంచి 22 అంగుళాల వైజులలోను, పేపియర్ మేషీ బొమ్మలు 8 నుంచి 22 అంగుళాల వైజులలోను, తీగ బొమ్మలు సాధారణంగా 8 అంగుళాల ఎత్తు గలవి గానూ తయారు చేస్తున్నారు. ఇవి కాక కార్లలో వేలాడదీయడానికి అనువుగా వుండే చిన్న బొమ్మలు కూడా తయారు చేస్తున్నారు.

ఈ సంస్థ తయారు చేసిన బొమ్మలలో భారత దేశంలోని వివిధ రాష్ట్రాల ప్రజల వస్త్రధారణకు ప్రతిబింబాలనదగ్గ బొమ్మలకు విశేష ఆదరణ లభించింది. ఆయా రాష్ట్రాలలో కనిపించే శ్రీ పురుషులు, కొత్త దంపతులు—నిండుగా అలంకరించుకుని ఈ బొమ్మలలో కనిపించి కనువిందు చేస్తుంటారు. ఇవికాక వివిధ భారతీయ నాట్యాలను అభినయిస్తున్న బొమ్మలూ ఉన్నాయి.

ఈ బొమ్మలను మన దేశంలోని వివిధ వగరాలలో ఈ తరహా కుటీర వస్తువులను అమ్మే

విక్రయశాలల వారు కొనుగోలు చేసి అమ్ముతుంటారు. విదేశీయులు కూడా ఈ బొమ్మల్ని మెచ్చి, కొంటుంటారు. 'కొంతకాలం మేమే విదేశాలకు సూటిగా బొమ్మలు పంపే ప్రయత్నాలు చేశాము. అయితే ఎగుమతి చేయడం చాలా కష్టనష్టాలతో కూడిన పని కావడంతో మేము ఆ ప్రయత్నాలు మానుకున్నాము' అన్నారు శారదా దేవి. అయినా ఈ బొమ్మలను ఉత్సాహవంతులు కొందరు కొని, విదేశాలకు ఎగుమతి చేస్తూనే వున్నారు. అలా ఈ తెలుగు వనితలు చేసిన బొమ్మలు అమెరికా, ఇంగ్లండు, ఫిన్లండు, మలేసియా వంటి వివిధ దేశాలకు ఎగుమతి అయ్యాయి.

'డాల్స్ ఆఫ్ ఇండియా' అప్పుడప్పుడూ కొన్ని ప్రదర్శనలు కూడా ఏర్పాటు చేస్తుంటుంది. ఈ ఏడాది ఆగస్టు 21 నుంచి సెప్టెంబరు 10 దాకా అలాంటి ఓ ప్రదర్శనం మద్రాసు మెమోరియల్ హాలులో ఏర్పాటు చేశారు. ఈ ప్రదర్శనలో మహాభారతంలోని ఘట్టాలను బొమ్మల నెట్టింగులుగా కూర్చి, వాటికి తగిన విద్యుద్దీపాలంకరణ, ప్రతి నెట్టింగు దగ్గరా దానికి తగిన వివరణ పద్యాల రూపంలోను, సంభాషణల రూపంలోను వినిపించే ఏర్పాటూ చేశారు. పేపియర్ మేషీ బొమ్మలతో రూపొందించిన ఈ ప్రదర్శన 'డాల్స్ ఆఫ్ ఇండియా' వారి పనితనానికి ఒక గుర్తు. అంతర్జాతీయ మహిళా సంవత్సరాన్ని పురస్కరించుకుని ఈ ప్రదర్శనలో నలుగురు భారత నారీమణుల కథలు కూడా బొమ్మలతో అమర్చారు.

ప్రస్తుతం ఎనిమిదిమంది అమ్మాయిలతో ఏ ఆర్పాటమూ లేకుండా సాగిపోతున్న 'డాల్స్ ఆఫ్ ఇండియా' సంస్థ 1984 లో కుటీర పరిశ్రమగా నమోదయింది. 'ఇవాళిదాకా ఈ సంస్థ పేరిట ఒక పైనయినా అప్పు చేయలేదు' అంటారు శారదాదేవి.

'ఈ బొమ్మలు చేయడం సులభంగా కనిపించినా, చాలా శ్రమతో కూడిన పని. ఓర్పు, నేర్పు రెండూ ఉంటేనే బొమ్మలు చేయడం సాధ్యమవుతుంది. ప్రతినెలా దాదాపు 500 బొమ్మల దాకా చేస్తున్న మాకే అప్పుడప్పుడు చిల్లరమల్లర ఇబ్బందులు కలుగుతున్నాయి. ఈ బొమ్మలు చేయడానికి డబ్బు కూడా కాస్త ఎక్కువగానే అవుతుంది. అంచేత దీన్ని వృత్తిగా ఉంచుకోవడానికి ధైర్య సాహసాలు కూడా అవసరం!' అన్నారు ఆమె.

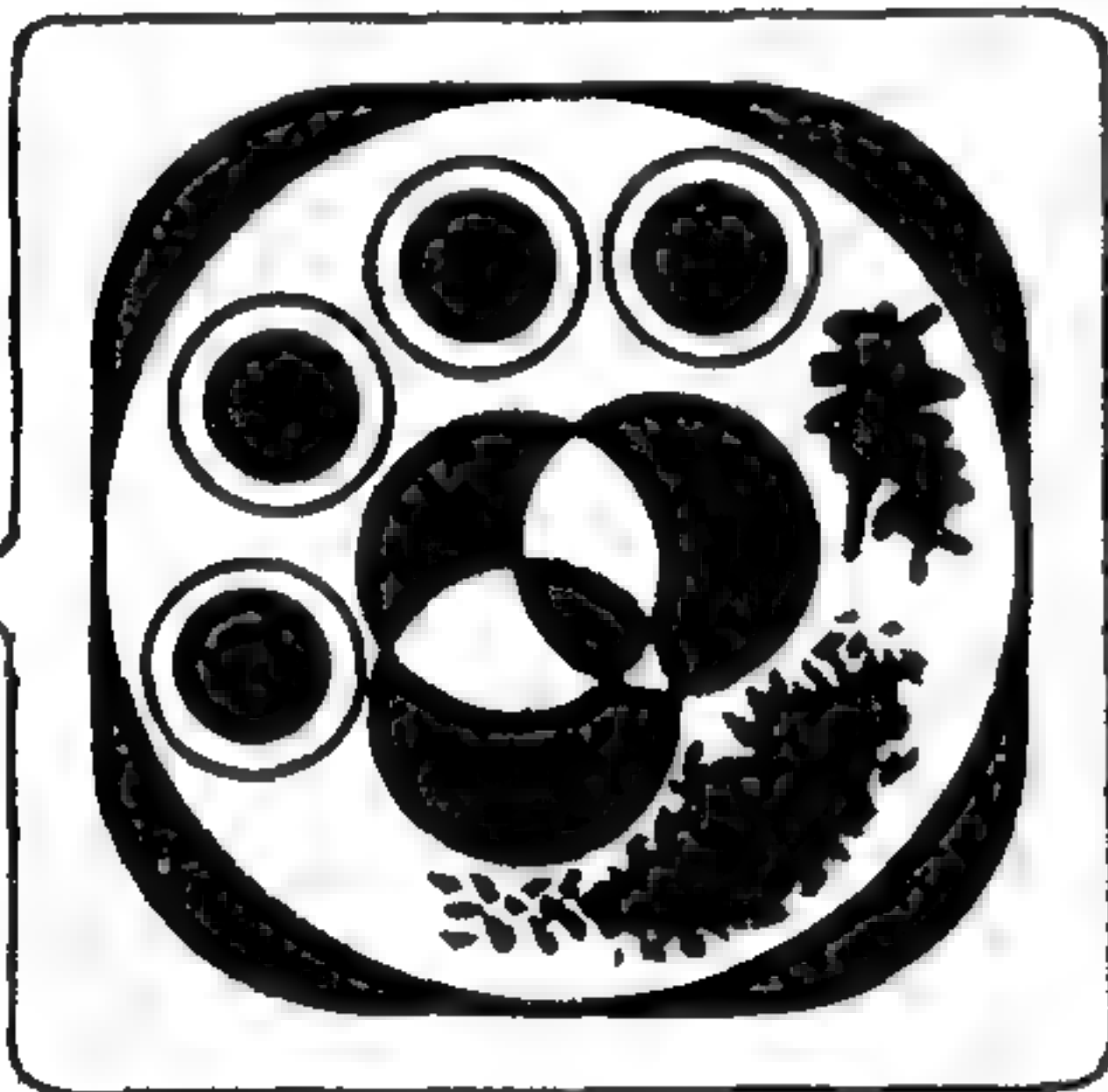

గతంలో ఇచ్చిన గుజరాత్ వంటకాలను ప్రశంసిస్తూ చాలామంది పాఠకులు లేఖలు రాశారు. మనకి తెలిసిన వంటలనే చెప్పినవే చెప్పకుండా—ఇలా కొత్త కొత్తవి చెప్పడం బావుందని చాలామంది అభిప్రాయపడ్డారు. ఇవే కాకుండా 'స్వీట్స్' కూడా తెలపాలనీ (వి. అనసూయ, దూపి) ఫేస్టాలు బాగానే వచ్చినా అంత రుచి కరంగా లేవనీ (యమ్. అన్నపూర్ణ, హైదరాబాదు) చేసుకున్నవి బాగానే వస్తున్నా మన వంటల్లా లేవనీ (జి. కృష్ణవేణి, విశాఖపట్నం) [గుజరాతీ వంటలు మన వంటల్లా ఎలా వుంటాయి? పా. పా.] ఇలాగే తక్కిన రాష్ట్రాలవారివి కూడా తొందరగా చెప్పాలనీ (కె. కె. మద్రాసు) కేవలం శాకాహారలే కాకుండా మాంసాహారాలు కూడా తెలియజేయాలనీ (లతా రామచంద్రరావు, రాజమండ్రి) ఇలా

వంటలు

ఇంకా రెండు గుజరాత్ వంటకాలు

ఎందరో రకరకాలుగా రాశారు. వారికి కృతజ్ఞతలు చెబుతూ, ఈ సారి ఇచ్చిన 'మరో రెండు వంటకాల' ను రుచి చూడవలసిందిగా వనిత కోరుతున్నది :

ఖటా థోక్లా

ఇది తయారు చేయడానికి 2 కప్పుల వచ్చి బియ్యం, ఒక కప్పు మివప పప్పు, మూడు పచ్చిమిరపకాయలు, కొద్దిగా వెల్లుల్లి, కొద్దిగా అల్లం, కాస్త మిరియాల పొడి, వంట నూనె ముందుగా కావాలి. ఇవి కాక కాస్త ఉప్పు, వంటలలో ఉపయోగించే సోడా పొడి చిటికెడూ, కొత్తిమీర కావాలి.

బియ్యాన్నీ, పప్పునూ బాగా కడిగి ఐదారు గంటలపేపు నాన వెయ్యాలి. తర్వాత నీటిని పారబోసి నానబెట్టిన బియ్యాన్నీ, పప్పునీ రోడ్లో పోసి రుబ్బుకోవాలి. పిండిని మెత్తగా రుబ్బి వక్కరలేదు. రుబ్బిన పిండిలో

కాస్త ఉప్పువేయాలి. అల్లం, పచ్చిమిరపకాయలు, వెల్లుల్లి ముక్కా కలిపి ముద్దగా మారి, ఆ ముద్దను పిండితో కలపాలి. తర్వాత పిండిని చేత్తో మెల్లగా బాగా కలియబెట్టాలి. అలా చేశాక పిండిని అలాగే ఐదారు గంటల పేపు ఉంచేయాలి. ఇలా చేయడంవల్ల పిండి పులుస్తుంది. పిండి పులిశాక మరుగుతున్న మా నెలో కాస్త వంట సోడా వేసి, దాన్ని పిండి ఉన్న పాత్రలో వేయాలి.

పిండిని తీసి ఒక పళ్ళెంలో పోపి, దాని మీద మిరియాల పొడిని కొత్తిమీరనూ చల్లాలి. ఆ పళ్ళెాన్ని అలాగే ఏ ఇడ్లీ పాత్రలోనో, ప్రెషర్ కుక్కర్లోనో ఉంచి అవిరి మీద ఉడికించాలి. పిండి బాగా ఉడికిపోయిన తర్వాత, తీసి ముక్కలుగా కొయ్యాలి.

ఈ ఖటా థోక్లాను వేడివేడిగా తింటే చాలా బాగుంటాయి. వీటిని ఏదైనా చట్నీతోగాని, కాస్త కారప్పొడికి నెయ్యో, నూనో కలిపి గాని నంచుకుంటూ తినొచ్చు.

ముతియా

దీనికి ముఖ్యంగా కావలసినవి ఒక కప్పు నెనగపిండి, ఒక కప్పు గోధుమపిండి, పావు కిలో క్యాబేజీ. ఇక కావలసిన తక్కిన వస్తువులు : నాలుగు పచ్చిమిరపకాయలు, కొద్దిగా అల్లం, అర టీ స్పూను గరమ మసాలా పొడి, అర టీ స్పూను మిరప్పొడి, పావు టీ స్పూను ధనియాలు, పావు టీ స్పూను వాము, ఒక టీ స్పూను ఉప్పు; పోపు వేయడానికి 2 చెమ్మల వంట నూనె, అర స్పూను అవాలు, అర స్పూను జీలకర్ర.

ఈ ముతియాలను కాబేజీతోనేకాక కొద్దిగా ముదిరిన సొరకాయతో కూడా చేయొచ్చు. ఈ రెండిల్లో ఏది ఉపయోగించినా, ముతియా చేసే పద్ధతి ఒకటే.

మొదట క్యాబేజీని చిన్న చిన్న ముక్కలుగా కోసుకోవాలి. (సొరకాయతో చేయాలనుకుంటే, దాన్ని కొబ్బరిని తురిమినట్టు తురిమి, ఆ కోరును తీసుకోవాలి.) నెనగపిండినీ, గోధుమపిండినీ ఒకటిగా కలుపుకుని, దానికి ఈ క్యాబేజీముక్కలను (సొరకాయతో అయితే, ఆ కోరును) కలిపి నీళ్ళు చేర్చి పిండిలా కలుపుకోవాలి. పిండి వల్చగాకాక, గట్టిగా పూరీలపిండిలా ఉండేలా కలుపుకోవాలి. అల్లం, పచ్చిమిరపకాయలు, గరంమసాలా పొడి, మిరప్పొడి, ధనియాలు, వాము, అన్నిటిని కాస్త ఉప్పుచేర్చి ముద్దలా నూరుకోవాలి. ఆ ముద్దను పిండిలో కలపాలి.

తర్వాత పిండిని 8 అంగుళాల పొడవుగల చుట్టలుగా సాగదీసి, అలా వచ్చిన పిండి చుట్టలను బెజ్జాలున్న పళ్ళెం మీద పెట్టి ఇడ్లీ పాత్రలోనో ప్రెషర్ కుక్కర్లోనో ఉంచి అవిరి మీద బాగా ఉడికించాలి. ఇడ్లీపాత్రలో వాటిని ఉడికించేవారు ఆ పాత్ర మూతమీద ఏదైనా ఐరుపుపెట్టి, వీటికి అవిరి బాగా సోకేలా చేస్తే మంచిది. ఇలా పిండిచుట్టలు బాగా ఉడికిన తర్వాత, వాటిని తీసి బాగా చల్లారనిచ్చి అర అంగుళం వైజు ముక్కలుగా కొయ్యాలి. మూతుడులో మానె, అవాలు, జీలకర్ర కలిపి పోపువేసి దాంతో బాటే ఈ ముక్కలను వేయించాలి. అవి వేగిపోయాక వాటిమీద కొత్తిమీర చల్లి దించేస్తే చాలు; ముతియాలు తయారయ్యాయి. వాటిని కూడా ఏదైనా చట్నీతోగాని, తోమాతో పాన్ (జూన్లు, డబ్బాలలో నిలవచేసే ఆహార వద్యాలూ అమ్మే దుకాణాలలో దొరుకుతుంది.) తో గాని నంచుకుని తింటే బాగుంటాయి.

*

సమగ్ర

వార్త

కిందటి సంచికలో నేను రాలేదేం? - అంటూ చాలా మంది నా క్షేమసమాచారాలూ, యోగ క్షేమాలూ అడుగుతూ వుత్తరాలు రాశారు. చాలా సంతోషం. నేను కులాసాగానే వున్నాను. పెద్ద దాన్నయిపోయానుగా మరి. ఓవిక తగ్గిపోయి మిమ్మల్ని 'వనిత' ద్వారా కలుసుకోలేకపోయాను. అంతే: అందుకనే ముందే చెప్పుకున్నానుగా - ఎప్పుడూ కాకపోయినా, వీలైనప్పుడల్లా మిమ్మల్ని ఇలా కలుస్తూ వుంటానని:

పోతే, ఆగస్టు 1 వ తేదీన వచ్చిన 'వనిత'లో నేను పసుపు గురించి చెప్పాను గుర్తుందీ: ఆ విషయం మీద, నీలేరు నుంచి టి. రుక్మిణి గారు 'వనిత'కు ఉత్తరం రాశారు: "ఆడ వాళ్ళు కాళ్ళకు పసుపు రాసుకోడం క్రిమికీట కాదుల నుంచి కాళ్ళను రక్షించుకోవడానికే అన్నారు. మరి ఈ రక్షణ మగవాళ్ళకు అక్కర లేదా? లేక బామ్మగారు మగవారిని కూడా పసుపు రాసుకోమంటారా? ప్రపంచంలో ఆధునికమైన సురక్షితమైన అనేక రకాల మందులు వస్తూంటే - ఇంకా పసుపు, కుంకం అంటూ పూర్వపు మూఢాచారాలను బామ్మగారు ప్రచారం చెయ్యడం అత్యంత శోచనీయం! ఇదా మీరు చేస్తున్న పని వనితలకు? ఎంతనేపూ మన పూర్వులు, మన పూర్వ సంస్కృతి మాటే గాని. ఆధునిక వైద్య శాస్త్రంలో విప్లవాత్మకమైన మార్పులు మీకు అగోచరమా? ఈ పసుపు వాడకాలు, పిల్లలకు ఆముదం పట్టడాలూ ఏ డాక్టరూ అంగీకరించడు" అంటూ విరుచుకుపడ్డారు.

అప్పటి రోజుల్లో మగళ్ళయితే కాళ్ళకు చెప్పులు నేసుకుని తిరిగేవారు కాని, ఆడవాళ్ళకు ఇప్పటిలా చెప్పలేవీ? శ్రీలు బయటికి వెళ్ళక మే అరుదైన ఆ రోజుల్లో చెప్పలతో వెళ్ళడం ఒకటా? అందుకనే 'శ్రీల పాదాలకు' అని ముఖ్యంగా చెప్పారు. అంతేగాని, 'మగళ్ళ కాళ్ళకు రక్షణ అక్కర్లేదా?' అని అడిగితే ఎలా? ఆధునికమైన మందులు ఎన్నో వచ్చాయి; వైద్య శాస్త్రం బాగా పెరిగింది. ఎవరూ కాదనలేరు. కాక పోతే 'పసుపు' అనే పదార్థం ఎలాంటిదో, దాని గుణాలేమిటో చెప్పుకున్నాం. పసుపు రాసు కున్నంత మాత్రాన అది మూఢాచారం అయి పోదు; ఆధునికతకు అవమానమూ జరగదు. మనం నిత్యమూ వాడే పదార్థాల్లో ఎలాంటి సుగుణాలున్నాయో - ఎలా వైద్యానికి పనికొస్తాయో చెప్పినంత మాత్రాన అందులో తప్పే ముందో నాకు అర్థం కాలేదు. పోతే, ఇవాళ వస్తున్న మందులు మాకులూ మాత్రం అలాంటి పదార్థాలమీద ఆధారపడలేదా? ఎన్నో ఆధునిక మైన మందుల కంపెనీలు మూలికల నుంచి మందులు తయారు చేస్తున్నాయి. ఆ మాటకొస్తే - 'గృహవైద్యం' లో వున్న మామూలు మందులు కొన్ని రోగాలను నయం చేసినట్లుగా, ఆధునిక ఔషధాలు నయం చెయ్యలేవు కూడా. అయినా వీటిలో వున్న గుణాలు చెప్పుకున్నంత మాత్రాన, 'ఆధునికమైన మందులు అగోచరమా?' అని అడిగితే ఎలా? మన పూర్వులు ఈ విధాంతాలు ఎందుకు ప్రవేశపెట్టారు? ఏమిటి? అన్న విష

యాలు చెప్పుకోవడమేగాని 'ఇవి మీరు ఆచరించాలి' అని ఎవరూ నిర్దేశించలేరు. ఇష్ట మున్నవారు చేస్తారు; లేనివారు లేదు. 'ఈ పసుపు వాడకాలూ పిల్లలకు ఆముదం పట్టడాలూ ఏ డాక్టరూ అంగీకరించడు' అన్నారు అమె. ఆ మాట డాక్టర్ ను అడిగి చూడండి, ఏమంటారో మీకే తెలుస్తుంది.

తర్వాత - తాడిమిరికి చెందిన జి. వెంకట రత్నమ్మగారి దగ్గర్నుంచి వచ్చిన వుత్తరంలో - "బహిష్టు సమయంలో రక్షాస్రావం కొందరికి అదనంగా వుంటుంది; నాలుగో రోజున పసుపును వుండగా చేసి మింగితే, రక్షాస్రావం తగ్గుతుంది - అని బామ్మగారు చెప్పారు. కాని, పసుపు ఎక్కువగా వాడితే కాన్సర్ వ్యాధి వస్తుందంటారు - దీని గురించి మీ సలహా ఏమిటి?" అని రాశారు. పసుపు వాడకానికి, కాన్సర్ కూడా ఏవిధమైన సంబంధమూ లేదు. ఎన్నో పదార్థాల్లో మనం పసుపును వాడుతూనే వుంటాం. పసుపు క్రిమి సంహారక గుణం గలది కాబట్టి, దాన్ని కూరల్లోనూ, చాచుల్లోనూ, పులుసుల్లోనూ - అలా ఎన్నిల్లోనో వేస్తాము. వెంకటరత్నమ్మగారు చెప్పినట్లు 'ఎక్కువగా వాడితే' ఏదైనా కలిగించేది హానే. మందులైనా సరే, మోతాదుగానే వేసుకుంటాం గాని. వున్న వ్యాధి తగ్గిపోవాలని ఒక్కసారే మాత్రం మీ మింగేస్తామా? అయితే పసుపులో కూడా కల్తీలుంటాయి. అందుకనే ఎప్పుడూ పసుపుపొడిని కొనకుండా వుండడం మంచిది. మంచి పసుపుకొమ్ములు కొని, పొడిగా దంచుకొని వాడడమే శ్రేయస్కరం.

వనిత మాటల కాలుపు - 3

రూ॥ 116లు, బహుమతి!

1	మ	9		2	10	11	ము
రి		3	12			రు	
4	13						
	న			14			
5		రు		ల			15
వ			6 వ	ము	16		
7	17						
						8	

పేరు.....

చిరునామా.....

.....

.....

.....

నిబంధనలు:

'వనిత మాటల కాలుపు'లో స్త్రీలు మాత్రమే పాల్గొనాలి. ఈ సంచికలో ఉన్న గళలోనే అక్షరాలు నిండి, కింద ఉన్న కూసను పూర్తిచేసి, కవర్లో పెట్టి 'వనిత మాటల కాలుపు-3' చంద మామ దిల్లింగ్స్, మద్రాసు-600026 చిరునామాకు సెప్టెంబరు నెలాఖరులోగా చేరేలా పంపాలి. ఆ కవర్లో వ్యాసాలు, ఉత్తరాలు వంటివి మరేపే ఉండకూడదు. ఇదొక్కటే ఉండాలి. ఒక్కొక్క కవర్లో ఒక్కొక్క ఎంట్రీయే ఉండాలి. గళలో అక్షరాలు పుత్రంగా తెలిసేలా ఉండాలి. కొట్టి వేతలు, దిద్దుబాట్లు ఉండకూడదు. సమాధానాలు, పలికాలు నవంబరు 1వ తేదీగల సంచికలో ప్రచురింపబడతాయి. మా దగ్గరగల సరైన సమాచారంతో సరిపోయే సమాధానం పంపిన వారికి రూ. 116లు బహుమతిగా పంపుతాము. సరైన సమాధానం పంపిన వారు, ఒకరి కంటే ఎక్కువ మంది ఉంటే, బహుమతి మొత్తం పంచబడుతుంది. దీనికి సంబంధించిన ప్రతి విషయంలోనూ 'వనిత' నిర్వాహక వర్గానిదే తుది నిర్ణయం.

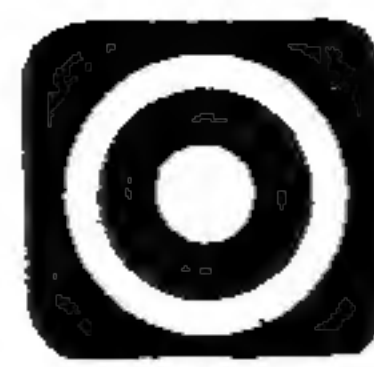
ఆధారాలు - అద్దం

1. ప్రజల మధ్య పెంపు కాదాలి.
2. అక్షర లోపం జరిగినా కూడా పుష్పం నిండుగానే పంటుంది.
3. ఎడమవేపు పూచించొక పువ్వు.
4. తిరుగుబాటు చేసిన ఒక లింగం.
5. ఈ పిందెలు తినరా దన్నారు.
6. తటాకం అల్లకల్లోలంగా ఉంది.
7. ఒక అక్షరం అటూ ఇటూ చేస్తే గండ్రగోళ మవుతుంది - జాగ్రత్త
8. వంటకు పనికొచ్చే ఒక కర్ర.

ఆధారాలు - నిలుపు

1. నవ్వునవ్వాలలో మూడు నవ్వులు.
5. ఇంట
6. జోరు
9. ...ని మించిన కైవం లేదు.
10. ఒక స్త్రీ పేరు
11. స్త్రీల దగ్గర కూడా ఉండేదే!
12. మొక్కలకూ చెట్లకూ అవసరం.
13. హృదయం
14. ఇవాళ దేశానికి దీని బలం కావాలి.
15. యానగా భాష పలికింది.
16. లక్ష్మి
17. నాన్న కంటి చిన్న; తమ్ముడి కంటి పెద్ద.

[సెప్టెంబరు 1 వ తేదీనుంచి-సెప్టెంబరు 15 వ తేదీవరకు]

అర్థిక పరిస్థితి మెరుగవుతుంది. కుటుంబ జీవనం బాగుంటుంది. అనుకుంటున్న పనులు నెరవేరుతాయి. ఉద్యోగి మలకు వక్షం మొదట అనుకులంగా ఉన్నా, వక్షం చివర జాగ్రత్తపడడం అవసరం. విద్యార్థిమలకు, కళాకారులకు ప్రోత్సాహకరంగా ఉండదు. 1, 2, 6, 9, 10, 14 తేదీలు మంచిరోజులు. 7, 8, 11, 12 చెడ్డరోజులు.

మేషం

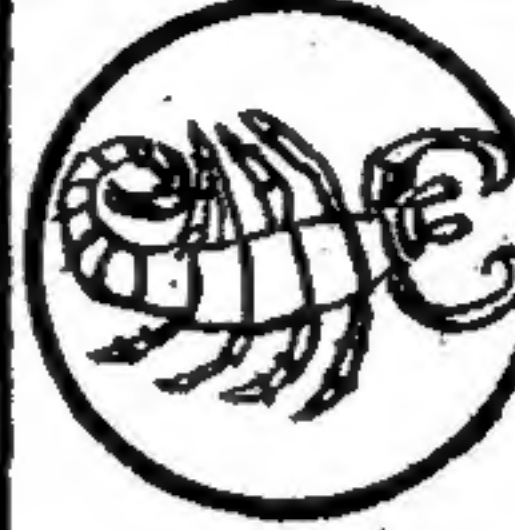
తుల

కుటుంబజీవనం ప్రశాంతంగా సాగిపోతుంది. ప్రయాణాలు అనుకూలమైతాయి. అనుకున్న పనులు నెరవేరుతాయి. ఉద్యోగి మలకు వక్షం మొదట అనుకులంగా ఉన్నా, వక్షం చివర జాగ్రత్తపడడం అవసరం. విద్యార్థిమలకు, కళాకారులకు ప్రోత్సాహకరమైన కాలంకాదు. 1, 2, 5, 6, 12, 13, 14 తేదీలు మంచిరోజులు. 9, 10 చెడ్డరోజులు.

వక్షం మొదట ఉన్న ఆందోళనలు తగ్గి వక్షం చివర కుదట బడుతారు. స్నేహితుల సహాయం పొందుతారు. అర్థికమైన ఇబ్బందులు తొలగిపోతాయి. ఉద్యోగిమలకు కాస్త మెలకువతో ప్రవర్తించడం అవసరం. విద్యార్థిమలకు, కళాకారులకు అనుకులంగా ఉంటుంది. 2, 3, 7, 8, 9, 10, 13 తేదీలు మంచిరోజులు. 1, 11, 12, 15 చెడ్డరోజులు.

వృషభం

మృశ్చికం

అర్థికమైన ఇబ్బందులకు గురి అవుతారు. ఆందోళన పెరుగుతుంది. కాని కుటుంబజీవనం ప్రశాంతంగానే సాగిపోతుంది. ఉద్యోగిమలకు వక్షం చివర అనుకులంగా ఉంటుంది. విద్యార్థిమలు ఆరోగ్యవిషయమై జాగ్రత్త పట్టాలి. కళాకారులకు ప్రోత్సాహకరంగా ఉంటుంది. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 15 తేదీలు మంచిరోజులు. 1, 2, 10, 11 చెడ్డరోజులు.

కుటుంబ జీవనంలో ఇబ్బందులు ఎదురవుతాయి. ఖర్చు పెరుగుతుంది. ఆరోగ్యం కూడా అంతంత మాత్రంగానే ఉంటుంది. ఉద్యోగిమలకు ఈ వక్షం అంత ప్రోత్సాహకరంగా ఉండదు. విద్యార్థిమలు శ్రద్ధ వహించడం అవసరం. కళాకారులకు అనువైనకాలం. 3, 4, 6, 7, 8, 11, 12 తేదీలు మంచిరోజులు. 1, 9, 10, 15 చెడ్డరోజులు.

మిథునం

ధనుస్సు

ఆరోగ్యం అంతగా బాగుండదు. కుటుంబ జీవనం సుఖంగా సాగిపోతుంది. విరోధులనల్ల ఇబ్బందులు ఎదురయ్యే సూచనలున్నాయి. ఉద్యోగిమలకు ప్రోత్సాహం లభిస్తుంది. విద్యార్థిమలకు అనుకులంగా ఉంటుంది. కళాకారుల కృషికి తగ్గ ఫలితం లభిస్తుంది. 5, 6, 7, 8, 9, 10 తేదీలు మంచిరోజులు. 2, 3, 4, 11, 12, 13, 14 చెడ్డరోజులు.

చేసే ప్రయత్నాలకు తగ్గ ఫలితం ఉండదు. అంచేత మనోవ్యధ, అనారోగ్యం వంటివి కలుగుతాయి. పక్షాంతానికి ఈ పరిస్థితులు మెరుగవుతాయి. ఉద్యోగిమలకు శ్రమకుతగ్గ ప్రయోజనం ఉంటుంది. కళాకారులకు, విద్యార్థిమలకు అంత ప్రోత్సాహకరమైన కాలంకాదు. 10, 11, 12, 15 తేదీలు మంచిరోజులు. 1, 2, 3, 4, 13, 14 చెడ్డరోజులు.

కటకం

మకరం

కుటుంబంలో ఖర్చులు ఎక్కువవుతాయి. అగాంతి పెరుగుతుంది. స్నేహితుల సహాయం లభిస్తుంది. కొందరు ఉద్యోగిమలకు ఉన్నత పదవులు లభించే సూచనలు ఉన్నాయి. విద్యార్థిమలు శ్రమపడడం అవసరం. కళాకారులు దూరప్రయాణాలు చేస్తారు. 3, 4, 7, 8, 9, 12 తేదీలు మంచిరోజులు. 5, 6, 13, 14, 15 చెడ్డరోజులు.

ఈ రాశివారి ఆరోగ్యం బాగుండదు. ఎదురుచూచే పహయాలు సకాలంలో అందుతాయి. కుటుంబ వ్యవహారాలను కాస్త జాగ్రత్తగా నిర్వహించడం అవసరం. ఉద్యోగిమలకు ఉన్నత పదవులు లభించే అవకాశాలు ఉన్నాయి. విద్యార్థిమల శ్రమకుతగ్గ ఫలితం ఉంటుంది. కళాకారులకు అంత ప్రోత్సాహకరంగా ఉండదు. 1, 2, 6, 7, 13, 14, 15 తేదీలు మంచిరోజులు. 3, 4 చెడ్డరోజులు.

సింహం

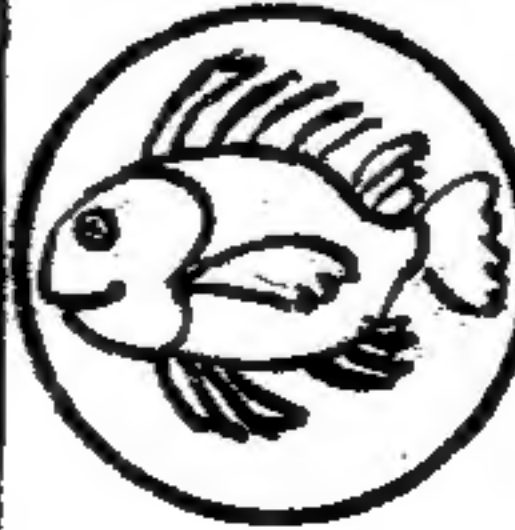
కుంభం

ఇతరులతో అనవసరమైన మనస్పర్థలు కలుగుతాయి. ఆరోగ్యం బాగుండదు. ఉద్యోగిమలు కష్ట నష్టాలకు గురి అవుతారు. విద్యార్థిమల శ్రమకుతగ్గ ప్రయోజనం ఉంటుంది. కళాకారుల ఆరోగ్యం బాగుండదు; ఆదాయం సంతృప్తికరంగా ఉండదు. 1, 5, 6, 11, 12, 13, 14 తేదీలు మంచిరోజులు. 2, 3, 4, 7, 8, 15 చెడ్డరోజులు.

బంధువులనల్ల ఇబ్బందులు కలుగుతాయి. ఆరోగ్యం దెబ్బతినే సూచనలు ఉన్నాయి. శ్రమ, ఖర్చు ఎక్కువవుతాయి ధైర్యం వహించడం అవసరం. ఉద్యోగిమలు జాగ్రత్తపడడం మంచిది. విద్యార్థిమలు బాగా శ్రమపడితే, ఫలితం ఉంటుంది. కళాకారులకు అనుకులమైన రోజులుకావు. 2, 3, 4, 12, 13, 15 తేదీలు మంచిరోజులు. 5, 6, 7, 8 చెడ్డరోజులు.

కన్య

మీనం

ఆరోగ్యం గురించి జాగ్రత్తపడడం మంచిది. అర్థికంగా కలిసి వచ్చి, ఆందోళనలు తగ్గుతాయి. ఉద్యోగిమల కృషికి తగ్గ ప్రోత్సాహం లభిస్తుంది. విద్యార్థిమలు శ్రద్ధ వహించడం అవసరం. కళాకారులకు ఆదరణతోబాటు అర్థికలాభమూ కలుగుతుంది. 1, 2, 7, 8, 11, 12 తేదీలు మంచిరోజులు. 5, 6, 9, 10 చెడ్డరోజులు.

రాధికా సాదక్ష్మి

మీవూరిగంగీ

దర్శకత్వం: కె.యల్.ఆర్.దాస్
నిర్మాత: పి.రామచంద్రరావు
సంగీతం: యూర్యగడ్డ

పూర్ణా రిలీజ్

Kala Mandir

REGD. TRADE MARK

సంగమం

లుంగీలు చేతి సుద్దులు

మదరాస్ సళయకాట్ కంపెనీ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
31, అరణ్ మణ్డెక్కర వీధి, మదరాసు - 600001